

Talousarvio 2017

Taloussuunnitelma 2018-2019

Muutokset huomioitu:
Khall 22.11.2016
Kvalt 29.11.2016

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. KUNTASTRATEGIA.....	2
3. YLEISPERUSTELUT	3
3.1. Valtion toimenpiteet ja kuntatalous.....	3
3.1.1. Kuntatalousohjelma	4
3.1.2. Kilpailukyky sopimus	4
3.1.3. Kuntien tulot ja menot	4
3.2. Kunnan talousarvion lähtökohdat	7
3.2.1. Väestömuutokset	7
3.2.2. Työpaikat ja työllisyys.....	8
3.2.3. Talousarvio ja talousarvion tasapaino.....	9
3.2.4. Henkilöstö	10
4. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE JA SITOVUUS SEKÄ TILIVELVOLLISET	12
5. TULOSLASKELMA	15
5.1. Toimintatulot ja -menot sekä toimintakate.....	17
5.2. Verotulot ja valtionosuudet.....	18
5.2.1. Verotulot	18
5.2.2. Valtionosuudet	19
6. RAHOITUSOSA	20
7. KÄYTTÖTALOUSOSA.....	24
7.1. Kunnanvaltuusto.....	30
7.2. Keskusvaalilautakunta	32
7.3. Tarkastuslautakunta	33
7.4. Kunnanhallitus	34
7.5. Hallinto ja sisäiset palvelut	39
7.6. Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus	46
7.7. Perusturvalautakunta	54
7.8. Sivistyslautakunta	67
7.9. Tekninen lautakunta	87
8. INVESTOINTIOSA.....	97
9. TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEURANTA	102
10. KONSERNIYHTEISÖILLE JA MUILLE TOIMINNALLISESTI TÄRKEILLE YHTEISÖILLE ASETETUT TAVOITTEET	103
LIITTEET	106
1 Tuloslaskelma 2017 päättiluokittain	
2 Tuloslaskelma kunta yhteensä 2017-2019	
3 Hallinto-organisaatio vuonna 2017	
4 Tunnuslukujen määritelmiä	

Talousarvio 2017 Taloussuunnitelma 2018-2019

---

1. JOHDANTO

Kuntalain 65 §:ssä on säädökset talousarviosta ja -suunnitelmasta:

”Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnittelukausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Jos taseen alijäämää ei saada katetuksi suunnittelukautena, taloussuunnitelman yhteydessä on päätettävä yksilöidyistä toimenpiteistä (*toimenpideohjelma*), joilla kattamaton alijäämä katetaan valtuuston erikseen päättämänä kattamiskautena (*alijäämän kattamisvelvollisuus*).

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.”

Taloussuunnitelma on tehty kolmeksi vuodeksi.

Talousarvioon ja -suunnitelmaan kaikki määrärahat ja tuloarviot on otettu bruttomääräisinä. Nettobudjettiin ei ole toistaiseksi siirrytty millään tulosalueella.

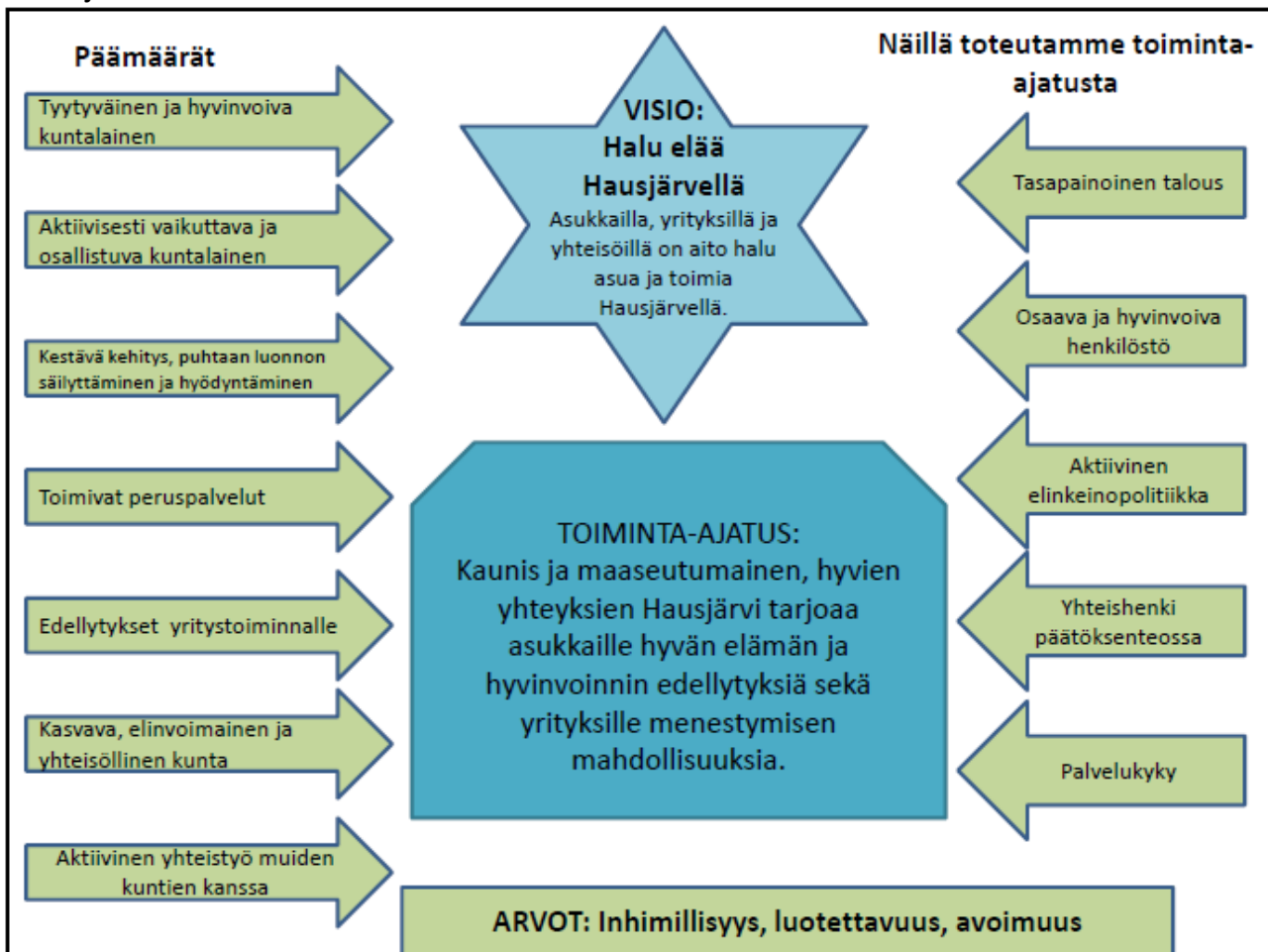
Talousarviota ja -suunnitelmaa on käsitelty toimielimissä kevään ja syksyn kuluessa. Johtoryhmä aloitti talousarviovalmistelun huhtikuussa. Valtuusto piti talousarvioseminaarin kesäkuussa ja kunnanhallitus antoi toimialoille valmisteluohjeet ja talousarvioraamin kesäkuussa. Myös lautakunnat ovat käsitelleet talousarviota eri valmisteluvaiheissa. Toimielinten talousarviovalmistelu keskittyi aiempien vuosien tapaan elosyyskuuhun, jonka jälkeen kunnanhallitus ja -valtuusto käsittelivät talousarvioluonnosta lokakuisissa talousarvioseminaareissaan ja antoivat jatko-ohjeita talousarviovalmisteluun. Kunnanvaltuusto teki päätöksen vuoden 2017 veroprosenteista kokouksessaan 8.11.2016. Talousarvion ja -suunnitelman osalta lopulliset päätökset tehdään kunnanhallituksessa 22.11.2016 ja kunnanvaltuustossa 29.11.2016.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

2. KUNTASTRATEGIA

Kunnanvaltuusto hyväksyi kuntastrategian 1.10.2013. Strategia kulminoituu visioon ”Halu elää Hausjärvellä”. Tämä merkitsee sitä, että vision mukaan asukkailla, yrityksillä ja yhteisöillä on aito halu asua ja toimia Hausjärvellä.

KUVA. Hausjärven kunnan strategia: visio, päämäärät, toiminta-ajatus, toiminta-ajatuksen toteuttamiskeinot ja arvot.

Talousarvioon on sisällytetty tuloarvioiden ja määrärahojen kaltaisten taloudellisten tavoitteiden lisäksi strategiaan perustuvia toiminnallisia tavoitteita.

Uusi kuntastrategia päivitetään vuonna 2017 ja siihen liittyen järjestetään kuntalaisille keskustelutilaisuuksia.

3. YLEISPERUSTELUT

3.1. Valtion toimenpiteet ja kuntatalous

Ennakollisten tilinpäätöstietojen mukaan kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate oli vuonna 2015 lähes 2,7 mrd. euroa, mikä kattoi poistoista noin 96 prosenttia. Kuntien vuosikate heikkeni vuonna 2015 noin 300 milj. euroa, mutta kuntayhtymien vuosikate vahvistui noin 130 milj. euroa. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate ja tilikauden tulos olivat likimain vuoden 2013 tasolla.

Vuosikatteen heikentyminen johtui ensisijaisesti vuodelle 2014 kirjatuista liikelaitosten yhtiöittämisistä aiheutuneista satunnaisista tuloista ja kuntien liikelaitosten yhtiöittämisen aiheuttamista muutoksista kuntien tuloihin ja menoihin vuonna 2015. Syksyn 2015 kuntatalousohjelmassa tehtyyn ennusteeseen verrattuna kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate oli kuitenkin lähes 500 milj. euroa vahvempi.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu lainakanta nousi 17,4 mrd. euroon. Kuntien lainakanta nousi noin 15,5 mrd. euroon eli 2 840 euroon/asukas (kasvua noin 0,8 mrd. euroa). Kuntien velan kasvu on perustunut pääasiassa investointien rahoittamiseen. Vuonna 2014 kasvu oli lähes vastaava eli noin 0,9 mrd. euroa. Kuntayhtymissä lainakannan kasvu oli hitaampaa.

Kunnat ovat jatkaneet toimintojensa sopeuttamista vähentämällä muun muassa henkilöstömenoja. Kokonaisuutena kuntien toimintamenot ovat kehittyneet erittäin maltillisesti. Toimintamenojen kasvua on hidastanut myös maltillinen kustannustason nousu. Kireä taloustilanne on merkinnyt monissa kunnissa myös kunnallisverotuksen korotuksia. Vuodelle 2016 tuloveroprosenttia korotti 45 kuntaa (mukaan lukien Ahvenanmaa). Korotukset tehtiin erityisesti pienemmissä kunnissa, joten keskimääräisen kunnallisveroprosentin nousu jäi kuitenkin vähäiseksi.

Hallitusohjelman kuntataloutta vahvistavien toimien valmistelu on edennyt hyvin, ja niiden vaikutus on vuonna 2017 selvästi kuntataloutta vahvistava. Kokonaisuudessaan valtion toimenpiteiden vaikutus on kuntataloutta niukasti vahvistava vuonna 2017.

Hallituksen esitys keskeisistä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukseen liittyvistä laeista lähetetään lausunnoille syksyllä 2016. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maakuntaudistuksen vaikutuksia kuntatalouteen on arvioitu suuntaa antavasti osana uudistukseen liittyvää lainvalmistelua. Yksityiskohtaiset vaikutukset tarkentuvat hallituksen esityksen sekä muutosvalmistelun yhteydessä. Sote- ja maakuntaudistuksen toimeenpanoon esitetään vuodelle 2017 määrärahoja muutoksen läpivientiin ja muutosjohtamiseen, vuonna 2017 käynnistyvien maakuntien väliaikaishallintojen tukemiseen sekä muun muassa tarvittaviin laajoihin ICT-muutoksiin.

Perustoimeentulotuen maksatuksen siirto Kelalle supistaa kuntien toimintamenoja, toimintatuloja ja valtionosuuksia vuonna 2017. Maksatuksen siirtyminen pois kunnilta alentaa kuntien maksamia avustuksia noin 700 milj. eurolla. Samalla toimintatulot alenevat, kun perustoimeentulotuen rahoitukseen aiemmin osoitettu valtionapu poistuu toimintatuloista. Kuntien osuus perustoimeentulotuen kustannuksista otetaan jatkossa huomioon vähentämällä se kunnan peruspalvelujen valtionosuuksista. Kuntien osuus on noin 330 milj. euroa vuonna 2017. Uudistuksen arvioidaan vähentävän kuntien hallintomenoja, mutta toisaalta alikäytön vähenemisen kautta lisäävän toimeentulotuesta aiheutuvia kustannuksia. Uudistus on siten hieman kuntataloutta heikentävä.

Talousarvio 2017 Taloussuunnitelma 2018-2019

3.1.1. Kuntatalousohjelma

Kuntatalousohjelmassa on tarkasteltu koko kuntatalouden lisäksi myös kuntatalouden kehitysarvioita kuntaryhmittäin. Tämän lisäksi on ennakoitu alijäämäisten ja negatiivisen vuosikatteen kuntien määriä sekä arvioitu rahoitusperiaatteen toteutumista.

Kuntakokoryhmittäisessä tarkastelussa keskeisin havainto on edelleen kuntakohtaisen hajonnan suuruus. Toiminnan ja investointien rahavirta (rahoituksen tasapaino) vaihtelee kuntaryhmittäin merkittävästi, mutta tunnusluku näyttäisi olevan vuonna 2017 heikoin yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmissä. Tosin tältäkin osin tilanne pysyisi vuoden 2016 tasolla. Tähän tilanteeseen vaikuttaa yhä osaltaan isojen kaupunkien liikelaitosten yhtiöittämisen johdosta tapahtuneet toimintatulojen laskut vuonna 2015 ja niiden matala kasvu tulevaisuudessa. Verotulojen sekä valtionosuuksien väheneminen olisi suurissa kaupungeissa suurempaa kuin pienissä ja lisäksi investointitaso säilyisi suurissa kaupungeissa korkeana vuonna 2017. Myös 20 000–40 000 asukkaan kuntakokoryhmissä rahoituksen tasapainon saavuttaminen olisi vaikeaa. Toiminnan ja investointien rahavirta olisi muissa kuntakokoryhmissä huomattavasti parempi kuin vuonna 2016, jopa positiivinen. On kuitenkin huomattava erityisesti pienempien kuntakokoryhmien tilanteen voimakas heikkeneminen tarkastelujakson loppupuolella. Tähän vaikuttaa etenkin valtionosuuksien väheneminen ja verotulojen heikko kasvu ilman veronkorotuksia vuosina 2018–2019.

Kuntien laskennallinen tuloveroprosentin korotuspaine näyttää varsinkin vuoden 2017 kohdalla aiemmin arvioitua pienemmältä. Vuodesta 2018 lähtien tilanne muuttuisi kuitenkin huonommaksi ja laskennallinen tuloveroprosentin korotuspaine lisääntyy. Huomioitavaa on, että kuntatalousohjelman tarkastelussa kyse on painelaskelmasta. Todennäköistä on, että rahoituksen tasapaino toteutuu ennen kaikkea lainakannan kasvulla ja toimintamenojen supistamisilla.

3.1.2. Kilpailukykysojimus

Kilpailukykysojimuksen keskeisenä tavoitteena on lisätä talouskasvua ja parantaa työllisyyttä. Myös kuntatalous hyötyy pidemmällä aikavälillä yleisestä talouskasvusta ja työllisyyden paranemisesta. Lyhyellä aikavälillä kilpailukykysojimus on julkista taloutta heikentävä. Valtaosa julkista taloutta heikentävästä vaikutuksesta kohdistuu valtiontalouteen. Taakkaa kuitenkin osin jaetaan vähentämällä kuntien valtionosuuksia.

Kilpailukykysojimus alentaa kuntien verotuloja palkkasumman ja työntekijämaksujen muutosten kautta. Sojimukseen liittyvä ansiotuloverojen kevennys ei sen sijaan vaikuta kuntatalouden rahoitusasemaan, koska verotulojen aleneminen kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta. Sojimuksen arvioidaan alentavan kuntien työvoimakustannuksia noin 700 milj. eurolla vuonna 2017. Työnantajamaksujen alenemisesta ja lomarahaleikkauksesta seuraava säästö toteutuu välittömästi; sen sijaan työajan pidennyksestä syntyvän säästön arvioidaan realisoituvan asteittain. Työajan pidennyksen ei kuitenkaan arvioida tuottavan säästöä opetussektorilla. Kuntien valtionosuuksia alennetaan siten, että lomarahaleikkausta vastaava säästö vähennetään täysimääräisesti ja työajan pidennyksen arvioitu säästö osittain. Valtionosuuden vähennys on OKM:n hallinnonalalla yhteensä noin 16 milj. euroa ja peruspalvelujen valtionosuusmomentilla noin 356 milj. euroa. Valtionosuusvähennyksen jälkeen kilpailukykysojimuksen kokonaisvaikutus kuntatalouden rahoitusasemaan arvioidaan noin 90 milj. euroa heikentäväksi vuonna 2017. Lisäksi työnantajamaksujen alentamisen laskennallinen vaikutus valtionosuusindeksiin on 0,9 prosenttiyksikköä indeksiä pienentävä. Valtionosuuksien muutoksena tämä tarkoittaa vajaata 80 milj. euroa. Pidemmällä aikavälillä kilpailukykysojimuksen suotuisat vaikutukset työllisyyteen ja kasvuun hyödyttävät myös kuntataloutta.

3.1.3. Kuntien tulot ja menot

Kuntatalouden kokonaismenot ja -tulot kehittyvät vuosina 2016–2020 historiaan nähden hyvin vaimeasti. Tilikauden tulos vahvistuu vuosina 2016–2017, mutta heikkenee jälleen vuosikymmenen loppua kohden.

Talousarvio 2017 Taloussuunnitelma 2018-2019

Kuntataloutta vahvistavat kuntien omat sopeutustoimet vuonna 2016 sekä hallitusohjelman suorat sopeutustoimet. Hallitusohjelman toimien vaikutus painottuu vuosiin 2016 ja 2017. Palvelutarpeen kasvu lisää kuitenkin edelleen sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvua.

Ansiotuloveroperusteita lievennetään vuonna 2017 kuluttajahintaindeksin muutosta vastaavasti. Indeksitarkistus vähentää kunnallisveron tuottoa arviolta 64 milj. eurolla. Asuntolainan korkojen vähennyskelpoisen osuuden pienentämistä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti, mikä lisää kunnallisveron tuottoa 13 milj. eurolla. Vuonna 2017 otetaan käyttöön niin sanottu yrittäjävähennys, jonka arvioidaan alentavan kunnallisveron tuottoa 53 milj. eurolla. Työllisyyden edistämiseksi myös kotitalousvähennystä korotetaan, mikä puolestaan vähentää kunnallisveron tuottoa 13 milj. eurolla.

Kilpailukykysovimuksen tukemiseksi työtulojen verotusta kevennetään yhteensä 423 milj. eurolla vuonna 2017. Verotus kevenee tasaisesti kaikissa tuloryhmissä. Kevennys vähentää kunnallisveron tuottoa 211 milj. eurolla. Eläketulon verotusta kevennetään yhteensä 136 milj. eurolla, josta kunnallisveron osuus on 62 milj. euroa. Nämä verotulomenetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmän kautta. Kilpailukykysovimuksella on myös epäsuoria, työnteekijöiden sosiaalivakuutusmaksujen muutoksista ja palkkasumman pienenemisestä aiheutuvia vaikutuksia kunnallisveron tuottoon. Näitä verotuottomenetyksiä ei kuitenkaan kompensoida.

Yhteensä veroperustemuutokset alentavat kunnallisveron tuottoa nettomääräisesti 390 milj. eurolla, ja valtionosuuksiin tehdään vastaavansuuruinen lisäys kompensaatona.

Pääministeri Sipilän hallitusohjelmassa on linjattu, että kiinteistöveroä korotetaan hallituskauden aikana siten, että korotusten vaikutuksesta veron tuotto kasvaisi yhteensä 100 milj. eurolla. Korotuksista on toteutettu vuosina 2016 ja 2017 voimaantulevat muutokset, joilla saavutetaan puolet mainitusta lisätuottotavoitteesta. Näiden hallitusohjelmalinjausten lisäksi vuonna 2017 kiinteistöveroä korotetaan 50 milj. eurolla, eli yhteensä vuoden 2017 korotus on 75 milj. euroa. Korotuksesta noin 9 milj. euroa kohdistuu rakentamattoman, asuinkäyttöön kaavoitetun rakennusmaan kiinteistöveroon asuntotuotannon vauhdittamiseksi.

Kuntien valtionapuihin osoitetaan yhteensä 10,3 mrd. euroa vuonna 2017. Valtioavut alenevat vuodelle 2016 budjetoidusta 7 prosenttia. Laskennallisiin valtionosuuksiin osoitetaan yhteensä 9,4 mrd. euroa, mikä on 5 prosenttia vuodelle 2016 budjetoitua vähemmän. Valtionapujen alenemiseen vaikuttavat useat tekijät, joista merkittävimmät ovat perustoimeentulotuen laskennan ja maksatuksen siirto kunnilta Kelalle sekä kilpailukykysovimuksen perusteella tehtävät valtionosuuden vähennykset.

Peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 8,5 mrd. euroa. Valtionosuusprosentti on 25,23. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus tehdään vuosittain, ja vuoden 2014 tietojen perusteella tehtävä tarkistus lisää peruspalvelujen valtionosuutta 34,5 milj. eurolla. Vuonna 2017 peruspalvelujen valtionosuuteen kohdistetaan indeksidonnaisten menojen lisästä, 75 milj. euroa. Valtionosuutta alentaa myös edellisellä vaalikaudella päätetty valtionosuusleikkaus, 50 milj. euroa. Valtionosuusjärjestelmän kautta tehtävät veroperustemuutosten kompensatiot puolestaan kasvavat 390 milj. eurolla. Valtionosuuksien indextarkistus on -0,7 prosenttia vuonna 2017, mikä vähentää peruspalvelujen valtionosuutta noin 50 milj. eurolla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä vastuun siirrolla on erittäin merkittäviä vaikutuksia kuntien toimintaan ja talouteen. Kunnilta maakunnille siirtyviin tehtäviin sisältyvät sosiaali- ja terveydenhuollon, pelastustoimen sekä ympäristöterveydenhuollon nettokustannukset, yhteensä noin 17,7 miljardia euroa vuoden 2016 tasolla. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti kuntien käyttötalouteen. Samalla kun kuntien tulot ja käyttötalouden putoavat lähes puoleen nykyisestä, taseiden ali- ja ylijäämät sekä velat säilyvät käytännössä ennallaan. Ehkä oleellisin, pidemmällä aikajänteellä näkyvä vaikutus kuitenkin on, että väestön ikääntymiseen ja sairastavuuteen liittyvät kustannukset ja niistä seuraavat kuntatalouteen kohdistuvat riskit siirtyvät

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

---

pois yksittäisten kuntien vastuulta. Kunnan käyttötalouden ennustettavuuden ja hallittavuuden kannalta asialla on huomattavan suuri vaikutus.

Maakunnan järjestämisvastuulle siirtyvät tehtävät ovat muodostaneet vuoden 2016 tasolla keskimäärin 57 prosenttia kuntien käyttötalousmenosta. Käytännössä kyseiset kustannukset ovat lähes kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveydenhuollon menoja. Kunnittain vaihteluväli on ollut suuri, alimmillaan noin 43 prosenttia ja enimmillään noin 75 prosenttia kunnan käyttötaloudesta. Käyttötalousmenojen jakauman muutos tarkoittaa käytännössä, että kuntien käyttötalous painottuu uudistuksen jälkeen pääosin varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen.

Kasvat maahanmuuttajamäärät vaikuttavat kuntien palvelujärjestelmän toimivuuteen ja resursseihin erityisesti asumisen, varhaiskasvatuksen ja koulutuspalveluiden, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä hallinnollisten tehtävien osalta. Palveluja tullaan tarvitsemaan etenkin suurissa kaupungeissa ja kasvukeskuksissa, mutta myös monet pienet kunnat ottavat ensimmäistä kertaa vastaan pakolaisia, mikä edellyttää henkilöstön osaamisen vahvistamista. Vaikka kotoutumisen edistämisestä aiheutuu kustannuksia erityisesti maahanmuuton alkuvaiheessa, on arvioitu, että maahanmuuton lisääntyminen voi pitkällä aikavälillä osaltaan hillitä Suomen huoltosuhteen heikkenemistä sekä lieventää työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmaa edellyttäen että tulijat työllistyvät työmarkkinoille.

Kuntaan muuton alkuvaiheen palveluita ja kotoutumista tukevia palveluita kunnat rahoittavat valtion pakolaisten vastaanotosta maksamalla laskennallisilla ja erityiskustannusten korvauksilla sekä omilla verotuloillaan. Maahanmuuttajataustainen väestö otetaan valtionosuusjärjestelmässä huomioon vieraskielisyyskertoimella. Mikäli maahanmuuttajataustaisen väestön koulutustaso on alhainen tai työttömyys korkea, vaikuttavat ne myös kunnan peruspalvelujen valtionosuuden määrään.

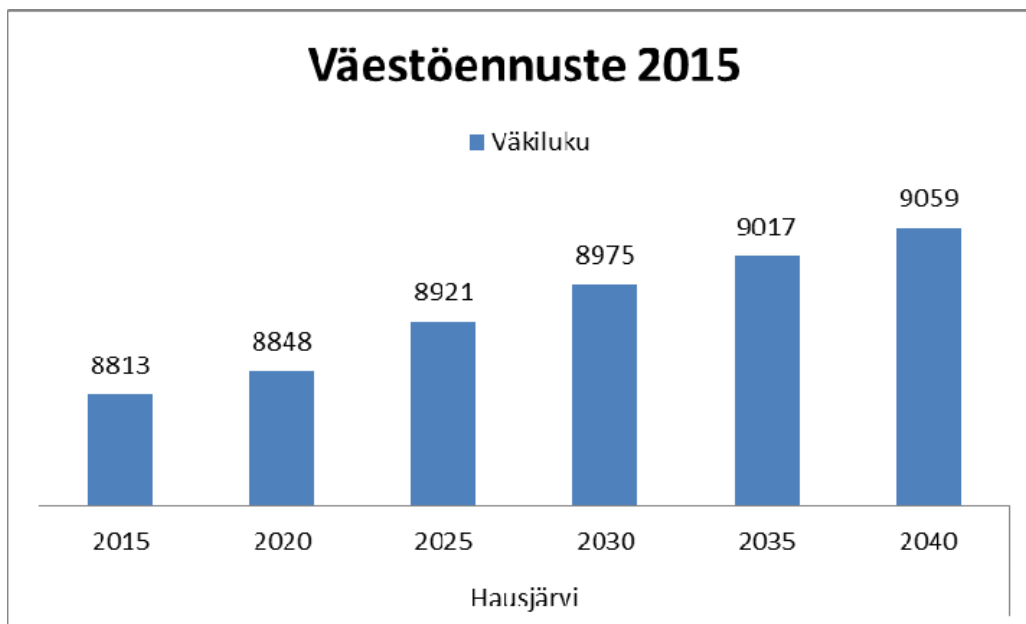
Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

3.2. Kunnan talousarvion lähtökohdat

3.2.1. Väestömuutokset

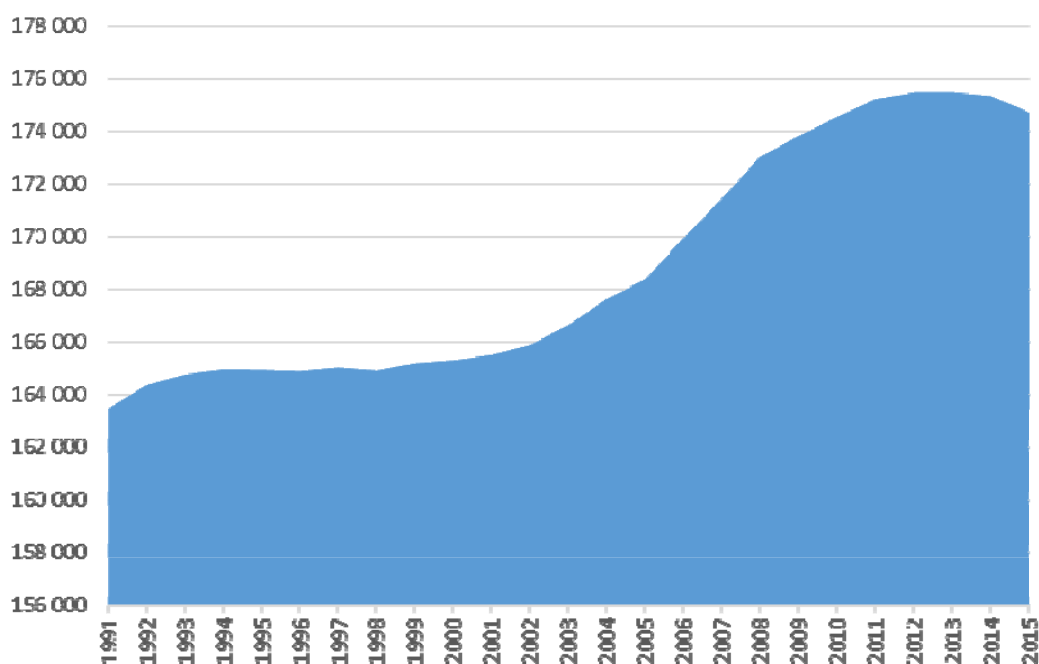
Tilastokeskuksen väestöennusteen 2015 mukaan Hausjärven väkiluku kasvaa vuosittain. Talousarvio- ja suunnitelmakauden ajalle on tavoitteeksi asetettu 0,25-0,50 % vuosittainen väestönkasvu. Tavoite on haasteellinen, sillä maakunnan väestökehitys on ollut päinvastainen viime vuosina.

Hausjärven kunnan väestöennuste 2015-2040

Lähde: Tilastokeskus, Väestöennuste 2015

Väestö Kanta-Hämeen maakunnassa 1991-2015

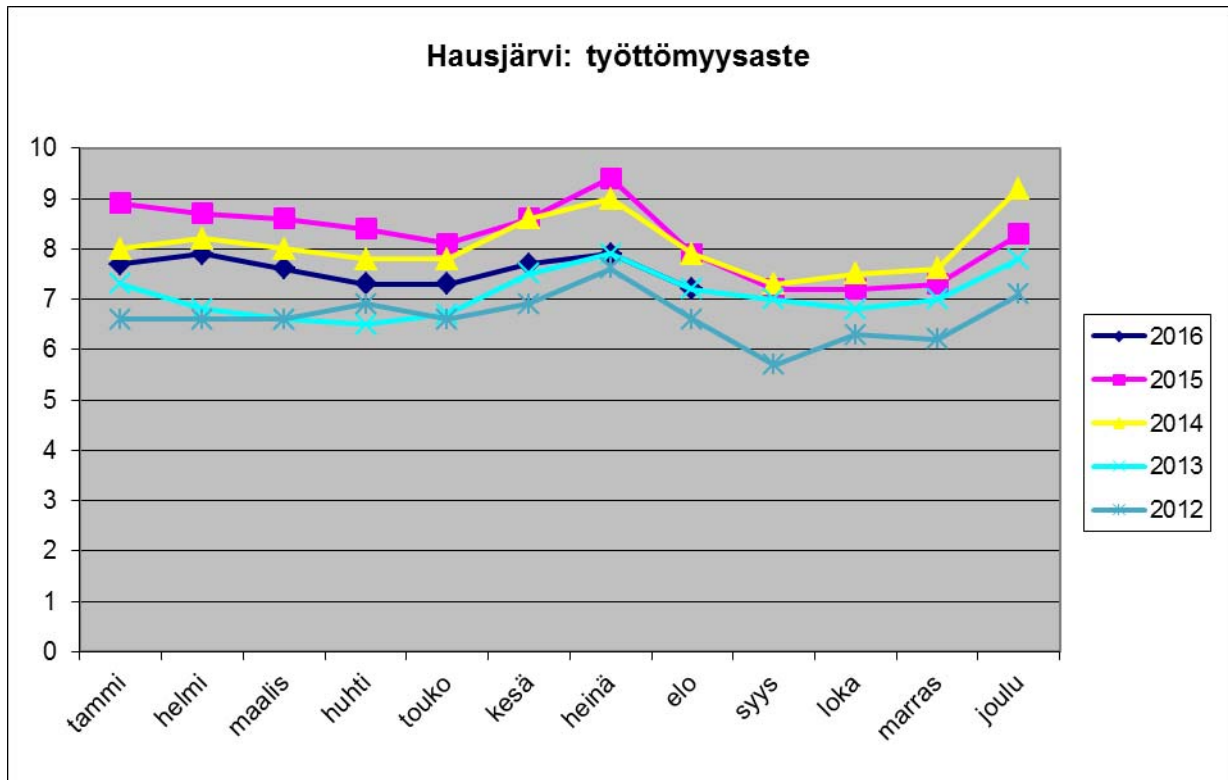
Lähde: Hämeen Liitto, Väestökatsaus lokakuu 2016

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

3.2.2 Työpaikat ja työllisyys

Hausjärven työllisyystilanne on ollut ja on edelleenkin suhteellisen hyvä ja työttömyys on pysynyt alhaisena kuluvana vuonna. Hausjärven työttömyysaste on ollut vuonna 2016 maakunnan alhaisimpia (elokuussa 7,2 % ja syyskuussa 6,6 %). Lukumääräisesti työttömiä työnhakijoita oli elokuussa 2016 yhteensä 310 (vuoden 2015 elokuussa 339).

Hausjärven työttömyysaste kuukausittain vuosina 2012-2016

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

3.2.3 Talousarvio ja talousarvion tasapaino

Talousarvion laadinnan lähtökohtana on ollut, että huolimatta tiukasta kuntataloudesta palvelutarjonnalla ja -tasolla pystytään vastaamaan kunnalle asetettuihin vaatimuksiin. Palvelutarjontaa ei ole olennaisesti leikattu.

Kunnan taseessa oli vuoden 2016 alkaessa ylijäämää aikaisemmilta tilikausilta 3,1milj. euroa. Vuoden 2016 tulos näyttäisi tämän hetken arvioiden mukaan toteutuvan noin 0,4 milj. euroa ylijäämäisenä, joten taloussuunnitelmaa lähdetään tekemään arviolta 3,5 milj. euron taseylijäämällä.

Kaikki taloussuunnitelmavuodet ovat alijäämäisiä, mutta taseeseen kertyneen ylimäärän arvioidaan riittävän suunnitelmakaudella syntyvien alijäämien kattamiseen.

Talousarvion keskeiset tasapainotukseen liittyvät tuloperusteet ovat seuraavat:

- tuloveroprosentti vuodelle 2017 on 21,50 %
- kiinteistöveroprosentit on vahvistettu seuraaviksi:
  - yleinen kiinteistöveroprosentti 1,25 %
  - vakituiset asuinrakennukset 0,45 %
  - muut asuinrakennukset 1,05 %
  - yleishyödylliset yhteisöt 0,00 %
  - rakentamaton rakennuspaikka 4,00 %
  - voimalaitosrakennukset 3,00 %
- koiraveroa ei kanneta
- verojen tilityserien arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton veroennustekehikkoa
- valtionosuudet on arvioitu Kuntaliiton julkaiseman valtionosuuslaskurin avulla
- maksuja ja taksoja on tarkistettu hallintokunnissa vastaamaan kustannustason nousua
- vesihuoltolaitoksen taksoja tarkistettiin kunnanvaltuuston päätöksellä jo 28.9.2015

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

3.2.4 Henkilöstö

Vuoden 2017 talousarvioon sisältyvät seuraavat henkilöstöresurssilisäykset:

- 1 luokanopettaja 1.8.2017 alkaen (Oitin koulu)
- 1 erityisluokanopettaja 1.8.2017 alkaen (kuntouttava luokka)
- 1 erityislastentarhanopettaja (erityispäivähoito)
- 1 toimistosihteeri (Sivistystoimi ja Kansalaisopisto)
- 1 perhetyöntekijä
- 2 lähihoitajaa (kotihoito)
- 1 rakennusmestari

Kunta hankkii enintään kolmen kuukauden mittaisiin määräaikaisiin työsuhteisiin vanhustenhuollossa, varhaiskasvatuksessa ja ruoka- ja siivouspalveluissa tarvittavan sijaistyövoiman Seuturekry Oy:ltä vuokra-työvoimana.

KuEL eläkemenoperusteisten maksut ja varhe-maksut on budjetoitu Palkeet -palveluyksikköön. Kun talousarviovuoden aikana saadaan tieto summan oikeasta kohdentumisesta, siirretään toimivaltaisen viranhaltijan/toimielimen päätöksellä vastaava kulu palvelukeskuksen talousarviosta aiheuttamisperiaatteen mukaiselle oikealle kustannuspaikalle.

Henkilöstömenot

Vakituisten henkilöstön palkat on laskettu käytössä olevan Budnetti3-ohjelman palkkasuunnittelu-osion kautta henkilöittäin. Laskennan pohjana ovat toukokuun 2016 palkat.

Henkilösivukulujen laskennassa on käytetty seuraavia sivukuluprosentteja, jotka perustuvat osin arvioon: KuEL -maksu 17,05 %, VaEL 17,66 %, sairausvakuutusmaksu 2,02 %, tapaturmavakuutusmaksu 0,50 %, työtömyysvakuutusmaksu 2,84 %. Tämän lisäksi talousarvioon on varattu eläkemenoperusteisiin KuEL-maksuihin n. 756.000 euroa (kuluvana vuonna 828.700 euroa) ja varhe-maksuihin 20.000 euroa (kuluvana vuonna 47.800 euroa).

Palkka- ja palkkiomenot kasvavat 5,1 % verrattuna vuoden 2016 talousarvioon. Henkilöstömenojen kasvu vuoden 2016 talousarvioon nähden on 526.000 euroa eli 2,1 %. Kasvu johtuu pääosin Jelpin hoitokodin ja Vaahteran toimintakeskuksen henkilöstön siirtymisestä kunnan työntekijöiksi toimintojen siirron myötä. Vuoden 2016 henkilöstömenojen ennakoitaan jäävän talousarviota pienemmiksi.

LATU –toimintamalli ja jatkuvan kehittämisen malli

LATU-toimintamalli uudistaa työkuultuuria siten, että henkilöstö ja asiakkaat/kuntalaiset ovat vahvemmassa roolissa uusien ratkaisujen tuottajina. Lisäksi LATU tarjoaa työkaluja jatkuvaan toimintatapojen kehittämiseen. Tavoitteena on löytää sellaisia uusia toimintatapoja, jotka hyödyttävät niin työntekijöitä ja asiakkaita/kuntalaisia kuin organisaatiota ja yhteiskuntaakin.

LATU-toimintamalli:

- Auttaa selviytymään kuntakentän myllerryksistä ja taloudellisista haasteista.
- Nostaa henkilöstön voimavaraksi käynnissä olevissa muutoksissa.
- Parantaa työelämän laatua, kun ihmiset voivat itse vaikuttaa työnsä kehittämiseen.
- Lisää henkilöstön tietoisuutta organisaation strategiasta ja edistää sen toteutumista päivittäisessä työssä.
- Kehittää henkilöstön muutoskyvykkyyttä toimintaympäristön jatkuvissa muutoksissa.
- Antaa työkaluja tehokkaaseen toimintaan vähenevistä resursseista huolimatta.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

- Luo uusia ratkaisuja, joilla kyetään tuottamaan vähemmällä enemmän.
- Rakentaa uudenlaista ratkaisukeskeistä ja kokeiluun kannustavaa toimintakulttuuria.
- Vahvistaa vuoropuhelua ja yhteistyötä kunnassa yli yksikkörajojen, organisaatiotasojen ja ammatillisten ryhmittymien.
- Aktivoi vuoropuhelua organisaation, asiakkaiden/kuntalaisten ja toimintaympäristön välillä.
- Synnyttää organisaatioon jatkuvan henkilöstölähtöisen kehittämisen toimintamallin, joka tuottaa uusia ratkaisuja, jotka tuovat lisäarvoa asiakkaille/kuntalaisille, organisaatiolle sekä sen työntekijöille.

LATU-toimintamallissa tuloksellisuuden kehittäminen on osa jokaisen työntekijän arkityötä ja organisaation johtamisjärjestelmää. Mallia voidaan soveltaa monella tavalla ja se kannattaa räätälöidä organisaation lähtötilanteeseen sopivaksi.

Henkilöstölähtöisen kehittämisen malli pyritään ottamaan Hausjärven kunnassa käyttöön esimiestasolla keväällä ja henkilöstölle syksyllä 2017.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

---

4. TALOUSARVION JA -SUUNNITELMAN RAKENNE JA SITOVUUS SEKÄ TILIVELVOLLISET

Kuntalain 65 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota.

Valtuusto päättää talousarvion tuloarvioiden ja määrärahojen euromääräisestä tasosta.

Kunnan toiminta perustuu toimialoihin ja palvelukeskuksiin, jotka ovat valtuustoon nähden sitovia tasoja. Toinen palvelukeskuksista sisältää myös ympäristölautakunnan.

Käyttötalouden osan sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty taulukossa kunkin toimielimen yleisen osan yhteydessä. Aiempaan tapaan valtuustotason sitovien tavoitteiden lisäksi on asetettu myös lautakuntiin nähden sitovia tavoitteita. Valtuustotason sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty valtuustoa koskevassa talousarvion osassa. Konserniyhteisöjä ja muita toiminnallisesti tärkeitä yhteisöjä koskevat toiminnalliset tavoitteet on esitetty erikseen talousarviokirjan lopussa.

Sitova tavoite sitoo kunnanhallitusta, lautakuntia, palvelukeskuksia ja viranhaltijoita samalla tavoin kuin määräraha. Sitovat tavoitteet ovat tavalla tai toisella mitattavissa. Yhden määrärahan puitteissa voi olla yksi tai useampia sitovia toiminnallisia tavoitteita, mutta kahdella tai useammalla määrärahalla ei voi olla yhteisiä sitovia toiminnallisia tavoitteita. Tilinpäätökseen liittyvässä toimintakertomuksessa verrataan toteutunutta toimintaa valtuuston hyväksymiin sitoviin tavoitteisiin. Tulos- ja vastuualueita koskevissa osissa on esitetty erilaisia tavoitteita, painopisteitä ja tunnuslukuja. Ne ovat luonteeltaan operatiivisia, eikä niillä ole sitovuutta toimielimiin nähden.

Käyttötalouden osan ja investointiosan sitovuus on seuraava:

1. Käyttötalouden määrärahojen käytöstä ja tuloarvioiden toteutumisesta päättää toimielimintasolla valtuusto. Missään toiminnossa ei ole käytetty nettositovuutta. Kunnanhallitus voi päättää talousarvion muuttamisesta vain tapauksessa, jossa keskitetysti budjetoituja henkilösivukuluja vastaava kate siirretään toteuttaa vastaavasti toimialoille. Määrärahojen käytöstä ja tuloarvioiden toteutumisesta tulosaluetasolla päättää asianomainen toimielin ottaen huomioon valtuuston talousarvion hyväksymät mahdolliset **sitovat meno- tai tuloperusteet**, joilla poiketaan sitovuuden yleissäännöstä.
2. Valtuusto päättää investointien määrärahojen käytöstä ja tuloarvioiden toteutumisesta hankeryhmittäin. Valtuuston hankeryhmittäin päättämistä osista hanketasolla päättää tekninen lautakunta. Valmistuneista talonrakennushankkeista raportoidaan erikseen sisäisen valvonnan ohjeen mukaisesti.
3. Valtuusto hyväksyy sitovasti myös seuraavat tuloslaskelmaosan määrärahat: rahoitustuotot ja -kulut ja satunnaiset kulut sekä rahoitusosasta antolainojen lisäykset, pitkäaikaisten lainojen vähennykset ja lyhytaikaisten lainojen vähennykset. Valtuusto hyväksyy sitovasti seuraavat tuloslaskelmaosan tuloarviot: verotulot, valtionosuudet ja satunnaiset tulot sekä rahoitusosasta antolainojen vähennykset, pitkäaikaisten lainojen lisäykset ja lyhytaikaisten lainojen lisäykset. Valtuusto hyväksyy talousarviossa sitovasti rahoitusosasta myös satunnaiset erät ja toimintapääoman muutoksen.
4. Investointiosan irtaimen määrärahan siirrosta käyttötalousosaan päättää kunnanhallitus.
5. Toimielimet eivät saa päättää käyttösuunnitelmiaan sisäisten erien käytöstä.
6. Kunnanhallitus voi tarvittaessa täsmentää näitä määräyksiä talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tilivelvolliset vuonna 2017

Hausjärven kunnan voimassa olevan hallintosäännön 30 §:ssä todetaan tilivelvollisuudesta seuraavaa: *”Kunnanvaltuusto määrittää luottamustoimielimet, joiden jäsenet ovat tilivelvollisia ja tilivelvolliset viranhaltijat virkanimikkeen tarkkuudella voimassaolevien sääntöjen ja talousarviorakenteen perusteella. Tilivelvolliset päätetään vuosittain talousarvion yhteydessä tai tehtävien tai virkanimikkeiden muuttuessa.”* Kuntalain tulkintateoksen (Harjula-Prättälä 2007 s. 566) mukaan tilivelvollisten luettelon hyväksyminen kuuluu valtuustolle.

Tilivelvollisten määrittelemineen liittyy sisäisen valvonnan ketjun varmistamiseen. Tilivelvolliset on määriteltävä mm. siksi, että valtuuston vastuuvapauslausunto tilinpäätöksestä kohdistuu tilivelvollisiin. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi. Näin ollen tilivelvolliseen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja tilivelvolliselle voidaan myöntää vastuuvapaus.

Kuntalain 75 §:n mukaisesti tilivelvollinen on **kunnan toimielimen jäsen ja kunnan palveluksessa oleva henkilö, joka toimii kunnan johtavassa tehtävässä tai sellaiseen rinnastettavissa vastuullisissa tehtävissä**, kuten kunnanjohtaja ja tulosalueen vastaavat viranhaltijat. Viranhaltijoista tilivelvollisina voidaan pitää toimielimen esittelijöitä ja toimielimen tehtäväalueella itsenäisestä tehtäväkokonaisuudesta vastaavia viranhaltijoita ainakin silloin, kun he ovat suoraan toimielimen alaisia.

Tilivelvollisuus ei tuo esimerkiksi viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin - esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana. Vaikka päätöksentekovaltaa delegoidaan organisaation alemmille tasoille, tilivelvolliset viranhaltijat eivät vapaudu alaistensa toimintaa koskevasta valvontavastuusta. Valvontavastuu koskee sekä toimintaa että taloutta.

Tilivelvolliset vuonna 2017 ovat seuraavat:

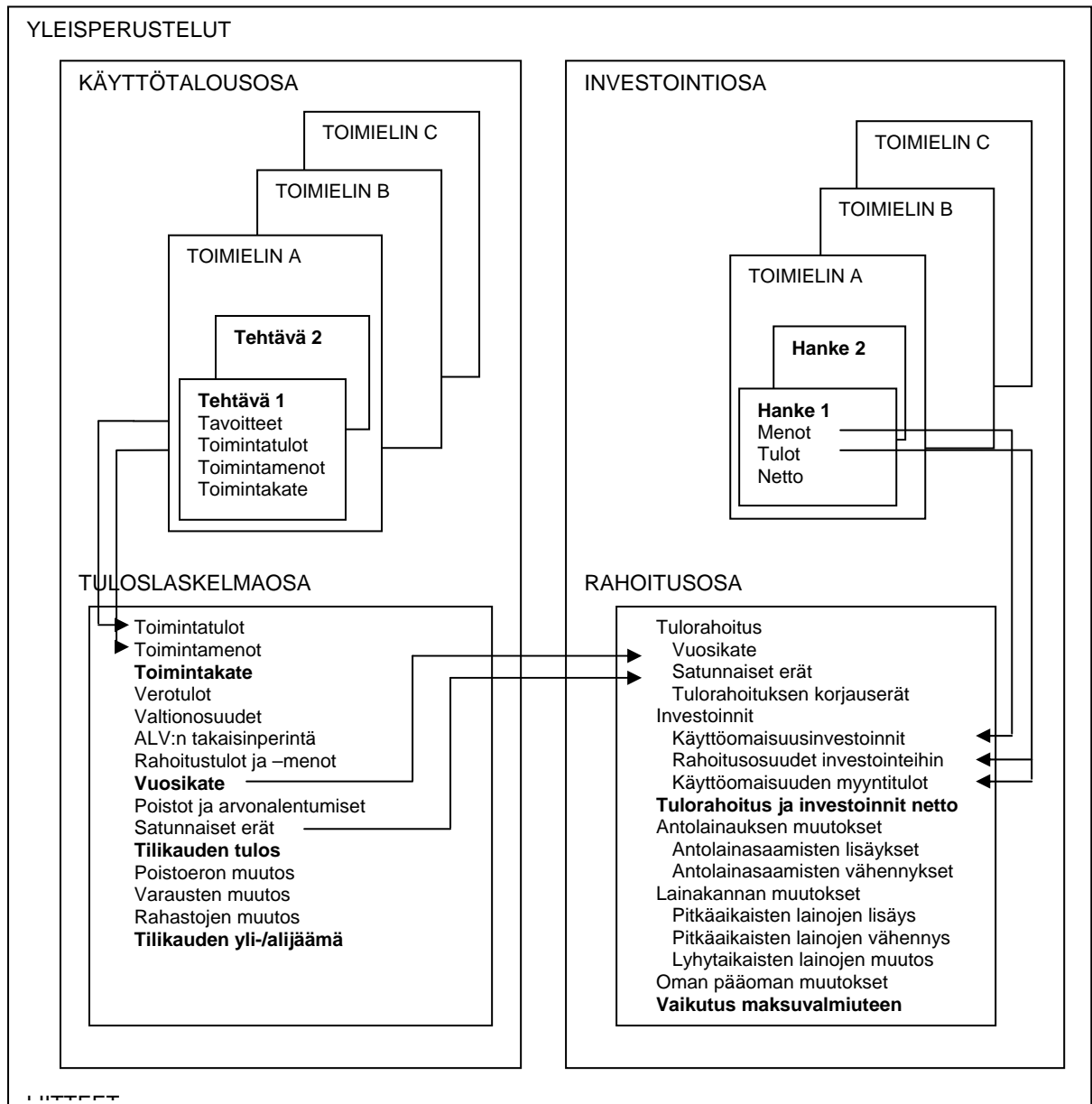
Toimielin

Tulosalue	Tilivelvollinen
Keskusvaalilautakunnan toiminnot	Kunnanjohtaja
Tarkastuslautakunnan toiminnot	Kunnanjohtaja
Kunnanhallituksen alaiset toiminnot:	Kunnanjohtaja
Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus	Hallinto- ja talouspäällikkö
Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus	Kunnanjohtaja
Ympäristölautakunnan alaiset toiminnot	Kaavoituspäällikkö
Perusturvalautakunnan alaiset toiminnot	Perusturvajohtaja
Sivistyslautakunnan alaiset toiminnot	Sivistystoimenjohtaja
Tekninen lautakunnan alaiset toiminnot (ml Vesilaitos)	Tekninen johtaja
Investointiosa	
Kunnanhallitus	Kunnanjohtaja
Perusturvalautakunta	Perusturvajohtaja
Sivistyslautakunta	Sivistystoimenjohtaja
Tekninen lautakunta	Tekninen johtaja
Rahoitusosa	Kunnanjohtaja

Kunnan toimielinten jäsenet ovat kuntalain mukaisesti tilivelvollisia.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Kuva 1: Talousarvion rakenne

Harjula, Prättälä: Kuntalaki

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

---

5. TULOSLASKELMA

Suomen Kuntaliitto on uudistanut kunnan ja kuntayhtymän talousarviota ja –suunnitelmaa koskevan suosituksen keväällä 2011. Suosituksen mukaisesti talousarviossa on eritelty budjetti- ja kohderahoitteiset tuottajat. Pääosin kunnan toiminnot ovat budjettirahoitteisia. Kohderahoitteisena yksikkönä on käsitelty ainoastaan vesihuoltolaitosta, joka on eriytetty kunnan kirjanpidosta omaksi taseyksiköksi. Vesihuoltolaitosta on käsitelty omana tulosalueenaan Teknisen lautakunnan osana. Kunnan muut yksiköt, mukaan lukien tilapalvelu sekä ruoka- ja siivouspalvelut - on käsitelty budjettirahoitteisina yksiköinä.

Kunnan kokonaistaloutta kuvataan talousarvion ja -suunnitelman tuloslaskelmaosassa. Tuloslaskelmaosassa esitettävät kokonaistalouden keskeiset erät ovat verotulot, valtionosuudet ja varsinaisen toiminnan menot ja tulot sekä suunnitelman mukaiset poistot. Vakaan talouden lähtökohta on, että toiminnan menokehitys sopeutetaan keskeisten tuloerien kehitykseen. Sopeutuksen onnistuminen on nähtävissä tuloslaskelmaosassa tulorahoituksen riittävytenä eri suunnitelmavuosina. Tuloslaskelmaosasta suoraan saatavat tunnusluvut ovat toimintakate/toimintajäämä, tilikauden tulos ja tilikauden yli- tai alijäämä.

Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista eli pyrkimystä nollatulokseen ei kuntalaki edellytä vuositasolla, vaan tuloslaskelmaosan rivi ”Tilikauden ylijäämä (alijäämä)” voi olla talousarvion talousarviovuonna tai yksittäisenä suunnitelmavuonna yli- tai alijäämäinen.

Tilikauden tuloksen arvioinnissa on taloussuunnitelmalla keskeinen merkitys. Kunnanhallituksen tulee tehdä toimintakertomuksessaan tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi. Lisäksi talousarviossa ja -suunnitelmassa tai niiden hyväksymisen yhteydessä on päätettävä toimenpiteistä, joilla edellisen vuoden taseen osoittama alijäämä ja talousarvion laatimisvuonna kertyväksi arvioitu alijäämä suunnittelukaudella katetaan.

Tuloslaskelma osoittaa, kuinka tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelman mukaisiin poistoihin.”

Seuraavassa taulukossa on esitetty vuoden 2017 talousarvion ja vuosien 2018 - 2019 taloussuunnitelman tuloslaskelma. Historiatietona siinä on esitetty vuoden 2015 tilinpäätöstä ja vuoden 2016 alkuperäistä talousarviota koskevat luvut.

Sarake **JORY/KJ 2017** on hallintokuntien alkuperäiset esitykset vuoden 2017 talousarvioksi. Sarakkeessa **TA2017** on kunnanvaltuuston päätös vuoden 2017 talousarvioksi ja seuraavat sarakkeet ovat suunnitelma-kauden kaksi viimeistä vuotta. Tuloslaskelman toimintatuloissa ja -menoissa on eritelty ulkoiset ja sisäiset erät.

Tuloslaskelmataulukon jälkeen on esitetty tuloslaskelman kaavan mukaisessa järjestyksessä talousarvioon ja -suunnitelmaan sisältyvien erien perustelut.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

TULOSLASKELMA JA TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

TULOSLASKELMA <i>(luvut 1.000 €)</i>	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintatuotot	10 830,7	11 056,3	10 896,1	11 122,3	11 122,3	11 122,3
<i>Ulkoiset tuotot</i>	6 365,4	6 333,8	6 305,1	6 427,6	6 427,6	6 427,6
<i>Sisäiset tuotot</i>	4 465,3	4 722,5	4 591,0	4 694,7	4 694,7	4 694,7
Valmistus omaan käyttöön	32,9	0,0	22,0	22,0	22,0	22,0
Toimintakulut	-52 042,4	-54 469,3	-55 126,2	-55 107,4	-55 382,9	-55 659,9
<i>Ulkoiset kulut</i>	-47 577,1	-49 745,7	-50 535,2	-50 412,7	-50 688,2	-50 965,2
<i>Sisäiset kulut</i>	-4 465,3	-4 723,6	-4 591,0	-4 694,7	-4 694,7	-4 694,7
Toimintakate	-41 178,9	-43 413,0	-44 208,1	-43 963,1	-44 238,6	-44 515,6
Verotulot	32 179,1	32 733,0	32 357,0	32 357,0	32 579,0	33 345,0
Valtionosuudet	12 541,8	13 367,8	13 408,5	13 408,5	13 408,5	13 408,5
Rahoitustuotot ja -kulut	-498,7	-468,9	-413,6	-413,6	-449,1	-479,1
<i>Korkotuotot</i>	33,9	34,7	4,2	4,2	41,2	41,2
<i>Muut rahoitustuotot</i>	23,7	3,4	4,4	4,4	0,0	0,0
<i>Korkokulut</i>	-544,0	-506,7	-420,0	-420,0	-480,0	-510,0
<i>Muut rahoituskulut</i>	-12,3	-0,3	-2,2	-2,2	-10,3	-10,3
Vuosikate	3 043,3	2 218,9	1 143,8	1 388,8	1 299,8	1 758,8
Poistot ja arvonalentumiset	-2 386,5	-2 323,5	-2 010,4	-2 010,4	-2 150,0	-2 150,0
<i>Suunn. mukaiset poistot</i>	-2 097,1	-2 323,5	-2 010,4	-2 010,4	-2 150,0	-2 150,0
<i>Arvonalentumiset</i>	-289,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Satunnaiset erät	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Satunnaiset tuotot</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Satunnaiset kulut</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden tulos	656,8	-104,6	-866,6	-621,6	-850,2	-391,2
Poistoeron muutos	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Varausten muutos	0,0	172,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahastojen muutos	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tilikauden yli- alijäämä	656,8	67,8	-866,6	-621,6	-850,2	-391,2

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintatuotot/ toimintakulut	13,4 %	12,7 %	12,5 %	12,8 %	12,7 %	12,6 %
Vuosikate %	5,5 %	3,9 %	2,0 %	2,4 %	2,3 %	3,0 %
Vuosikate/poistot, %	127,5 %	95,5 %	56,9 %	69,1 %	60,5 %	81,8 %
Vuosikate €/as	349	252	130	158	147	199
Asukasmäärä 31.12.	8 726	8 800	8 792	8 792	8 814	8 836

Liitteenä 1 on tuloslaskelma, jossa on esitetty myös vuoden 2016 vuoden ennuste ja taseeseen kertyvän yli-/alijäämän kehitys.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

5.1. Toimintatulot ja -menot sekä toimintakate

Toimintatulot vastaavat entistä käyttötulojen käsitettä. Sisäiset ja ulkoiset erät on budjetoitu erikseen. Toimintakate muodostuu varsinaisen toiminnan toimintatulojen ja toimintamenojen erotuksesta. Luku osoittaa, kuinka paljon toimintamenoista jää katettavaksi veroilla ja valtionosuuksilla. Toimintamenot vastaavat entistä käyttömenojen käsitettä.

Kokonaisuutena toimintamenot ovat 638.100 euroa (1,2 %) vuoden 2016 aloittavaa talousarviota suuremmat. Eri menolajien merkittävimmät perustelut ovat seuraavat:

Maksuosuudet kuntayhtymille

Kuntayhtymien osuudet sisältyvät asiakaspalveluiden ostoihin. Näihin on varattu määrärahat kuntayhtymistä saatujen ilmoitusten perusteella tai toimielinten/viranhaltijoiden arvioihin perustuen.

Terveyskeskuksen kuntayhtymälle on varattu 5.567.900 euroa (kuluvana vuonna 5.681.600 euroa). Tämän lisäksi on varattu terveyskeskuksen kuntayhtymän alijäämien kattamiselle lisämaksuosuutena 172.400 euroa vuodelle 2017.

Sairaanhoidopiirille on varattu 10.317.000 euroa (kuluvana vuonna 9.993.000 euroa). Kanta-Hämeen sairaanhoidopiirin kuntayhtymä on ilmoittanut Hausjärven kunnan vuoden 2017 kuntamaksuosuudeksi 9.980.000 euroa ja tämän lisäksi ensihoidon maksuosuudeksi 337.000 euroa.

Vuodelle 2017 eläkemenoperusteiset maksut on budjetoitu keskitetysti Palkeet-palvelukeskuksen keskitetty henkilöstöhallinto -tulosalueelle. Kun vuoden 2017 todelliset maksuosuudet selviävät, kyseiset menot ja niitä vastaava kate siirretään aiheuttamisperiaatteen mukaiselle kustannuspaikalle.

Sisäiset erät

Sisäisissä erissä merkittävimmät erät ovat tilapalvelun, ruokahuollon ja siivoushuollon sekä hallinnon sisäiset laskutukset muilta hallintokunnilta. Toimintatuloissa ja -menoissa on sisäisiä eriä noin 4.694.700 euroa. Sisäiset erät ovat näin ollen pienentyneet noin 28.000 euroa. Sisäisten erien laskennassa pyritään siihen, että sisäiset palveluntuottajat eivät ylilaskuta ja toisaalta tuota sisäistä palvelua tappiolla.

Suunnitelmavuosien toimintamenot ja -tulot

Suunnitelmavuosille 2018-2019 on varattu ulkoisiin toimintamenoihin kasvua 0,5 % vuodessa. Ulkoisten toimintatulojen on arvioitu pysyvän vuoden 2017 talousarvion tasolla.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

5.2. Verotulot ja valtionosuudet

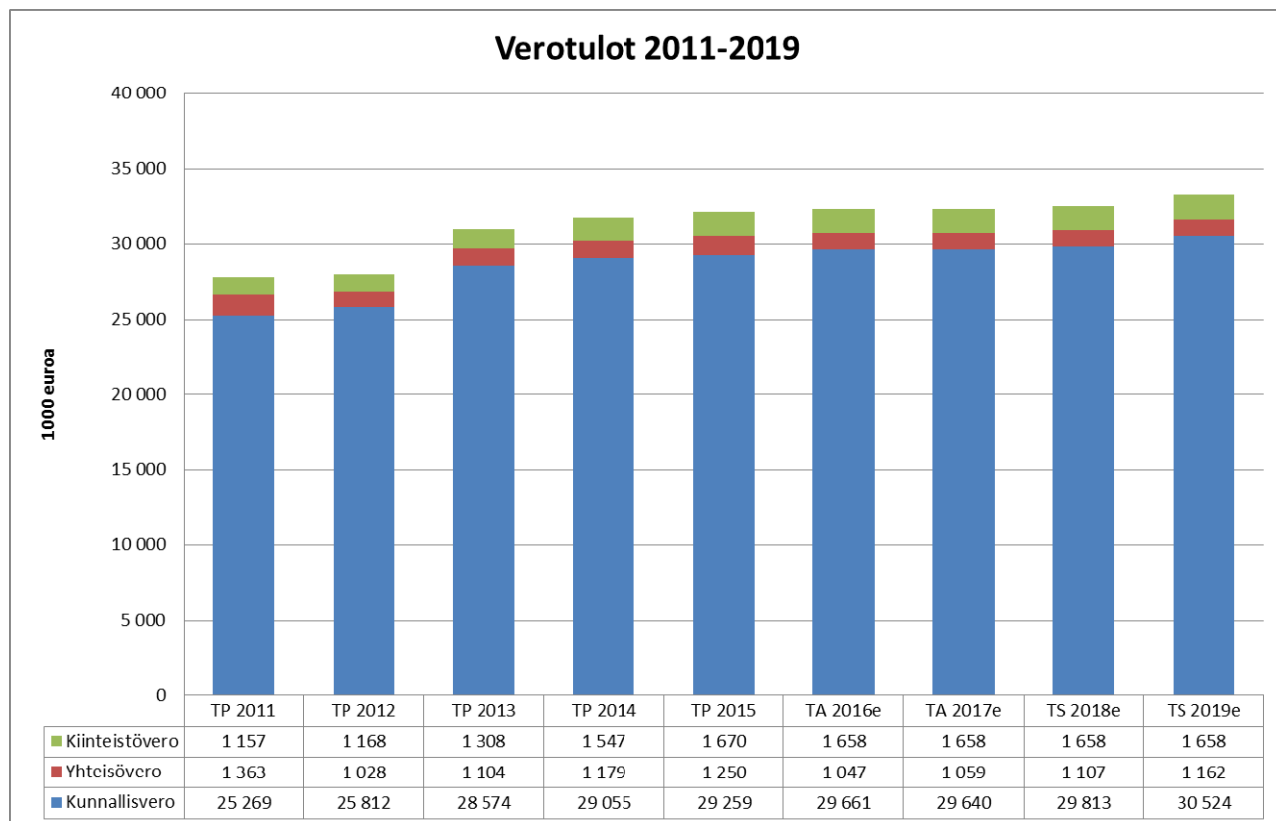
5.2.1. Verotulot

Kunnallisverotulo on arvioitu Kuntaliiton veroennustekehikkotyökälyä hyväksi käyttäen. Veroennusteessa on huomioitu suunnitteluhetkellä tiedossa olleet hallituksen päätökset.

Kunnan talousarvioesityksessä verotulojen määräksi on arvioitu 32.357.000 euroa, mikä on 1,1 % pienempi kuin vuoden 2016 aloittavan talousarvion mukaiset verotulot. Verotulojen ennakoitu lasku perustuu Kuntaliiton veroennusteeseen (syyskuu 2016). Ennusteen mukaan vuoden 2016 verotulot jäävät alle alkuperäisen talousarvion verotulojen määrän. Vuodelle 2017 kertyvän verotulon arvioidaan olevan samalla tasolla kuin vuodelle 2016 toteutuvat verotulot.

Hausjärven kunnan tuloveroprosentiksi vuodelle 2017 on valtuuston päätöksellä vahvistettu 21,50 %, joka on sama kuin vuonna 2016.

	TP 2011	TP 2012	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016e	TA 2017e	TS 2018e	TS 2019e
Kunnallisvero	25 269	25 812	28 574	29 055	29 259	29 661	29 640	29 813	30 524
muutos (%)		2,1 %	10,7 %	1,7 %	0,7 %	1,4 %	-0,1 %	0,6 %	2,4 %
Yhteisövero	1 363	1 028	1 104	1 179	1 250	1 047	1 059	1 107	1 162
muutos (%)		-24,6 %	7,4 %	6,8 %	6,0 %	-16,2 %	1,2 %	4,5 %	4,9 %
Kiinteistövero	1 157	1 168	1 308	1 547	1 670	1 658	1 658	1 658	1 658
muutos (%)		1,0 %	12,0 %	18,3 %	8,0 %	-0,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Yhteensä	27 789	28 007	30 986	31 781	32 179	32 367	32 358	32 579	33 345
muutos (%)		0,8 %	10,6 %	2,6 %	1,3 %	0,6 %	0,0 %	0,7 %	2,4 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

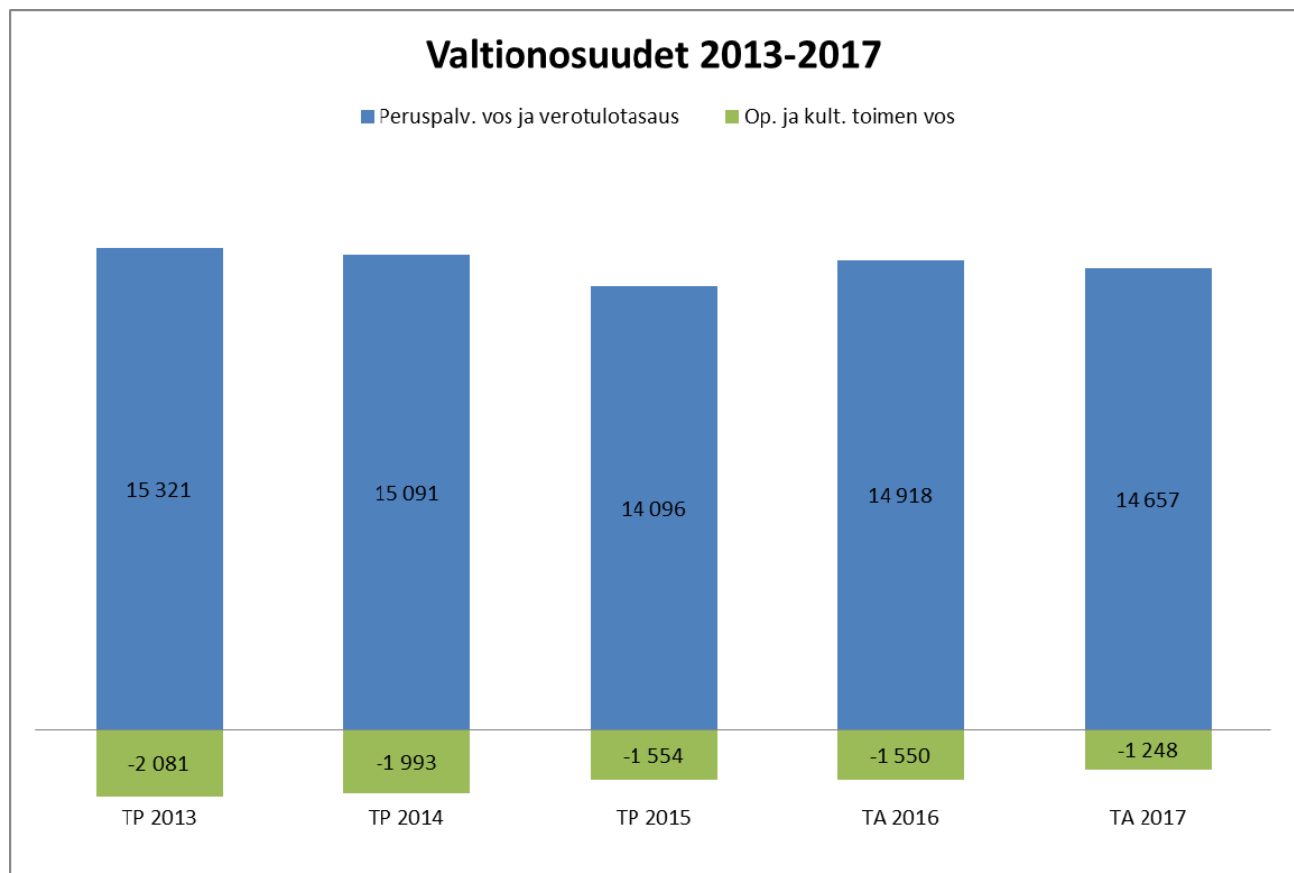
5.2.2. Valtionosuudet

Valtionosuuden laskennallinen peruste muuttuu vuosittain ns. automaattimuutosten perusteella. Näitä ovat määrätymistekijöiden, esimerkiksi asukasmäärien, oppilasmäärien ja muiden laskennan perusteena olevien määrien muutokset ja kustannustason muutoksesta johtuvat hintojen muutokset (indeksikorotus).

Valtionosuudet vuodelle 2017 on laskettu käytössä olleiden arviotietojen perusteella. Valtionosuuksien lopullinen määrä tarkentuu vasta joulukuussa.

Valtionosuus tilitetään kunnalle kuukausittain joka kuukauden 11. päivään mennessä.

Valtionosuudet (1000 €)	TP 2013	TP 2014	TP 2015	TA 2016	TA 2017
Peruspalv. vos ja verotulotasaus	15 321	15 091	14 096	14 918	14 657
<i>muutos (%)</i>		-1,5 %	-6,6 %	5,8 %	-1,7 %
Op. ja kult. toimen vos	-2 081	-1 993	-1 554	-1 550	-1 248
<i>muutos (%)</i>		-4,2 %	-22,0 %	-0,3 %	-19,5 %
Yhteensä	13 240	13 098	12 542	13 368	13 409
<i>muutos (%)</i>		-1,1 %	-4,2 %	6,6 %	0,3 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

6. RAHOITUSOSA

Kunnan toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

RAHOITUSLASKELMA /ulkoiset <i>(luvut 1.000 €)</i>	TP 2014	TP 2015	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	2 518	3 043	2 219	1 389	1 300	1 759
Satunnaiset erät	- 87	0	0	0	0	0
Tulo-rahoituksen korjaukset	35	1 418	- 307	- 250	- 250	- 250
Investointien rahavirta						
Investointimenot	- 4 609	- 727	- 2 728	- 4 562	- 5 987	- 6 929
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	300	100	0	620
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	180	512	670	420	270	270
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	- 1 963	4 247	154	- 2 903	- 4 667	- 4 530
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	14	542	0	0	0	0
<i>Antolainasaamisten lisäykset</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Antolainasaamisten vähennykset</i>	14	542	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	2 067	1 163	- 3 877	1 793	4 793	4 005
<i>Pitkäaikaisten lainojen lisäys</i>	8 500	6 800	0	9 500	11 000	10 000
<i>Pitkäaikaisten lainojen vähennys</i>	- 4 933	- 5 637	- 5 877	- 5 707	- 6 207	- 5 995
<i>Lyhytaikaisten lainojen muutos</i>	- 1 500	0	2 000	- 2 000	0	0
Oman pääoman muutokset	0	- 1 653	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	344	- 126	0	0	0	0
<i>Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset</i>	10	- 83	0	0	0	0
<i>Vaihto-omaisuuden muutos</i>	- 2	- 15	0	0	0	0
<i>Saamisten muutos</i>	- 62	24	0	0	0	0
<i>Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos</i>	399	- 51	0	0	0	0
Rahoituksen rahavirta	2 425	- 74	- 3 877	1 793	4 793	4 005
RAHAVAROJEN MUUTOS	461	4 173	- 3 723	- 1 110	126	- 525
Kassavarat 31.12	2 734	6 907	3 184	2 074	2 199	1 674
Kassavarat 1.1	2 273	2 734	6 907	3 184	2 074	2 199
Rahavarojen muutos	461	4 173	- 3 723	- 1 110	126	- 525

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Rahoituslaskelman tunnusluvut

<i>(luvut 1.000 €)</i>	TP 2014	TP 2015	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Investointien tulo-rahoitus-% (100*vuosikate/(investointimenot-rahoitusosuudet))	54,6	418,6	91,4	31,1	21,7	27,9
Pääomamenojen tulo-rahoitus-% (100 x vuosikate)	26,4	52,3	26,7	13,7	10,7	14,3
(Investointimenot-rahoitusosuudet+antolainojen nettomuutos+lainanlyhennykset)						
Lainanhoitokate (Vuosikate + korkokulut)	0,6	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3
(korkokulut + lainanlyhennykset)						
Kassan riittävyys pv 365 x kassavarat 31.12/kassasta maksut tilikaudella	17	47	19	12	13	47

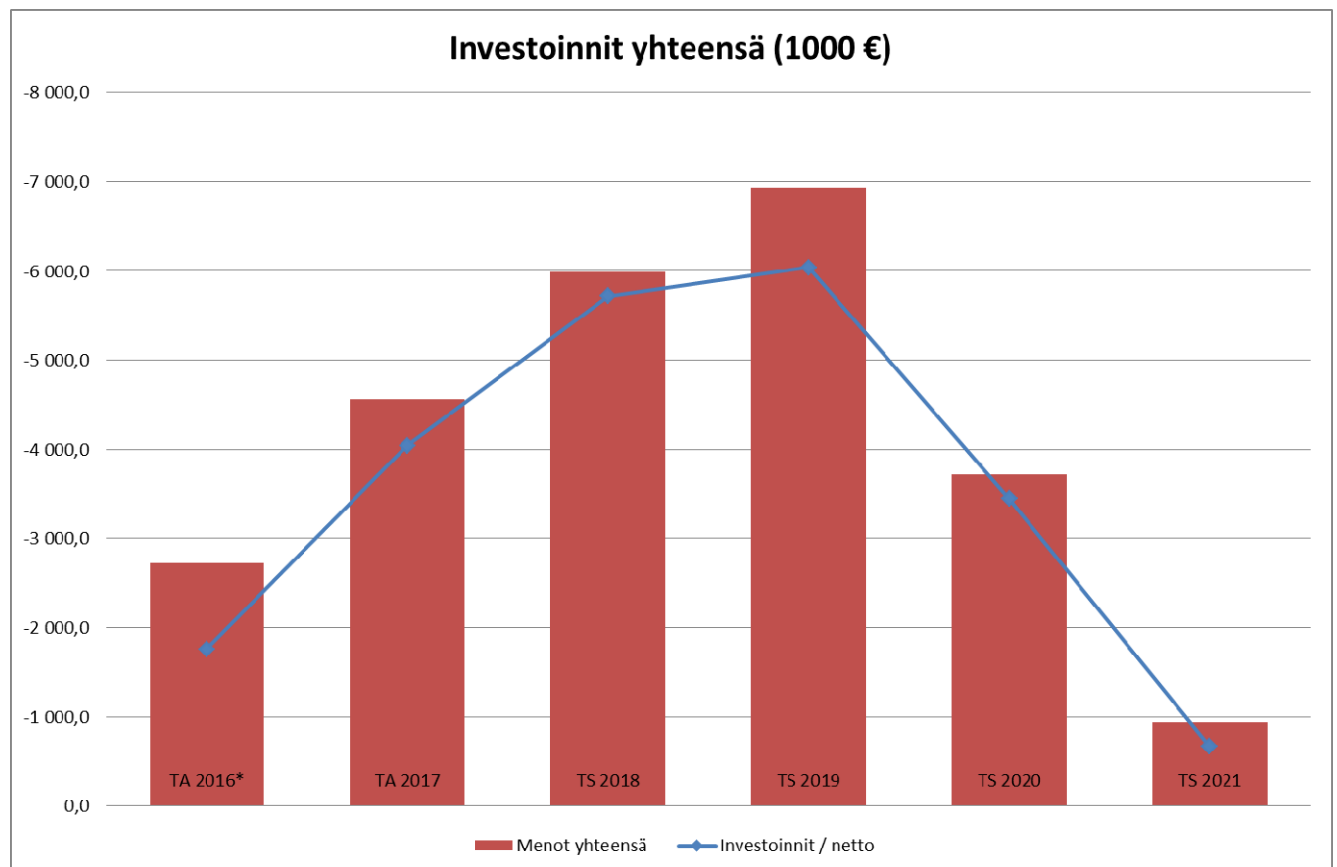
Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Investointimenot

Investointiosan kokonaisuus on talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina seuraavankaltainen. Taulukossa on esitetty investointisuunnitelma talousarviovuodelle ja taloussuunnitelmavuosille. Lisäksi on esitetty alustava luonnos vuosien 2020-2021 investointitarpeista.

Investoinnit 2017-2021

INVESTOINTIOHJELMA (Luvut 1.000 eur)	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
Tulot yhteensä	970,0	420,0	270,0	270,0	270,0	270,0
Rahoitusosuudet yhteensä	0,0	100,0	0,0	620,0	0,0	0,0
Menot yhteensä	-2 728,0	-4 562,0	-5 987,0	-6 929,0	-3 715,0	-935,0
Netto yhteensä	-1 758,0	-4 042,0	-5 717,0	-6 039,0	-3 445,0	-665,0

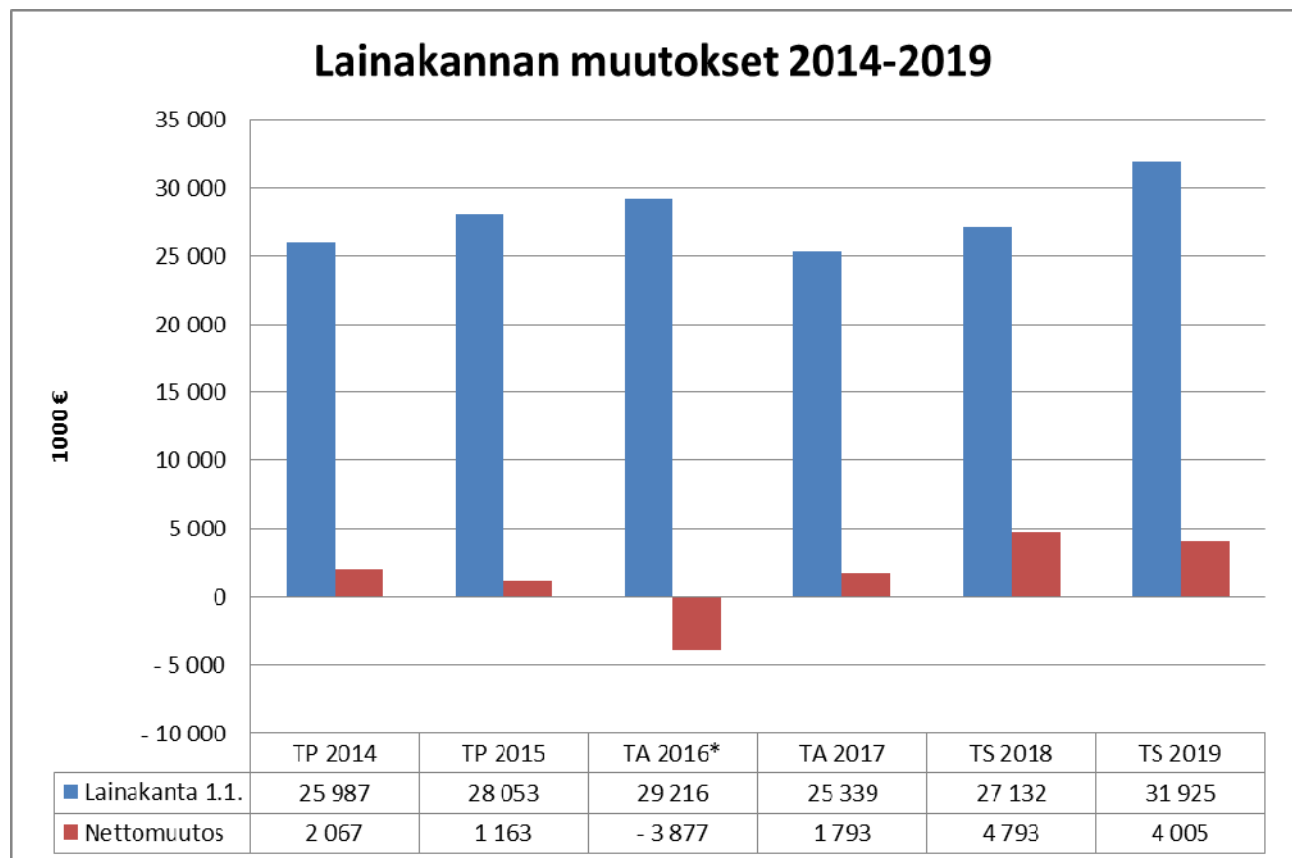

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Lainakannan erittely

Lainakannan muuttuminen koostuu pitkäaikaisten lainojen lisäyksistä ja vähennyksistä. Lainakannan kehitys on rahoituslaskelmassa kuvatuilla lainojen vähennyksillä ja lisäyksillä seuraava.

(luvut 1.000 €)	TP 2014	TP 2015	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Lainakanta 1.1.	25 987	28 053	29 216	25 339	27 132	31 925
Nettomuutos	2 067	1 163	- 3 877	1 793	4 793	4 005
Lainakanta 31.12.	28 053	29 216	25 339	27 132	31 925	35 930
Asukasluku 31.12.	8 822	8 726	8 770	8 792	8 814	8 836
Lainakanta, €/asukas	3 180	3 348	2 889	3 086	3 622	4 067

Lyhytaikaisten lainojen muutos

Kassanhallinnassa käytetään vuoden aikana lyhytaikaisia tilapäislainoja. Talousarvioehdotuksen mukaan niiden saldo tilivuosien vaihtuessa pyritään nollaamaan.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

7. KÄYTTÖTALOUSOSA

Käyttötalousoiossa on aluksi esitetty yhteenveto toimielimien ja niiden tehtäväalueiden tuloista ja menoista.

Käyttötalousoiossa on toimielimittäin esitetty valtuuston hyväksymät määrärahat (menot) ja tuloarviot (tulot) sekä näiden erotuksena netto. **Talousarviovuoden TA2017 määrärahat ja tuloarviot ovat sitovia.**

Suunnitelmavuosien TS2018 ja TS2019 määrärahat ja tuloarviot ovat ohjeellisia. Historiatietoina esitetään vuoden 2015 tilinpäätöksen ja vuoden 2016 alkuperäisen talousarvion luvut.

Kunnanvaltuustoa koskevassa osassa on esitetty valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet eli strategiset vuositavoitteet. Tulosalueittain on esitetty lautakuntiin nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet ja muut tulostavoitteet sekä keskeiset painopistealueet ja tunnusluvut. Vain toimielimen yleisessä osassa taulukkomuotoisesti esitetyt sitovat tavoitteet ovat sitovia toimielimeen nähden. Tulosalueiden kohdalla esitetyt painopistealueet, kehittämiskohteet ja tunnusluvut ovat operatiivisia tavoitteita ja indikaattoreita, joilla ei ole erityistä sitovuutta kunnan toimielimiin nähden.

Lisäksi tulosalueittain on esitetty kunnanhallitukseen/lautakuntiin nähden **sitovat tulo- ja menoperusteet** sekä menoja, tuloja ja nettoa koskeva laskelma, jossa historiatietona on esitetty vuoden 2015 tilinpäätöksen ja vuoden 2016 talousarvion mukaiset luvut. Tämä laskelma sisältää myös taloussuunnitelmavuosien 2018 ja 2019 ohjeelliset luvut.

Talousarviossa esitetty sitova tavoite sitoo valtuustoa alempia viranomaisia samalla tavalla kuin määräraha.

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Toimintatuotot	10 830 692	11 056 300	10 896 100	11 122 300	11 122 300	11 122 300
Myyntituotot	4 039 863	4 244 900	4 123 000	4 226 700	4 226 700	4 226 700
Maksutuotot	2 505 094	2 506 200	2 580 900	2 580 900	2 580 900	2 580 900
Tuet ja avustukset	696 945	618 800	389 600	389 600	389 600	389 600
Vuokratuotot	3 179 324	3 323 000	3 460 900	3 460 900	3 460 900	3 460 900
Muut toimintatuotot	409 466	363 400	341 700	464 200	464 200	464 200
Valmistus omaan käyttöön	32 853	0	22 000	22 000	22 000	22 000
Toimintakulut	-52 042 063	-54 469 300	-55 126 200	-55 107 400	-55 382 937	-55 659 852
Henkilöstökulut	-16 274 974	-17 214 800	-17 875 300	-17 740 800	-17 829 504	-17 918 652
Palkat ja palkkiot	-12 473 244	-13 180 100	-13 956 200	-13 846 200	-13 915 431	-13 985 008
Eläkekulut	-3 118 753	-3 246 600	-3 177 200	-3 158 500	-3 174 293	-3 190 164
Muut henkilösivukulut	-682 977	-788 100	-741 900	-736 100	-739 781	-743 479
Palvelujen ostot	-27 358 530	-28 450 600	-28 514 700	-28 630 400	-28 773 552	-28 917 420
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 392 768	-2 748 400	-2 753 700	-2 753 700	-2 767 469	-2 781 306
Avustukset	-3 258 801	-3 282 500	-3 023 200	-3 023 200	-3 038 316	-3 053 508
Vuokrat	-2 588 567	-2 674 800	-2 860 000	-2 860 000	-2 874 300	-2 888 672
Muut toimintakulut	-168 423	-98 200	-99 300	-99 300	-99 797	-100 295
Toimintakate	-41 178 518	-43 413 000	-44 208 100	-43 963 100	-44 238 637	-44 515 552

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

KÄYTTÖTALOUS, YHTEENVETO (sis.sisäiset erät)	TP 2015	TA 2016	TA 2017	EROTUS TA17-TA16	EROTUS TA17-TA16,%
10-4 (Kunnanvaltuusto)					
Tuotot	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-61 721	-58 500	-63 700	-5 200	8,9 %
Toimintakate	-61 721	-58 500	-63 700	-5 200	8,9 %
20-4 (Keskusvaalilautakunta)					
Tuotot	13 874	0	0	0	0,0 %
Kulut	-12 704	-500	-29 200	-28 700	5740,0 %
Toimintakate	1 170	-500	-29 200	-28 700	5740,0 %
30-4 (Tarkastuslautakunta)					
Tuotot	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-21 803	-27 100	-28 100	-1 000	3,7 %
Toimintakate	-21 803	-27 100	-28 100	-1 000	3,7 %
41-4 (Kunnanhallitus)					
430-3 (Kunnanhallitus ja ylin johto)					
Tuotot	226 486	307 300	360 300	53 000	17,2 %
Kulut	-416 317	-369 000	-439 800	-70 800	19,2 %
Toimintakate	-189 831	-61 700	-79 500	-17 800	28,8 %
440-3 (Kuntien yhteistoiminta)					
Tuotot	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-39 567	-25 000	-40 800	-15 800	63,2 %
Toimintakate	-39 567	-25 000	-40 800	-15 800	63,2 %
41-4 YHTEENSÄ					
Tuotot	226 486	307 300	360 300	53 000	17,2 %
Kulut	-455 884	-394 000	-480 600	-86 600	22,0 %
Toimintakate	-229 398	-86 700	-120 300	-33 600	38,8 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

KÄYTTÖTALOUS, YHTEENVETO (sis.sisäiset erät)	TP 2015	TA 2016	TA 2017	EROTUS TA17-TA16	EROTUS TA17-TA16,%
45-4 (Hallinto ja sisäiset palvelut-)					
450-3 (Hallinto ja sisäiset palvelut)					
Tuotot	101 012	105 500	109 500	4 000	3,8 %
Kulut	-318 317	-1 308 600	-1 006 000	302 600	-23,1 %
Toimintakate	-217 305	-1 203 100	-896 500	306 600	-25,5 %
455-3 (Hallinnon sisäiset palvelut)					
Tuotot	11 091	44 500	13 900	-30 600	-68,8 %
Kulut	-422 032	-448 100	-438 800	9 300	-2,1 %
Toimintakate	-410 941	-403 600	-424 900	-21 300	5,3 %
466-3 (Ruoka- ja siivouspalvelut)					
Tuotot	1 924 078	2 009 300	2 011 100	1 800	0,1 %
Kulut	-1 800 671	-1 836 200	-1 929 100	-92 900	5,1 %
Toimintakate	123 407	173 100	82 000	-91 100	-52,6 %
45-4 YHTEENSÄ					
Tuotot	2 036 181	2 159 300	2 134 500	-24 800	-1,1 %
Kulut	-2 541 020	-3 592 900	-3 373 900	219 000	-6,1 %
Toimintakate	-504 839	-1 433 600	-1 239 400	194 200	-13,5 %
48-4 (Elinkeinot ja kehitt. palveluyk)					
480-3 (Hallintopalvelut)					
Tuotot	6 992	6 800	0	-6 800	-100,0 %
Kulut	-473 873	-454 500	-474 500	-20 000	4,4 %
Toimintakate	-466 881	-447 700	-474 500	-26 800	6,0 %
482-3 (Elinkeinojen kehittäminen)					
Tuotot	235 113	214 100	210 000	-4 100	-1,9 %
Kulut	-876 355	-897 200	-865 800	31 400	-3,5 %
Toimintakate	-641 242	-683 100	-655 800	27 300	-4,0 %
490-3 (Ympäristölautakunta)					
Tuotot	216 799	173 100	163 000	-10 100	-5,8 %
Kulut	-402 625	-482 900	-474 700	8 200	-1,7 %
Toimintakate	-185 826	-309 800	-311 700	-1 900	0,6 %
48-4 YHTEENSÄ					
Tuotot	458 904	394 000	373 000	-21 000	-5,3 %
Kulut	-1 752 853	-1 834 600	-1 815 000	19 600	-1,1 %
Toimintakate	-1 293 949	-1 440 600	-1 442 000	-1 400	0,1 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

KÄYTTÖTALOUS, YHTEENVETO (sis.sisäiset erät)	TP 2015	TA 2016	TA 2017	EROTUS TA17-TA16	EROTUS TA17-TA16,%
51-4 (Perusturvalautakunta)					
510-3 (Hallintopalvelut)					
Tuotot	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-298 330	-267 900	-286 100	-18 200	6,8 %
Toimintakate	-298 330	-267 900	-286 100	-18 200	6,8 %
520-3 (Sosiaalityö)					
Tuotot	318 600	302 000	173 500	-128 500	-42,5 %
Kulut	-2 825 984	-3 063 300	-2 660 800	402 500	-13,1 %
Toimintakate	-2 507 384	-2 761 300	-2 487 300	274 000	-9,9 %
540-3 (Vammaispalvelut)					
Tuotot	87 274	121 300	283 900	162 600	134,0 %
Kulut	-2 618 925	-2 838 300	-3 290 000	-451 700	15,9 %
Toimintakate	-2 531 651	-2 717 000	-3 006 100	-289 100	10,6 %
550-3 (Vanhustenhuolto)					
Tuotot	2 004 475	2 048 200	2 143 700	95 500	4,7 %
Kulut	-6 575 465	-6 568 900	-6 664 400	-95 500	1,5 %
Toimintakate	-4 570 990	-4 520 700	-4 520 700	0	0,0 %
570-3 (Terveyspalvelut)					
Tuotot	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-15 568 340	-15 724 600	-15 938 900	-214 300	1,4 %
Toimintakate	-15 568 340	-15 724 600	-15 938 900	-214 300	1,4 %
51-4 YHTEENSÄ					
Tuotot	2 410 349	2 471 500	2 601 100	129 600	5,2 %
Kulut	-27 887 044	-28 463 000	-28 840 200	-377 200	1,3 %
Toimintakate	-25 476 695	-25 991 500	-26 239 100	-247 600	1,0 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

KÄYTTÖTALOUS, YHTEENVETO (sis.sisäiset erät)	TP 2015	TA 2016	TA 2017	EROTUS TA17-TA16	EROTUS TA17-TA16,%
61-4 (Sivistyslautakunta)					
610-3 (Hallintopalvelut)					
Tuotot	163 002	83 900	0	-83 900	-100,0 %
Kulut	-483 283	-395 800	-340 500	55 300	-14,0 %
Toimintakate	-320 281	-311 900	-340 500	-28 600	9,2 %
620-3 (Varhaiskasvatus)					
Tuotot	446 453	454 100	421 000	-33 100	-7,3 %
Kulut	-4 142 214	-4 329 200	-4 387 400	-58 200	1,3 %
Toimintakate	-3 695 761	-3 875 100	-3 966 400	-91 300	2,4 %
630-3 (Peruskoulut)					
Tuotot	333 165	350 100	338 000	-12 100	-3,5 %
Kulut	-8 255 754	-8 528 000	-8 800 200	-272 200	3,2 %
Toimintakate	-7 922 589	-8 177 900	-8 462 200	-284 300	3,5 %
670-3 (Toisen asteen koulutus)					
Tuotot	388	0	0	0	0,0 %
Kulut	-720 032	-683 700	-703 200	-19 500	2,9 %
Toimintakate	-719 644	-683 700	-703 200	-19 500	2,9 %
701-3 (Kulttuuri- ja museotoiminta)					
Tuotot	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-9 389	-7 400	-7 800	-400	5,4 %
Toimintakate	-9 389	-7 400	-7 800	-400	5,4 %
731-3 (Liikunta- ja nuorisotoimi)					
Tuotot	83 464	70 000	73 000	3 000	4,3 %
Kulut	-313 013	-348 500	-352 900	-4 400	1,3 %
Toimintakate	-229 549	-278 500	-279 900	-1 400	0,5 %
750-3 (Kirjastotoimi)					
Tuotot	6 497	5 600	5 000	-600	-10,7 %
Kulut	-399 549	-375 400	-390 300	-14 900	4,0 %
Toimintakate	-393 052	-369 800	-385 300	-15 500	4,2 %
760-3 (Kansalaisopisto)					
Tuotot	92 904	85 000	82 000	-3 000	-3,5 %
Kulut	-282 659	-246 400	-250 000	-3 600	1,5 %
Toimintakate	-189 755	-161 400	-168 000	-6 600	4,1 %
61-4 YHTEENSÄ					
Tuotot	1 125 873	1 048 700	919 000	-129 700	-12,4 %
Kulut	-14 605 893	-14 914 400	-15 232 300	-317 900	2,1 %
Toimintakate	-13 480 020	-13 865 700	-14 313 300	-447 600	3,2 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

KÄYTTÖTALOUS, YHTEENVETO (sis.sisäiset erät)	TP 2015	TA 2016	TA 2017	EROTUS TA17-TA16	EROTUS TA17-TA16,%
81-4 (Tekninen lautakunta)					
810-3 (Hallintopalvelut)					
Tuotot	88 886	87 900	87 500	-400	-0,5 %
Valmistus omaan käyttöön	2 810	0	2 000	2 000	
Kulut	-934 205	-952 000	-919 600	32 400	-3,4 %
Toimintakate	-842 509	-864 100	-830 100	34 000	-3,9 %
830-3 (Yhteiskuntatekniset palveli					
Tuotot	499 769	471 700	473 200	1 500	0,3 %
Valmistus omaan käyttöön	30 043	0	20 000	20 000	
Kulut	-1 059 257	-1 124 300	-1 135 000	-10 700	1,0 %
Toimintakate	-529 445	-652 600	-641 800	10 800	-1,7 %
855-3 (Vesihuoltolaitos)					
Tuotot	1 208 985	1 304 700	1 341 300	36 600	2,8 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-795 944	-896 700	-946 000	-49 300	5,5 %
Toimintakate	413 041	408 000	395 300	-12 700	-3,1 %
870-3 (Tilapalvelu)					
Tuotot	2 761 385	2 811 200	2 832 400	21 200	0,8 %
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0,0 %
Kulut	-1 913 735	-2 211 300	-2 243 800	-32 500	1,5 %
Toimintakate	847 650	599 900	588 600	-11 300	-1,9 %
81-4 YHTEENSÄ					
Tuotot	4 559 025	4 675 500	4 734 400	58 900	1,3 %
Valmistus omaan käyttöön	32 853	0	22 000	22 000	
Kulut	-4 703 141	-5 184 300	-5 244 400	-60 100	1,2 %
Toimintakate	-111 263	-508 800	-488 000	20 800	-4,1 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Tuotot	10 830 692	11 056 300	11 122 300	66 000	0,6 %
Valmistus omaan käyttöön	32 853	0	22 000	22 000	
Kulut	-52 042 063	-54 469 300	-55 107 400	-638 100	1,2 %
Toimintakate	-41 178 518	-43 413 000	-43 963 100	-550 100	1,3 %

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Kunnanvaltuusto

7.1. Kunnanvaltuusto

VALTUUSTOON NÄHDEN SITOVA TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen kunnan ja muiden toimijoiden yhteistyönä	1. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä 2. Alle 25-vuotiaiden toimeentulotukea saavien määrä 3. Peruskoulun päättäneiden tilanne	1. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä (vuosikeskiarvo) on pienempi kuin 2016. 2. Alle 25-vuotiaiden toimeentulotukea saavien määrä vähenee vuoden 2016 vastaavaan verrattuna. 3. Vuonna 2017 peruskoulunsa päättäneistä jokainen on vuoden lopussa jatkokoulutuksessa, työssä tai aktivointitoimenpiteiden piirissä.
Sosiaali- ja terveyshuollon palvelurakennemuutokseen valmistautuminen ja osallistuminen	Päätöksenteko kunnalta edellytetyistä toimenpiteistä ja kunnan osallistumisesta	Valtuusto hyväksyy vuoden 2017 aikana kunnan kannanotot sote-uudistusta koskeviin valtakunnallisiin ja maakunnallisiin linjauksiin ja esityksiin.
Kunnalliset palvelut järjestetään ja tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.	1. Seudullinen LAPE-työskentely (Lasten ja perheiden palvelut) 2. Kuntien välinen yhteistyö pakolaisten kotouttamisessa.	1. Seudulliset toiminnan periaatteet on linjattu vuoden 2017 aikana. 2. Kotoutumista edistävien toimintamallien luominen paikallisesti. Valmistavan opetuksen järjestäminen.
Tasapainoinen ja hallittu väestönkasvu	Nettoväestömäärän muutos 31.12.2016 verrattuna	Asukasmäärä kasvaa 0,25 -0,5 %
Talouden tasapainottaminen	1. Tilinpäätös 2017	Tulos on vähintään talousarvion mukainen ja investoinnit toteutuvat enintään talousarvion mukaisina.
Kaavoituksen eteneminen suunnitelmallisesti	Hikiä-Kirkonkylän osayleiskaava	Osayleiskaava etenee hyväksymisvaiheeseen
Elinkeino-ohjelman mukaisten toimenpiteiden toimeenpano	Uusien yritysten sijoittuminen kuntaan ja nykyisten vahvistuminen.	Yhteisövero kuntaan maksaneiden yritysten lukumäärä vuonna 2017 on suurempi kuin vastaava luku vuonna 2016.
Kuntastrategia päivitetään	Päivitetty kuntastrategia	Valtuusto hyväksyy päivitetyn kuntastrategian ennen 31.12.2017.
Hallintosääntö päivitetään	Hallintosäännön uudistaminen uuden kuntalain mukaisesti.	Valtuusto hyväksyy hallintosäännön 1.6.2017 mennessä.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

10 Kunnanvaltuusto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Koko kuntaa ja kuntakonsernia koskevat valtuustotason tavoitteet on esitetty ohessa.

Kunnanvaltuusto tekee vuoden 2017 aikana päätökset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneselvityksen pohjalta.

Kunnanvaltuustolla on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
--	---------	---------	--------------	---------	---------	---------

10-4 (Kunnanvaltuusto)

Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-61 721	-58 500	-63 700	-63 700	-64 019	-64 339
Henkilöstökulut	-36 031	-33 900	-38 800	-38 800	-38 994	-39 189
Palkat ja palkkiot	-34 758	-33 600	-33 600	-33 600	-33 768	-33 937
Eläkekulut	-1 134	-200	-5 100	-5 100	-5 126	-5 151
Muut henkilösivukulut	-139	-100	-100	-100	-101	-101
Palvelujen ostot	-23 786	-21 400	-21 700	-21 700	-21 809	-21 918
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 844	-3 200	-3 200	-3 200	-3 216	-3 232
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-60	0	0	0	0	0
Toimintakate	-61 721	-58 500	-63 700	-63 700	-64 019	-64 339

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

20 Keskusvaalilautakunta

7.2. Keskusvaalilautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tulosalue vaalit sisältää kunnallisvaalien, eduskuntavaalien, presidentinvaalien, europarlamenttivaalien ja kansanäänestysten järjestämisen.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

Suunnitelmakaudella pidetään kuntavaalit vuonna 2017 (vaalipäivä 9.4.2017) sekä presidentinvaalit ja maa-kuntavaalit vuonna 2018 (vaalipäivä 28.1.2018).

Toiminnallinen tavoite: Vaalien onnistunut järjestäminen.

Keskusvaalilautakunnalla on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
20-4 (Keskusvaalilautakunta)						
Toimintatuotot	13 874	0	0	0	0	0
Myyntituotot	13 874	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-12 704	-500	-29 200	-29 200	-29 346	-29 493
Henkilöstökulut	-8 627	0	-21 500	-21 500	-21 608	-21 716
Palkat ja palkkiot	-8 399	0	-18 000	-18 000	-18 090	-18 180
Eläkekulut	-174	0	-3 100	-3 100	-3 116	-3 131
Muut henkilösivukulut	-54	0	-400	-400	-402	-404
Palvelujen ostot	-3 836	-500	-7 200	-7 200	-7 236	-7 272
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-238	0	-500	-500	-503	-505
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	-3	0	0	0	0	0
Toimintakate	1 170	-500	-29 200	-29 200	-29 346	-29 493

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

30 Tarkastuslautakunta

7.3. Tarkastuslautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestäjänä kunnan tarkastuslautakunta vastaa tarkastuksen resurkseista. Tarkastusviranomaisena tarkastuslautakunta vastaa valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen arvioinnista ja toisaalta kontrolloi sitä, että kunnan tilintarkastus toteutetaan hyvän kunnallisen tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla.

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja yhdessä tuottavat sellaisia tarkastusarvioiteja ja -raportteja, että ne tukevat hallinnon ja talouden asianmukaista hoitamista mutta toisaalta varmistavat riittäväällä tavalla niiden oikeellisuutta ja tuloksellisuutta.

Toiminnalliset tavoitteet:

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja suorittavat vuoden 2017 toukokuun loppuun mennessä toimintavuoden 2016 talouden ja hallinnon arvioinnin ja tarkastuksen sekä antavat työstään valtuustolle tarkastuslautakunnan osalta arviointikertomuksen ja tilintarkastuksen osalta tilintarkastuskertomuksen. Ulkoista tilintarkastusta suoritetaan tarkastuslautakunnan hyväksymän tarkastussuunnitelman ja -ohjelman mukaisesti.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
30-4 (Tarkastuslautakunta)						
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-21 803	-27 100	-28 100	-28 100	-28 241	-28 382
Henkilöstökulut	-3 332	-6 900	-8 000	-8 000	-8 040	-8 080
Palkat ja palkkiot	-3 275	-6 800	-6 800	-6 800	-6 834	-6 868
Eläkekulut	-51	-100	-1 200	-1 200	-1 206	-1 212
Muut henkilösivukulut	-6	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot	-18 471	-20 200	-20 100	-20 100	-20 201	-20 302
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0	0
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0	0
Toimintakate	-21 803	-27 100	-28 100	-28 100	-28 241	-28 382

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

41 Kunnanhallitus

7.4. Kunnanhallitus

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Eri toimielimiin nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty kunkin toimielimen kohdalla. Alla on esitetty kunnanhallitukseen nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet. Palvelukeskuksia käsittelevissä talousarvion osissa on esitetty myös operatiivisia tunnuslukuja, tavoitteita ja painopistealueita, joilla ei ole erikseen sitovuutta lautakuntaan nähden.

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Kuntalaisten ja palveluiden käyttäjien vaikutusmahdollisuuksia kehitetään	Kehittämishankkeet	1. Käyttäjädemokratiaa vahvistetaan. 2. Nuorisovaltuuston toiminta ja mm. osallistuminen valtuuston ja lautakuntien kokouksiin vakiinutetaan. 3. Sähköistä asiointia lisätään eri hallinnon aloilla.
Hankintojen optimointi ja sopimusriskien hallinta	Hankinta-ohjeen päivitys	Hankintaohje päivitetään ja hankintojen valvontaa tehostetaan.
Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja työkyvyn ylläpito	Sairauspoissaolojen ja työtapa-turmien määrä. Varhe-maksujen määrä.	Tyydyttävä taso: Sairauspoissaolojen määrä vuoden 2016 tasolla Hyvä taso: Sairauspoissaolojen määrä alle 12 tpv/työntekijä.
Henkilöstölähtöisen kehittämisen toimintamalli otetaan käyttöön ja toteutetaan yhteistoiminnallisesti.	Sairauspoissaolojen määrä, työhyvinvointi ja työelämän tuottavuus.	Henkilöstökyselyn 2018 tulokset vähintään vuoden 2016 tasolla. Lyhytaikaisten sijaisten käytön vähentyminen samassa määrin kuin sairauspoissaolot vähentyvät. Työyhteisöistä vähintään 10 kehittämisideaa.
Talouden tasapainon säilyminen	Toimintamenojen kasvu vuodesta 2016	Toimintamenojen kasvu on enintään talousarvion mukainen, ylitysuhiin reagoidaan välittömästi.
Kunnan asuintonttien kysyntä kasvaa	Myytyjen tai vuokrattujen tonttien määrä	Kunta myy tai antaa vuokralle vähintään 15 asuintonttia/vuosi.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

41 Kunnanhallitus

TEHTÄVÄN KUVAUS

Kunnanhallituksen vastuulla ovat seuraavat tulosalueet: kunnanhallitus ja ylin johto ja kuntien yhteistoiminta. Kunnanhallitus vastaa lisäksi Hallinto ja sisäiset palvelut sekä Elinkeinot ja kehittäminen - palvelukeskuksen tuloarvioista ja määrärahoista sekä palvelukeskuksille asetettujen tavoitteiden toteutumisesta.

Kunnanhallituksella on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
41-4 (Kunnanhallitus)						
Toimintatuotot	226 486	307 300	307 300	360 300	360 300	360 300
Myyntituotot	16	100	100	100	100	100
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	8 000	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	218 470	307 200	307 200	360 200	360 200	360 200
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-455 884	-394 000	-480 600	-480 600	-483 003	-485 418
Henkilöstökulut	-218 262	-165 200	-173 700	-173 700	-174 569	-175 441
Palkat ja palkkiot	-163 303	-141 400	-144 700	-144 700	-145 424	-146 151
Eläkekulut	-47 949	-17 400	-23 400	-23 400	-23 517	-23 635
Muut henkilösivukulut	-7 010	-6 400	-5 600	-5 600	-5 628	-5 656
Palvelujen ostot	-205 798	-210 100	-283 100	-283 100	-284 516	-285 938
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 147	-1 100	-1 100	-1 100	-1 106	-1 111
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-4 798	-4 900	-5 000	-5 000	-5 025	-5 050
Muut toimintakulut	-21 879	-12 700	-17 700	-17 700	-17 789	-17 877
Toimintakate	-229 398	-86 700	-173 300	-120 300	-122 703	-125 118

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Kunnanhallitus vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon rakennetta koskevan selvityksen valmistelutyöstä.

Kunnanhallitus vastaa myös kuntastrategiaa täydentävän henkilöstöstrategian sekä konserniohjeen, omistajapolitiikan ja hallintosäännön uudistamisesta vuoden 2015 kuntalain mukaisesti.

Kunnanhallituksen vastuulla on koko kunnan talouden seuranta ja ohjeistus siten, että vuoden 2017 tulos muodostuu vähintään talousarvion mukaiseksi.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Kunnanhallitus
Kunnanhallitus ja ylin johto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tämä tulosalue sisältää seuraavat toiminnot: kokoukset, toimikunnat, edustus ja huomionsoitukset sekä kunnanjohtaja.

Vastuhenkilö on kunnanjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

Kunnanhallituksen ja ylimmän johdon keskeiset tehtävät valtuuston hyväksymän strategian toteuttamisessa:

- Kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla on kokonaisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän valtakunnalliseen uudistukseen liittyvästä kunta-, seutu- ja maakuntakohtaisesta valmistelusta. Tavoitteena pidetään, että valtuusto voi tehdä tähän liittyvät päätöksensä vuoden 2017 aikana.
- Kunnan talouden seuranta ja ohjeistus niin, että vuoden 2017 tulos muodostuu vähintään talousarvion mukaiseksi.
- Kunnallisten palvelujen palveluverkon ja palvelujen tuotantotapojen uudistaminen vastaamaan tulevia palvelutarpeita siten, että kunnalliset palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti.
- Kuntalaisille järjestetään yksi tiedotus- ja keskustelutilaisuus kunnan asioista vuoden aikana.

TOIMINNALLISIA TAVOITTEITA

- Leader –hankkeen toteuttaminen keväällä 2017: Yhdessä enemmän – Hausjärven ja Kärkölän kuntien kuntalaisverkoston esiselvityshanke. Hankkeen tavoitteena on selvittää Hausjärven ja Kärkölän asioiden tiedottamisen välineet ja kylien sekä matkailun kehittämismahdollisuudet, nykyisten toimijoiden lähtökohdat sekä tiedon kerääminen kehittämistyön tarpeisiin. Hankkeen vastuullisena hankkijana ja vastuullisena toteuttajana on Hausjärven kunta. Hanke toteutetaan yhteistyössä Kärkölän kunnan ja paikallisten yhdistysten kanssa.
- Kuitu16 –hanke: Kuitu16 osuuskunnan tehtävänä on rakentaa koko Monnin alueen kattava nopea valokuituverkko 1-2 vuoden kuluessa. Valokuituverkko tarvitaan turvaamaan ajantasaiset verkkoyhteydet myös tulevaisuudessa.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Kunnanhallitus
Kunnanhallitus ja ylin johto

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
430-3 (Kunnanhallitus ja ylin johto)						
Toimintatuotot	226 486	307 300	307 300	360 300	360 300	360 300
Myyntituotot	16	100	100	100	100	100
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	8 000	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	218 470	307 200	307 200	360 200	360 200	360 200
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-416 317	-369 000	-439 800	-439 800	-441 999	-444 209
Henkilöstökulut	-211 237	-165 200	-173 700	-173 700	-174 569	-175 441
Palkat ja palkkiot	-156 621	-141 400	-144 700	-144 700	-145 424	-146 151
Eläkekulut	-47 643	-17 400	-23 400	-23 400	-23 517	-23 635
Muut henkilösivukulut	-6 973	-6 400	-5 600	-5 600	-5 628	-5 656
Palvelujen ostot	-173 470	-185 100	-242 300	-242 300	-243 512	-244 729
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 933	-1 100	-1 100	-1 100	-1 106	-1 111
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-4 798	-4 900	-5 000	-5 000	-5 025	-5 050
Muut toimintakulut	-21 879	-12 700	-17 700	-17 700	-17 789	-17 877
Toimintakate	-189 831	-61 700	-132 500	-79 500	-81 699	-83 909

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Kunnanhallitus
Kuntien yhteistoiminta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuhenkilö on kunnanjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

TAVOITTEET JA KEINOT

Sitovat tulostavoitteet:

Hausjärven kunta osallistuu HHT-kasvukäytäväsopimuksen mukaiseen kehittämiseen, Vanajavesikeskuksen toimintaan, maakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeen Oma Hämeen valmisteluun sekä talousalueyhteistyöhön.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
440-3 (Kuntien yhteistoiminta)						
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-39 567	-25 000	-40 800	-40 800	-41 004	-41 209
Henkilöstökulut	-7 025	0	0	0	0	0
Palkat ja palkkiot	-6 682	0	0	0	0	0
Eläkekulut	-306	0	0	0	0	0
Muut henkilösivukulut	-37	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot	-32 328	-25 000	-40 800	-40 800	-41 004	-41 209
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-214	0	0	0	0	0
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0	0
Toimintakate	-39 567	-25 000	-40 800	-40 800	-41 004	-41 209

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

45 Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus

7.5. Hallinto ja sisäiset palvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus sisältää seuraavat vastuualueet: 1) keskitetty henkilöstöhallinto, 2) hallinnon sisäiset palvelut ja 3) ruoka- ja siivouspalvelut.

Vastuuhenkilö on hallinto- ja talouspäällikkö.

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskuksella on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
45-4 Hallinto ja sisäiset palvelut						
Toimintatuotot	2 036 181	2 159 300	2 030 800	2 134 500	2 134 500	2 134 500
Myyntituotot	1 953 933	2 070 300	1 934 800	2 038 500	2 038 500	2 038 500
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	77 002	89 000	92 000	92 000	92 000	92 000
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	5 246	0	4 000	4 000	4 000	4 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-2 541 020	-3 592 900	-3 281 600	-3 373 900	-3 390 770	-3 407 723
Henkilöstökulut	-1 293 989	-2 203 500	-1 789 100	-1 881 400	-1 890 807	-1 900 261
Palkat ja palkkiot	-945 827	-1 024 000	-824 200	-899 500	-903 998	-908 517
Eläkekulut	-288 221	-1 118 800	-916 500	-929 400	-934 047	-938 717
Muut henkilösivukulut	-59 941	-60 700	-48 400	-52 500	-52 763	-53 026
Palvelujen ostot	-650 068	-752 200	-832 200	-832 200	-836 361	-840 543
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-456 485	-485 400	-516 200	-516 200	-518 781	-521 375
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-137 674	-144 500	-143 400	-143 400	-144 117	-144 838
Muut toimintakulut	-2 804	-7 300	-700	-700	-704	-707
Toimintakate	-504 839	-1 433 600	-1 250 800	-1 239 400	-1 256 270	-1 273 223

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus
Keskitetty henkilöstöhallinto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Keskitetty henkilöstöhallinto sisältää seuraavat toiminnot: 1) henkilöstöhallinto, 2) henkilöstöedut ja 3) työsuojelu ja yhteistoiminta.

Palkanlaskentapalvelut hankitaan RHL-Data Oy:ltä.

Vastuhenkilö on henkilöstöpäällikkö

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Laaditaan päivitetyn kuntastrategian painopistealueisiin ja linjauksiin pohjautuva henkilöstöohjelma vuosille 2017-2019.
- Otetaan käyttöön kaikki toimialat kattava henkilöstölähtöisen kehittämisen toimintamalli.
- Kehitetään yhteistyössä työterveyshuollon kanssa varhaisen tuen käytäntöjä työkykypulmissa ja pyritään ehkäisemään sairauspoissaoloja sekä erityisesti niiden pitkittymistä. Huolehditaan työterveyshuoltopalvelujen toteutumisesta toimintasuunnitelman mukaisena sekä kustannuksiltaan kohtuullisina.
- Kehitetään työsuojelun toimintaohjelman tavoitteiden mukaisesti työoloja tavoitteena työhyvinvoinnin tukeminen ja työtapaturmien välttäminen. Turvallisuushavaintoilmoituskäytäntöä tehostetaan tiedotuksella.
- Tuetaan kunnan yhtenäistä työnantajapolitiikkaa säännöllisillä esimieskirjeillä, esimieskokouksilla sekä esimiestyön tueksi laadituilla ajantasaisilla ohjeistuksilla. Vahvistetaan säännöllisten kehityskeskustelujen roolia kunnan työnantajapolitiikassa. Tavoitteena on, että kaikki toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevat käyvät esimiehensä kanssa kehityskeskustelun vuosittain.
- Jatketaan toimenpiteitä palkan tehtävä- ja henkilökohtaisten osien määrätymisperusteiden selkeyttämiseksi. Päämääränä on edistää henkilöstön yhdenvertaisuutta ja luottamusta työnantajapolitiikan johdonmukaisuuteen sekä toisaalta luoda edellytyksiä yhteismitalliseen palkkarakenteeseen tulevaa sote-muutosta silmällä pitäen.
- Valmistaudutaan tulevaan maakunta- ja sote-uudistukseen henkilöstöhallinnon ja henkilöstöpolitiikan näkökulmasta.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus
Keskitetty henkilöstöhallinto

Sitovat tulostavoitteet:

- Henkilöstöohjelman laatiminen ja hyväksyminen käyttöön.
- Henkilöstölähtöisen kehittämisen toimintamallin käyttöönoton valmistelu.
- KVTES:n tehtävän vaativuuden arvioinnin toimintamallin luominen ja arvioinnin toteuttaminen.
- Sairauspoissaoloja ja erityisesti niiden pitkittymistä ehkäiseviä toimenpiteitä kehitetään yhteistyössä työterveyshuollon kanssa.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
450-3 (Hallinto ja sisäiset palvelut)						
Toimintatuotot	101 012	105 500	109 500	109 500	109 500	109 500
Myyntituotot	18 931	19 500	19 500	19 500	19 500	19 500
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	77 002	86 000	86 000	86 000	86 000	86 000
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	5 079	0	4 000	4 000	4 000	4 000
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-318 317	-1 308 600	-1 006 000	-1 006 000	-1 011 030	-1 016 085
Henkilöstökulut	-35 556	-980 200	-671 800	-671 800	-675 159	-678 535
Palkat ja palkkiot	-23 518	-30 100	88 700	88 700	89 144	89 589
Eläkekulut	-795	-949 200	-760 900	-760 900	-764 705	-768 528
Muut henkilösivukulut	-11 243	-900	400	400	402	404
Palvelujen ostot	-276 918	-319 000	-329 400	-329 400	-331 047	-332 702
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 856	-4 400	-4 800	-4 800	-4 824	-4 848
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	13	-5 000	0	0	0	0
Toimintakate	-217 305	-1 203 100	-896 500	-896 500	-901 530	-906 585

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus
Hallinnon sisäiset palvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallinnon sisäiset palvelut sisältää seuraavat toiminnot: 1) hallinto, 2) kopiointi ja postitus, 3) tieto- ja viestintätekniikka, 4) toimistotarvikevarasto ja 5) kansainvälinen toiminta.

Kansainvälinen toiminta käsittää kunnan suhteet ulkomailla sijaitseviin ystävyyskuntiin ja muun kansainvälisen toiminnan. Kouluilla ja muilla kunnan toimintayksiköillä voi lisäksi olla omaa kansainvälistä toimintaa, esim. oppilasvaihtoa. Nämä toiminnot sisältyvät kyseisen toimialan talousarvioon.

Toimistotarvikevarasto toimii kirjanpidollisesti varsinaisena varastona (tasetilillä).

Atk-tukea ja eräitä muita tieto- ja viestintätekniikan palveluita hankitaan RHL-Data Oy:ltä. Puhelunvälitys ostetaan ulkopuoliselta toimijalta yhdessä Riihimäen kaupungin, Lopen kunnan ja Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän kanssa.

Lähes kaikki esityslista-aineistoihin liittyvä kopiointi- ja postitustyö hankitaan Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiön (HRAKS) työpajalta.

Vastuuhenkilö on hallinto- ja talouspäällikkö. Kansainvälisen toiminnan osalta vastuuhenkilö on kunnanjohtaja (Kts. liite 3).

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Hallinnon ja sisäisten palveluiden toimintamalleja ja työskentelytapoja kehitetään silmälläpitäen varsinkin mahdollisuuksia sähköisten ja mobiilien ratkaisujen laajamittaisempaan hyödyntämiseen. Kansalaisen asiointitili otetaan käyttöön. Se tarjoaa tietoturvallisen kanavan päätösten ja tiedoksiantojen sähköiseen toimittamiseen kansalaisille ja kaksisuuntaisen viestintään kansalaisten kanssa.
- Olemassa olevien atk-ohjelmien hyödyntämistä tehostetaan, ja niitä koskevaan kehitystyöhön osallistutaan ensisijaisesti RHL-Data Oy:n puitteissa. Keskeisiä foorumeita ovat henkilöstöhallinnon Populus-tiimi ja vastaava tieto- ja viestintätekniikan työryhmä.
- Kunnan arkistonmuodostuksen ja sitä koskevien suunnitelmien kehittämistä jatketaan arkistolaitoksen antamien sähköisen arkistonmuodostuksen eAMS-määritysten mukaisesti.
- Vuodenvaihteessa 2016 käyttöönotettujen uusien www-sivujen sisällöntuotantoa jatketaan perustana asiakkaan ja kuntalaisen helpon ja riittävän tiedonsaannin näkökulma.
- Kansainvälisessä toiminnassa jatketaan ystävyyskuntasuhteen ylläpitämistä virolaisen Väike-Maarjan kunnan ja japanilaisen Naien kunnan kanssa. Kunnan taloudellisen tilanteen vuoksi kansainväliseen toimintaan varataan niukasti määrärahoja.

Sitovat tulostavoitteet:

- Arkistonmuodostusta ja sitä koskevia suunnitelmia kehitetään
- Kunnan www-sivujen sisällöntuotantoa jatketaan

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus
Hallinnon sisäiset palvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
455-3 (Hallinnon sisäiset palvelut)						
Toimintatuotot	11 091	44 500	13 900	13 900	13 900	13 900
Myyntituotot	11 091	44 500	13 900	13 900	13 900	13 900
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-422 032	-448 100	-450 300	-438 800	-440 994	-443 199
Henkilöstökulut	-196 421	-175 700	-177 400	-165 900	-166 730	-167 563
Palkat ja palkkiot	-130 598	-142 600	-145 000	-135 600	-136 278	-136 959
Eläkekulut	-58 941	-24 400	-24 700	-23 100	-23 216	-23 332
Muut henkilösivukulut	-6 882	-8 700	-7 700	-7 200	-7 236	-7 272
Palvelujen ostot	-168 570	-206 400	-209 700	-209 700	-210 749	-211 802
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 282	-11 900	-11 500	-11 500	-11 558	-11 615
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-47 663	-54 100	-51 700	-51 700	-51 959	-52 218
Muut toimintakulut	-1 096	0	0	0	0	0
Toimintakate	-410 941	-403 600	-436 400	-424 900	-427 094	-429 299

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus
Ruoka- ja siivouspalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Ruoka- ja siivouspalvelut sisältää kunnan eri toimipisteisiin järjestettävät ruoka- ja siivouspalvelut. Vastuhenkilö on ruoka- ja siivouspalvelupäällikkö.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Kunnan toimintaa ohjaavien arvojen, strategisten päämäärien ja kriittisten menestystekijöiden jalkauttaminen ruoka- ja siivouspalvelujen tavaksi toimia siten, että yksikkö osaltaan on mukana pyrittäessä kunnan visioon.
- Mikäli kunnanvaltuusto päättää lopullisesti siirtää ruokapalvelut Riihimäki-Hausjärvi-Loppi-yhteistyöorganisaatioon Riihimäen toimiessa isäntäkuntana, aletaan henkilöstöä valmentaa muutokseen. Tavoitteena on pitää yllä ja vahvistaa henkilöstön työmotivaatiota ja työhyvinvointia. Samalla varaudutaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkuuden poistumiseen ruoka- ja siivouspalveluista.
- Kustannuslaskennan kehittäminen. Kustannuslaskennan perustana hyödynnetään tarkoituksenmukaista ruoka- ja siivouspalveluiden toiminnan tuotteistusta. Jatkuvasti kehittyvä kustannuslaskenta mahdollistaa muun muassa toiminnan panos-tuotosuhteen aiempaa realistisemmän vertailun ulkopuolisiin toimijoihin ja tukee pyrkimyksiä työn tuottavuuden parantamiseen.
- Asiakaspalvelun ja toiminnan laadunvarmistus. Jatketaan palautejärjestelmän kehittämistä, jotta ruoka- ja siivouspalveluiden käyttäjät voivat onnistuneesti välittää kokemuksia ja toiveita yksikön johdolle ja jotta johto on tietoinen käyttäjien tarpeista.
- Ruoka- ja siivouspalvelujen henkilöstö nosti tärkeimmiksi kehittämiskohteiksi henkilöstökyselyssä (2016) työnjaon ja työilmapiirin kehittämisen sekä ongelmien ja ristiriitojen rakentavan ratkaisemisen. Näiden pohjalta on laadittu kehittämissuunnitelma jonka mukaiset toimet toteutetaan vuoden 2018 loppuun mennessä. Lisäksi johtamista kehitetään valmentavaksi ja henkilöstön itseohjautuvuutta tuetaan.

Sitovat tulostavoitteet:

- Ruoka- ja siivouspalvelujen henkilöstökyselyn (2016) perusteella laaditun kehittämissuunnitelman toteuttaminen ja työn tuottavuuden parantaminen johtamista kehittämällä.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Hallinto ja sisäiset palvelut -palvelukeskus
Ruoka- ja siivouspalvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
466-3 (Ruoka- ja siivouspalvelut)						
Toimintatuotot	1 924 078	2 009 300	1 907 400	2 011 100	2 011 100	2 011 100
Myyntituotot	1 923 911	2 006 300	1 901 400	2 005 100	2 005 100	2 005 100
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	3 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	167	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 800 671	-1 836 200	-1 825 300	-1 929 100	-1 938 746	-1 948 439
Henkilöstökulut	-1 062 012	-1 047 600	-939 900	-1 043 700	-1 048 919	-1 054 163
Palkat ja palkkiot	-791 711	-851 300	-767 900	-852 600	-856 863	-861 147
Eläkekulut	-228 485	-145 200	-130 900	-145 400	-146 127	-146 858
Muut henkilösivukulut	-41 816	-51 100	-41 100	-45 700	-45 929	-46 158
Palvelujen ostot	-204 580	-226 800	-293 100	-293 100	-294 566	-296 038
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-442 347	-469 100	-499 900	-499 900	-502 400	-504 911
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-90 011	-90 400	-91 700	-91 700	-92 159	-92 619
Muut toimintakulut	-1 721	-2 300	-700	-700	-704	-707
Toimintakate	123 407	173 100	82 100	82 000	72 355	62 661

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

48 Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus

7.6 Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus

TEHTÄVÄN KUVAUS

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus sisältää seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut sisältäen talouden suunnittelun ja seurannan, elinkeinon kehittäminen ja ympäristölautakunta.

Vastuhenkilö on kunnanjohtaja.

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskuksen tehtävä on edistää ja kehittää kunnassa asumista ja yrittämistä. Tätä tehtävää palvelukeskus toteuttaa ympäristöä ja kunnan erityispiirteitä kunnioittaen, yhdessä eri toimijoiden kanssa paikallisesti ja seudullisesti. Lisäksi palvelukeskuksen tehtäviin kuuluu taloushallinto ja hankintojen koordinointi.

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskuksella on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
--	---------	---------	--------------	---------	---------	---------

48-4 (Elinkeinot ja kehittäminen -palveluyk)

Toimintatuotot	458 904	394 000	373 000	373 000	373 000	373 000
Myyntituotot	10 182	8 200	5 000	5 000	5 000	5 000
Maksutuotot	215 044	172 000	163 000	163 000	163 000	163 000
Tuet ja avustukset	219 604	206 900	205 000	205 000	205 000	205 000
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	14 074	6 900	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 752 853	-1 834 600	-1 815 000	-1 815 000	-1 824 075	-1 833 195
Henkilöstökulut	-940 683	-972 400	-926 900	-926 900	-931 535	-936 192
Palkat ja palkkiot	-737 567	-791 000	-757 500	-757 500	-761 288	-765 094
Eläkekulut	-163 144	-133 800	-128 900	-128 900	-129 545	-130 192
Muut henkilösivukulut	-39 972	-47 600	-40 500	-40 500	-40 703	-40 906
Palvelujen ostot	-762 086	-814 400	-836 900	-836 900	-841 085	-845 290
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 352	-11 300	-12 200	-12 200	-12 261	-12 322
Avustukset	-6 600	-5 000	-5 000	-5 000	-5 025	-5 050
Vuokrat	-27 597	-30 800	-31 200	-31 200	-31 356	-31 513
Muut toimintakulut	-8 535	-700	-2 800	-2 800	-2 814	-2 828
Toimintakate	-1 293 949	-1 440 600	-1 442 000	-1 442 000	-1 451 075	-1 460 195

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus
Hallintopalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

ELKEET-palvelukeskuksen hallintopalvelut-tulosalue sisältää talouden suunnittelun ja seurannan sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan. Hallintopalvelut myös vastaa kirjanpidon järjestämisestä, rahoituksen riittävydestä ja kassavarojen sijoittamisesta ja rahoitusriskien hallinnasta. Hallintopalvelut myös koordinoi kunnan hankintoja.

Hallintopalveluissa vastuuhenkilö on hallinto- ja talouspäällikkö.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Kunnan taloushallintopalvelut ostetaan RHL-Data Oy:ltä. Yhteistyö on alusta saakka toiminut hyvin. Olemassa olevien tietojärjestelmien ja toimintaprosessien kehitystyötä jatketaan yhteistyössä vastaamaan käyttäjäystävällistä ja tehokasta tiedonhallintaa. Manuaalisia työvaiheita pyritään karsimaan ja tekemään työ ”yhden tallennuksen” -periaatteella. RHL-Data Oy:n kanssa järjestetään vuosittain vakiintuneen käytännön mukaisesti kaksi seurantapalaveria, joissa käsitellään palvelukeskuksen palvelun ja taloushallinnon järjestelmien laatua sekä ja organisaatorajat ylittävien toimintojen sujuvuutta.
- Yhdessä palvelukeskuksen kanssa tehdään toimenpiteitä, joilla tähdätään siihen, että aikaa myöten kaikki kunnan ostolaskut ovat verkkolaskuja.
- Taloudellisen tilanteen seuraaminen ja siihen nopeasti reagoiminen edellyttävät laadukkaita seuranta- ja ennustemenetelmiä. Nykyisiä välineitä hyödynnetään tehokkaasti ja kehitetään uusia ennustemenetelmiä.

Sitovat tulostavoitteet on esitetty talousarviokirjassa kunnanhallituksen kohdalla.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus
Hallintopalvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
480-3 (Hallintopalvelut)						
Toimintatuotot	6 992	6 800	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	6 992	6 800	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-473 873	-454 500	-474 500	-474 500	-476 873	-479 257
Henkilöstökulut	-58 812	-46 900	-64 700	-64 700	-65 024	-65 349
Palkat ja palkkiot	-32 647	-38 100	-52 800	-52 800	-53 064	-53 329
Eläkekulut	-23 318	-6 500	-9 000	-9 000	-9 045	-9 090
Muut henkilösivukulut	-2 847	-2 300	-2 900	-2 900	-2 915	-2 929
Palvelujen ostot	-406 876	-399 900	-400 500	-400 500	-402 503	-404 515
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 080	-1 200	-1 700	-1 700	-1 709	-1 717
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-5 799	-6 000	-7 100	-7 100	-7 136	-7 171
Muut toimintakulut	-1 306	-500	-500	-500	-503	-505
Toimintakate	-466 881	-447 700	-474 500	-474 500	-476 873	-479 257

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus
Elinkeinojen kehittäminen

TEHTÄVÄN KUVAUS

Elinkeinojen kehittämiseen kuuluvat seuraavat toiminnot: elinkeinojen kehittäminen, markkinointi, EU- ja muut tuet, maataloustoimi, asuntotoimi, joukkoliikenne, seutulippu, työllistäminen ja siviilipalvelus.

Vastuhenkilö on hallinto- ja talouspäällikkö. Elinkeinojen kehittämisen, markkinoinnin ja EU- ja muiden tukien osalta vastuhenkilö on kunnanjohtaja (Kts. liite 3).

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Joukkoliikenteen uudistunut toimintaympäristö merkitsee sitä, että jatkossa kunnan rahoitusosuus avoimesta joukkoliikenteestä tulee kasvamaan, mikäli nykyinen joukkoliikennetarjonta halutaan ylläpitää. Samalla tulee välttämättömäksi tarkastella kunnan eri kuljetustarpeita yhtenä kokonaisuutena ja suunnitella ja hankkia näitä kuljetuspalveluja yhdessä ja yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa.
- Hausjärven kunta on solminut Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) kanssa lippuyhteistyösopimuksen, joka astui voimaan 1.1.2014 alkaen. Sopimuksen mukaan hausjärveläiset voivat ostaa HSL:n matkakortin ja ladata sille henkilökohtaisen kauslipun, jonka hinta on sama kuin HSL-alueen asukkaille. Toistaiseksi hausjärveläiset ovat käyttäneet etua rajoitetusti ja edun viestintää ja hyödyntämistä markkinoinnissa jatketaan vuonna 2017.
- Vuonna 2015 päivitetyn elinkeino-ohjelman toimenpiteitä jatketaan vuonna 2017. Samoin jatketaan vuonna 2015 hyväksytyt yritysvaikutusten arviointiohjelman edellyttämiä arviointeja päätöksenteon yhteydessä. Hyvin toimivaa yhteistyötä jatketaan yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen kanssa. Yrittäjien palveluita tuotetaan erityisesti Yritysvoimala Oy:n kautta, mutta myös kunnassa voimavarojen mukaisesti. Kunta voi rahoittaa tapauskohtaisella harkinnallaan hausjärveläisen yrityksen First Round Oy:ltä hankkimia yrityshautomopalveluita.
- Markkinoinnin pääkohteina ovat uudet asukkaat ja yrittäjät. Markkinointia tehdään myös seutuyhteistyönä yhdessä Riihimäen ja Lopen kanssa.
- Kunta on mukana maaseudun palveluyritysten kehittämis- ja verkottumishankkeessa.
- Maataloustoimen palvelut on tuottanut vuoden 2012 alusta lähtien Maaseutupalveluyksikkö Häme, joka toimii isäntäkuntamallisesti osana Janakkalan kunnan organisaatiota. Yksikön palvelutuotannon toimivuutta tarkastellaan seurantakokouksessa vuosittain. Tavoite on, että palvelutaso säilyy vähintään nykyisellä tasolla, palveluita ohjataan yhä enemmän sähköisiin palveluihin ja luonnollinen poistuma hyödynnetään kustannuskurissa.
- Työllistämistä tehdään määrärahojen puitteissa. Työllistämistoimet sovitetaan yhteen perusturvan alaisuudessa toimivan työpajatoiminnan kanssa. Kunnan oman työllistämisen täydentäjäksi voidaan erillisillä päätöksillä valmistella erilaisia työllistämiskeinoja. Tällaisia ovat esimerkiksi yksittäisille yrityksille kohdistettu kuntalisätyyppinen työllistämiskannustin ja Hämeen Kylät ry:n Tarmokas -hanke, jossa yhdistys mahdollistaa sen, että kyläyhdistykset tai vastaavat voivat työllistää työttömiä työnhakijoita.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus

Elinkeinojen kehittäminen

- Kunnan kautta järjestettävien vuokra-asuntojen täyttöaste pyritään pitämään selvästi yli 90 %:ssa. Kunta-asunnot Oy:n kanssa järjestetään vakiintuneen käytännön mukaan tilaisuus, jossa yhtiön edustajat ja kunnan viranhaltijat keskustelevat asuntotoimen kehittämisestä.

TALOUSSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
482-3 (Elinkeinojen kehittäminen)						
Toimintatuotot	235 113	214 100	210 000	210 000	210 000	210 000
Myyntituotot	10 047	7 200	5 000	5 000	5 000	5 000
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	219 604	206 900	205 000	205 000	205 000	205 000
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	5 462	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-876 355	-897 200	-865 800	-865 800	-870 129	-874 480
Henkilöstökulut	-613 795	-610 200	-560 300	-560 300	-563 102	-565 917
Palkat ja palkkiot	-491 948	-495 700	-457 700	-457 700	-459 989	-462 288
Eläkekulut	-95 687	-84 500	-78 000	-78 000	-78 390	-78 782
Muut henkilösivukulut	-26 160	-30 000	-24 600	-24 600	-24 723	-24 847
Palvelujen ostot	-240 264	-270 800	-288 800	-288 800	-290 244	-291 695
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 322	-2 900	-3 300	-3 300	-3 317	-3 333
Avustukset	-6 600	-5 000	-5 000	-5 000	-5 025	-5 050
Vuokrat	-7 899	-8 200	-6 200	-6 200	-6 231	-6 262
Muut toimintakulut	-5 475	-100	-2 200	-2 200	-2 211	-2 222
Toimintakate	-641 242	-683 100	-655 800	-655 800	-660 129	-664 480

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus
Ympäristölautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Ympäristölautakuntaan kuuluvat toiminnot kaavoitus ja maankäytön suunnittelu, ympäristöasiat ja rakennusvalvonta ja hallinto.

Vastuhenkilö on kaavoituspäällikkö.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Osayleiskaavoituksessa tavoitteena on Hikiä - kirkonkylän kaavan laatiminen.
- Kaavoitusohjelman mukaisten asemakaavojen, asemakaavamuutosten sekä osayleiskaavan laatiminen.
- Suunnitelmallinen maanhankinta ja kaavoitus

Kaavoitus ja maankäyttö

Kaavoitustöitä tehdään kunnanhallituksen linjaaman kaavoitusohjelman mukaisesti. Keskeisistä kaavoitustöistä on laadittu vuosille 2015-2017 kaavoitusohjelma, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt.

Kasvualueiden maanhankinnassa onnistuttiin Monnissa päiväkodin lähialueilta kuluneena vuonna mutta lisäalueita tarvitaan edelleen lähitulevaisuuden kasvualueilta. Maanhankintaneuvotteluissa keskitytään v. 2017 taajamien tulevaisuuden kasvusuunnille sijoittuville alueille Monniin. Lisäksi tavoitellaan Kantatie 54 ja Kappalaisentien varresta maanhankintaa osayleiskaavoituksen yritysalueilta. Taajamien kehittäminen vaatii jatkuvaa raakamaan hankintaa tulevia kaavoitustarpeita varten.

Kaavoituksen valtuuston nähdn strateginen tavoite on Hikiä-Kirkonkylän osayleiskaavan eteneminen hyväksyttäväksi vuonna 2017.

Asemakaavoituksessa on käynnissä useamman kaava-alueen muutostyöt. Uusien pientaloalueiden asemakaavoituksessa valmistui v. 2016 Monnin Pihonkaarten asemakaava ja vuonna 2017 keskitytään Monnissa yksityisten maanomistajien asemakaavoitukseen pientaloalueeksi. Yksityisten maanomistajien maiden kaavoitukset toteutetaan kaavasopimusperiaatteella. Asemakaavamuutoksia laaditaan lisäksi Oitin, Ryttylän ja Hikiän keskusta-alueille.

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonnan toiminta painottuu lakisääteisiin tehtäviin. Merkittävä osuus työn kuvaan on rakentamiseen painottuva neuvonta ja suunnittelun ohjaustyö. Rakennuslupitus painottuu suhdanteiden mukaisesti. Vuonna 2017 uudispientalorakentamisen arvioidaan lisääntyvän vuoden 2016 tasosta. Suunnittelutarveratkaisut lisääntyvät rakentamisen paineen suuntauessa haja-asutusalueille. Toimenpidelupamäärät kasvavat lämmitysjärjestelmien muutoksien ja jätevesijärjestelmien luvitusten takia. Uudistuvat säädökset edellyttävät koulutusta sekä lisäävät neuvontatyön määrää.

Vuonna 2017 hankitaan ja otetaan käyttöön sähköinen Lupapiste - asiointijärjestelmä. Rakennusjärjestys uudistetaan. Rakennuslupataksat päivitetään.

Ympäristötoimi

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus
Ympäristölautakunta

Ympäristön toiminta on lakisääteistä luvitusta, neuvontaa ja valvontatyötä. Maa-ainesottoasioissa työ painottuu luvitukseen ja ottoalueiden toiminnan valvontaan. Ympäristöluvitusten määrä riippuu yritystoiminnan luvanvaraisuudesta. Ympäristötoimessa neuvonta on erittäin merkittävä osa työmäärästä. Toimintavuoden aikana laaditaan ympäristötoimen valvontasuunnitelma.

TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Ympäristölautakunnan alaiseen toimintaan on asetettu sitovia tavoitteita. Osa tavoitteista on valtuustoon nähden sitovia ja osa tavoitteista on kunnanhallitukseen nähden sitovia. Nämä tavoitteet on esitetty kunnalautuustoa ja kunnanhallitusta koskevassa talousarvion osassa. Ympäristölautakuntaan nähden ei ole asetettu sitovia tavoitteita.

TALOUSSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
490-3 (Ympäristölautakunta)						
Toimintatuotot	216 799	173 100	163 000	163 000	163 000	163 000
Myyntituotot	135	1 000	0	0	0	0
Maksutuotot	215 044	172 000	163 000	163 000	163 000	163 000
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	1 620	100	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-402 625	-482 900	-474 700	-474 700	-477 074	-479 459
Henkilöstökulut	-268 076	-315 300	-301 900	-301 900	-303 410	-304 927
Palkat ja palkkiot	-212 972	-257 200	-247 000	-247 000	-248 235	-249 476
Eläkekulut	-44 139	-42 800	-41 900	-41 900	-42 110	-42 320
Muut henkilösivukulut	-10 965	-15 300	-13 000	-13 000	-13 065	-13 130
Palvelujen ostot	-114 946	-143 700	-147 600	-147 600	-148 338	-149 080
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 950	-7 200	-7 200	-7 200	-7 236	-7 272
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-13 899	-16 600	-17 900	-17 900	-17 990	-18 079
Muut toimintakulut	-1 754	-100	-100	-100	-101	-101
Toimintakate	-185 826	-309 800	-311 700	-311 700	-314 074	-316 459

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Elinkeinot ja kehittäminen -palvelukeskus
Ympäristölautakunta

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6	5,6
KESKEISET SUORIT- TEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Asemakaavoitus						
- uudet pientalotontit	10	20	20	10	25	25
- tonttivaranto, asuintontit	53	55	55	55	62	62
- tonttivaranto, yritystontit	34	34	34	35	32	32
Rakennusvalvonta, luvitus						
- yhden asunnon talot (uudet)	11	15	15	15	20	20
- rivitalot (uudet)	6	1	1	1	1	1
- muut	123	100	100	120	100	100

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

51 Perusturvalautakunta

7.7 Perusturvalautakunta

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Perusturvalautakuntaan nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty alla. Muut sitovat tavoitteet on esitetty sitovuustasonsa mukaisesti joko kunnanvaltuustoa tai -hallitusta koskevassa talousarvion osassa. Tulosalueiden kohdalla esitetyt operatiivisia tunnuslukuja, tavoitteita ja painopistealueita, joilla ei ole erikseen sitovuutta lautakuntaan nähden.

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Lasten ja nuorten hyvinvointi. Nuorten syrjäytymiskehityksen katkaiseminen.	Uusien työmuotojen kehittäminen HRAKS:n työpajan ja muiden toimijoiden kanssa.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Lasten ja nuorten hyvinvointi. Varhaisen tuen vahvistaminen ja ehkäisevän lastensuojelutyön kehittäminen.	Kunnan oman tukihenkilötoiminnan organisointi.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Vanhusten kotona asumisen tukeminen. Toiminnanohjaus-järjestelmän käyttöönotto.	Toiminnanohjausjärjestelmä otetaan käyttöön kotihoidossa vuoden 2017 aikana.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	yli 300 päivää työttömänä olleiden henkilöiden aktivointi	Kunnan maksuosuus maksetusta työmarkkinatuesta hlöä/kk: Hyvä taso: 25 hlöä/kk Tyydyttävä taso: 29 hlöä/kk
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Lastensuojelutarpeen selvittäminen lain edellyttämässä määrärajoissa.	Hyvä taso: yli 98 % ilmoituksista otettu käsittelyyn 7 arkipäivän kuluttua ilmoituksesta Tyydyttävä taso: 90-98 % ilmoituksista otettu käsittelyyn 7 arkipäivän kuluttua ilmoituksesta
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Toimiva palvelurakenne vanhus-tenhuollon palveluissa. Siirtoviivemaksut.	Hyvä taso: Ei siirtoviivemaksuja. Tyydyttävä taso: Siirtoviivemaksuja on enintään 10 pv.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Toimiva palvelurakenne vanhus-tenhuollon palveluissa. Asumis- palvelun tarpeen selvittäminen ja palvelun tarjoaminen lakisää- teisessä ajassa.	Hyvä taso: Asumispalvelun tarve selvitetään enintään 3 kk palveluntarpeen esiintulemisesta ja palvelu pysytään tarjoamaan enintään 3 kk:n kuukauden sisällä päätöksen tekemisestä.
Ammattitaitoisen ja osaavan hen- kilöstön rekrytointi ja palvelukses- sa pitäminen	Henkilöstön saatavuus ja pysy- vyys.	Avoinna olevat toistaiseksi voimassa olevat pal- velussuhteet täytetään pätevilla henkilöillä.

51 Perusturvalautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Perusturvalautakunnan vastuulla ovat seuraavat tulosalueet: hallinto, sosiaalityö, vammaispalvelut, vanhus-
tenhuolto ja terveystyöt.

Perusturvalautakunnan strategia:

Tuemme kuntalaisia erilaisissa elämänvaiheissa ennaltaehkäisevästi, asiakaslähtöisesti ja palveluhenkisesti
järjestämällä laakisäätöiset sosiaalipalvelut, käyttämällä vaihtoehtoisia palvelujen järjestämistapoja sekä tu-
kemalla omaehtoista vastuunottoa siten, että perusturvallisuus säilyy.

Perusturvalautakunnan eri tehtäväalueilla pyritään vastaamaan hyvinvointikertomuksesta nouseviin haas-
teisiin: ikääntyvän väestön palvelurakenne, nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäiseminen, vanhemmuuden
tukeminen, ehkäisevän työn kehittäminen ja avohuollon palveluihin resursoiminen sekä tiivis yhteistyö.

Perusturvalautakunnan valtuustotason sitovia tavoitteita ovat:

- nuorten syrjäytymiskehityksen katkaiseminen
- 300 päivää työttömänä olleiden henkilöiden aktivointi
- lastensuojelutarpeen selvittäminen lain edellyttämässä määräajossa
- toimiva palvelurakenne vanhustenhuollon palveluissa

Perusturvalautakunnalla on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot.
Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

51 Perusturvalautakunta

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
51-4 (Perusturvalautakunta)						
Toimintatuotot	2 410 349	2 471 500	2 531 600	2 601 100	2 601 100	2 601 100
Myyntituotot	17 368	10 000	16 200	16 200	16 200	16 200
Maksutuotot	1 744 182	1 755 700	1 872 400	1 872 400	1 872 400	1 872 400
Tuet ja avustukset	215 477	237 000	90 600	90 600	90 600	90 600
Vuokratuotot	322 996	429 300	531 400	531 400	531 400	531 400
Muut toimintatuotot	110 326	39 500	21 000	90 500	90 500	90 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-27 887 044	-28 463 000	-28 848 000	-28 840 200	-28 984 401	-29 129 323
Henkilöstökulut	-5 065 345	-5 179 700	-6 043 700	-5 920 200	-5 949 801	-5 979 550
Palkat ja palkkiot	-3 809 001	-4 180 500	-4 928 700	-4 827 900	-4 852 040	-4 876 300
Eläkekulut	-1 049 735	-746 400	-853 700	-836 500	-840 683	-844 886
Muut henkilösivukulut	-206 609	-252 800	-261 300	-255 800	-257 079	-258 364
Palvelujen ostot	-20 594 592	-21 176 400	-20 943 500	-21 059 200	-21 164 496	-21 270 318
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-261 277	-214 000	-167 000	-167 000	-167 835	-168 674
Avustukset	-1 381 393	-1 343 500	-1 015 700	-1 015 700	-1 020 779	-1 025 882
Vuokrat	-505 492	-509 100	-644 800	-644 800	-648 024	-651 264
Muut toimintakulut	-78 945	-40 300	-33 300	-33 300	-33 467	-33 634
Toimintakate	-25 476 695	-25 991 500	-26 316 400	-26 239 100	-26 383 301	-26 528 223

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Hallintopalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallinnon tulosalue sisältää seuraavat toiminnot: perusturvalautakunta ja sosiaalitoimisto.

Vastuuhenkilö on perusturvajohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Palvelujen järjestäminen ammattitaitoisen henkilöstön avulla toimialalle myönnettyjen määrärahojen puitteissa.
- Sosiaali- ja terveystalouden palvelurakenteen toimivuuden/kattavuuden varmistaminen/suunnittelu ja sote-rakennemuutoksissa aktiivisesti vaikuttaminen.
- Kiintiöpakolaisten vastaanotto ja kotoutumisen tukeminen.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Lasten ja nuorten hyvinvointia tukevat toimenpiteet, lapsiperheiden ehkäisevät tukitoimet ja vanhusten kotona asumisen tukeminen
- Tiivis käytännön yhteistyö seutukunnallisesti ja eri hallintokuntien kesken.
- Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja pysyvyys.
- Kotoutumisen tukeminen kunnan toimialojen ja yhteistyötahojen tiiviillä yhteistyöllä.
- Käytössä olevien palvelusetelien laajentaminen ja vakiinnuttaminen.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Hoitokoti Jelppilän palvelutoiminta siirtyy kunnalle liikkeen luovutuksena 1.1.2017.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Hallintopalvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
510-3 (Hallintopalvelut)						
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-298 330	-267 900	-286 100	-286 100	-287 531	-288 968
Henkilöstökulut	-243 137	-200 700	-217 100	-217 100	-218 186	-219 276
Palkat ja palkkiot	-173 839	-165 000	-177 000	-177 000	-177 885	-178 774
Eläkekulut	-54 274	-26 200	-30 900	-30 900	-31 055	-31 210
Muut henkilösivukulut	-15 024	-9 500	-9 200	-9 200	-9 246	-9 292
Palvelujen ostot	-41 198	-49 800	-50 400	-50 400	-50 652	-50 905
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 093	-1 800	-2 600	-2 600	-2 613	-2 626
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-12 599	-13 000	-13 300	-13 300	-13 367	-13 433
Muut toimintakulut	-303	-2 600	-2 700	-2 700	-2 714	-2 727
Toimintakate	-298 330	-267 900	-286 100	-286 100	-287 531	-288 968

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
		5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Tehokkuus/taloudellisuus						
Sos.palvelut netto €/asukas	1 135	1 167	1 180	1 172	1 176	1 180
Terveyspalvelut netto €/asukas	1 784	1 787	1 813	1 813	1 817	1 822

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Sosiaalityö

TEHTÄVÄN KUVAUS

Sosiaalityö sisältää seuraavat tulosyksiköt: sosiaalityön henkilöstö, lastensuojelun avustukset, lasten ja nuorten sijaishuolto, sosiaalihuoltolain mukaiset tukipalvelut, muut lasten ja perheiden palvelut, päihdehuolto, toimeentulotuki, työpajat ja työvoiman palvelukeskus.

Vastuuhenkilö on sosiaali- ja perhetyöntekijöiden työn sisältöön liittyvissä asioissa johtava sosiaalityöntekijä. Muilta osin vastuuhenkilö on perusturvajohtaja, joka vastaa erityisesti ostopalvelujen käytöstä.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Lakisääteisten sosiaalityön palvelujen järjestäminen laadukkaasti ja kustannustietoisesti.
- Varhaisen tuen tukimuotojen kehittäminen ja vakiinnuttaminen.
- Yli 300 päivää työttömänä olleiden henkilöiden aktivointi.
- Kiintiöpakolaisten vastaanotto ja kotoutumisen tukeminen.

STRATEGISET TAVOITETASOT

- Lastensuojelutarpeen selvitykset saadaan tehtyä lakisääteisessä määräajassa.
  - hyvä taso: 98-100 % ilmoituksista on otettu käsittelyyn 7 arkipäivän kuluessa ilmoituksesta
  - tyydyttävä taso: 90-97 % ilmoituksista on otettu käsittelyyn 7 arkipäivän kuluessa ilmoituksesta
- Varhaisen tuen vahvistaminen ja ehkäisevän lastensuojelutyön kehittäminen.
- kunnan oman tukihenkilötoiminnan organisointi
- yli 300 päivää työttömänä olleiden määrä.
  - hyvä taso: 25 henkilöä/kk (kuukausien keskiarvon mukaan)
  - tyydyttävä taso: 29 henkilöä/kk (kuukausien keskiarvon mukaan)

TAVOITTEET JA KEINOT

- nuorten palvelujen suunnittelu, kehittäminen ja olemassa olevien palvelujen hyödyntäminen seudullisen toiminnan ja hankkeiden kautta: Ankkuritoiminta, Nuppi, nuorten parissa työskentelevien työntekijöiden yhteistyöryhmä,
- Työpajatoiminnan ja kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen yhteistyössä Hyvinkään-Riihimäen Seudun Ammattikoulutussäätiön kanssa.
- Nuorten aikuisten syrjäytymisen ehkäiseminen nuorten aktivointia tukevien työmenetelmien monipuolistamisen ja tiiviin yhteistyön avulla.
- Vanhemmuuden tukeminen ja ehkäisevän työn tarjoaminen Lounatuulen perhetyön, kotipalvelun perhetyön, sosiaalityön, neuvoloiden, koulun psykiatrisen sairaanhoitajan ja muiden yhteistyötahojen tiiviillä yhteistyöllä.
- Palvelusetelin käytön vakiinnuttaminen.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Sosiaalityö

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
520-3 (Sosiaalityö)						
Toimintatuotot	318 600	302 000	136 600	173 500	173 500	173 500
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	44 145	39 700	25 000	25 000	25 000	25 000
Tuet ja avustukset	215 477	237 000	90 600	90 600	90 600	90 600
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	58 978	25 300	21 000	57 900	57 900	57 900
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-2 825 984	-3 063 300	-2 668 600	-2 660 800	-2 674 104	-2 687 475
Henkilöstökulut	-487 550	-624 500	-781 100	-761 300	-765 107	-768 932
Palkat ja palkkiot	-380 556	-507 000	-637 700	-621 600	-624 708	-627 832
Eläkekulut	-87 582	-86 500	-109 300	-106 600	-107 133	-107 669
Muut henkilösivukulut	-19 412	-31 000	-34 100	-33 100	-33 266	-33 432
Palvelujen ostot	-1 567 367	-1 602 500	-1 590 200	-1 602 200	-1 610 211	-1 618 262
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 572	-4 900	-7 600	-7 600	-7 638	-7 676
Avustukset	-712 043	-780 500	-239 500	-239 500	-240 698	-241 901
Vuokrat	-26 349	-32 900	-35 700	-35 700	-35 879	-36 058
Muut toimintakulut	-26 103	-18 000	-14 500	-14 500	-14 573	-14 645
Toimintakate	-2 507 384	-2 761 300	-2 532 000	-2 487 300	-2 500 604	-2 513 975

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
		11,0	14,0	14,0	14,0	14,0
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Lastensuojelu						
Lastensuojeluilmoitukset	204	185	185	205	205	205
Lastensuojelun asiakkaat/v.	170	126	126	126	126	126
SHL:n mukaisen perhepalvelun asiakkaat		70	25	25	30	30
LsL:n mukaisen perhepalvelun asiakkaat		68	24	24	22	22
Sijoitetut lapset vuoden aikana	30	21	25	25	22	21
Sijoitetut lapset 31.12.	21	20	21	21	20	20
Jälkihuollon piirissä olevat /v.	3	9	7	7	7	7

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Sosiaalityö

KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
<u>Kasvatus- ja perheneuvola</u>						
Suoritteet	927	1 070	1 070	1 070	1070	1 070
<u>Sosiaalityö</u>						
Alle 25-v. lkm / täydentävä toimeentulotuki	57	45	45	45	45	45
Täydentävää toimeentulotukea saaneet ruokakunnat						
Yli 300 pv työttömänä olleiden määrä/kk (keskiarvo)	67	81	29	29	29	29

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Vammaispalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vammaispalveluihin kuuluvat tulosityksiköt kehitysvammahuolto ja muu vammaishuolto.

Vastuuhenkilö on vammaispalvelusta vastaava sosiaalityöntekijä, toimintakeskus Vaahteran ja Paavolantien asuinryhmän osalta asumispalveluvastaava ja ostopalvelujen osalta perusturvajohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Vammaishuollon palvelujen järjestäminen sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.
- Hoitokoti Jelpilän palvelutoiminnan siirtyminen kunnalle liikkeen luovutuksena 1.1.2017 alkaen.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Vammaispalvelun asiakkaiden palvelusuunnitelmien tekeminen ja päivittäminen lain vaatimissa puitteissa.
- Vammaispalvelujen kokonaisuuden kehittäminen (Paavolantien asuinryhmä, toimintakeskus Vaahtera, Jelpilän asumispalvelut ja sosiaalityö) .

TALOUSSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
540-3 (Vammaispalvelut)						
Toimintatuotot	87 274	121 300	283 900	283 900	283 900	283 900
Myyntituotot	10	0	0	0	0	0
Maksutuotot	77 138	86 000	156 900	156 900	156 900	156 900
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	8 513	21 100	127 000	127 000	127 000	127 000
Muut toimintatuotot	1 613	14 200	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-2 618 925	-2 838 300	-3 290 000	-3 290 000	-3 306 450	-3 322 982
Henkilöstökulut	-111 083	-175 800	-825 400	-825 400	-829 527	-833 675
Palkat ja palkkiot	-88 408	-142 800	-682 500	-682 500	-685 913	-689 342
Eläkekulut	-18 020	-24 300	-108 900	-108 900	-109 445	-109 992
Muut henkilösivukulut	-4 655	-8 700	-34 000	-34 000	-34 170	-34 341
Palvelujen ostot	-2 024 645	-2 367 500	-1 843 200	-1 843 200	-1 852 416	-1 861 678
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-15 652	-19 800	-22 600	-22 600	-22 713	-22 827
Avustukset	-404 084	-238 200	-433 100	-433 100	-435 266	-437 442
Vuokrat	-19 417	-20 000	-152 500	-152 500	-153 263	-154 029
Muut toimintakulut	-44 044	-17 000	-13 200	-13 200	-13 266	-13 332
Toimintakate	-2 531 651	-2 717 000	-3 006 100	-3 006 100	-3 022 550	-3 039 082

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Vammaispalvelut

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
		3	16	16	16	16
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Asumispalvelupäivät	14 426	15 300	14 600	14 600	14600	14 600
Vammaispalvelun asiakkaat /v.	105	196	196	196	170	170
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelun asiakk./v	98	115	120	120	120	120

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Vanhustenhuolto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tulosalue käsittää tulosyksiköt kotipalvelu, omaishoidontuki, tukipalvelut, vanhusten päivätoiminta, ikäpiste, asumispalvelut ja muut asumispalvelut/ostopalvelut.

Vastuhenkilö on kotihoidon, tukipalvelujen ja päivätoiminnan osalta kotipalvelunohjaaja. Ikäpisteen ja asumispalvelujen vastuhenkilö on asumispalveluvastaava. Omaishoidon tuesta vastaa sosiaaliohjaaja ja sosiaalityöntekijä. Ostopalveluista vastaa perusturvajohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Vanhusten kotona asumisen tukeminen.
- Vanhuspalvelulain toteuttaminen.
- Vanhustenhuollon palvelurakenteen kokonaisuuden toimivuus.

STRATEGISET TAVOITETASOT

- Siirtoviivemaksut
  - hyvä taso: ei siirtoviivemaksuja.
  - tyydyttävä taso: siirtoviivemaksuja on enintään 10 päivää/v.
- Asumispalvelun tarjoaminen lakisääteisessä ajassa
  - hyvä taso: asumispalvelu voidaan tarjota 3 kuukauden kuluessa asumispalvelupäätöksen tekemisestä
- Vanhusten kotona asumisen tukeminen. Toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto.
  - hyvä taso: toiminnanohjausjärjestelmä otetaan käyttöön kotihoidossa vuoden 2017 aikana

TAVOITTEET JA KEINOT

- Vanhustenhuollon palvelurakenteen toimivuuden parantaminen kotihoitoa vahvistamalla, tarvittaessa pitkäaikaishoivapaikkoja väliaikaisesti lisäämällä sekä tiiviillä yhteistyöllä terveyskeskuksen kuntayhtymän ja muiden palveluntuottajien kanssa.
- Kotihoidon mobiilin käyttöönotto.
- Ikäihmisten tiedottaminen HYKO-syntymäpäivien sekä hyvinvointia edistävien kotikäyntien kautta.
- Omaishoitajien tukeminen.
- Palvelusetelien käytön laajentaminen ja vakiinnuttaminen.
- KUKUTUKU – kuule, kuuntele, tule kuulluksi hankkeen toteuttaminen 1.9.2015-30.4.2017 ja käytännön vakiinnuttaminen.
- Ikäihmisten perhehoidon käyttöönotto.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Vanhustenhuolto

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
550-3 (Vanhustenhuolto)						
Toimintatuotot	2 004 475	2 048 200	2 111 100	2 143 700	2 143 700	2 143 700
Myyntituotot	17 358	10 000	16 200	16 200	16 200	16 200
Maksutuotot	1 622 899	1 630 000	1 690 500	1 690 500	1 690 500	1 690 500
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	314 483	408 200	404 400	404 400	404 400	404 400
Muut toimintatuotot	49 735	0	0	32 600	32 600	32 600
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-6 575 465	-6 568 900	-6 664 400	-6 664 400	-6 697 722	-6 731 211
Henkilöstökulut	-4 029 744	-4 178 700	-4 220 100	-4 116 400	-4 136 982	-4 157 667
Palkat ja palkkiot	-3 166 198	-3 365 700	-3 431 500	-3 346 800	-3 363 534	-3 380 352
Eläkekulut	-696 028	-609 400	-604 600	-590 100	-593 051	-596 016
Muut henkilösivukulut	-167 518	-203 600	-184 000	-179 500	-180 398	-181 299
Palvelujen ostot	-1 586 873	-1 432 000	-1 520 800	-1 624 500	-1 632 623	-1 640 786
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-237 960	-187 500	-134 200	-134 200	-134 871	-135 545
Avustukset	-265 266	-324 800	-343 100	-343 100	-344 816	-346 540
Vuokrat	-447 127	-443 200	-443 300	-443 300	-445 517	-447 744
Muut toimintakulut	-8 495	-2 700	-2 900	-2 900	-2 915	-2 929
Toimintakate	-4 570 990	-4 520 700	-4 553 300	-4 520 700	-4 554 022	-4 587 511

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
		89,0	91,0	91,0	91,0	91,0
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kotihoidon asiakkaat	141	150	155	155	160	160
Kotipalvelun käyntikerrat	37 020	36 500	36 600	36 600	37 000	37 000
Tukipalvelujen asiakkaat	130	120	130	130	135	135
Asumispalvelupäivät	27 525	35 800	34 100	34 100	34 100	34 100
Laitoshoitopäivät	7 300	2 200	1 970	1 970	1 900	1 900

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Perusturvalautakunta
Terveyspalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Terveyspalvelut sisältää Riihimäen seudun terveyskeskuksen kuntayhtymän ja Kanta-Hämeen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän.

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
570-3 (Terveyspalvelut)						
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-15 568 340	-15 724 600	-15 938 900	-15 938 900	-16 018 595	-16 098 687
Henkilöstökulut	-193 831	0	0	0	0	0
Palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0	0
Eläkekulut	-193 831	0	0	0	0	0
Muut henkilösivukulut	0	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot	-15 374 509	-15 724 600	-15 938 900	-15 938 900	-16 018 595	-16 098 687
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0	0
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	0	0	0	0	0	0
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0	0
Toimintakate	-15 568 340	-15 724 600	-15 938 900	-15 938 900	-16 018 595	-16 098 687

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta

7.8 Sivistyslautakunta

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Sivistyslautakuntaan nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty alla. Muut sitovat tavoitteet on esitetty sitovuustasonsa mukaisesti joko kunnanvaltuustoa tai -hallitusta koskevassa talousarvion osassa. Tulosalueiden kohdalla esitetyt operatiivisia tunnuslukuja, tavoitteita ja painopistealueita, joilla ei ole erikseen sitovuutta lautakuntaan nähden.

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Suomi 100 vuotta juhluvuoden huomioiminen toiminnassa.	Jokaisessa yksikössä juhluvuoden tilaisuuksia ja toiminnallisia teemoja.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Lasten ja nuorten hyvinvointi. Varhaiskasvatus-, opetus-, oppilashuolto- ja terveydenhuoltohenkilöstön yhteistyö	Hausjärven kunta osallistuu seudullisen lasten ja perheiden LAPE-hankkeen (hallituksen kärkihanke) toimintaan.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Lasten ja nuorten hyvinvointi.	Maahanmuuttajien valmistavan opetuksen järjestäminen.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Lasten ja nuorten hyvinvointi. Liikuntakerhojen määrä	Liikunta- ja nuorisotoimi: 650 liikuntakerhotuntia Koulut: 340 kerhotuntia.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Lasten ja nuorten hyvinvointi. Päihdevalistus yhteistyössä sidosryhmien kanssa (vanhempaintoimikunnat, urheiluseurat,...)	Jokaisella koululla on järjestetty vähintään yksi tilaisuus.
Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen.	Jatko-opiskeluun päässeet Hausjärveltä päättötodistuksen saaneista (%).	Tyydyttävä taso 95 %, hyvä taso 98 %. Koulujen rehtoreiden arviot syrjäytymisvaarassa olevista oppilaista / lukumäärä.
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Lukio-opetuksen säilyminen kunnassa.	Hausjärven perusopetuksen päättötodistuksen saaneista, lukioon hakeutuvista nuorisista, 45 % hakee oman kunnan lukioon.
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Opetussuunnitelman valmistelu	1. Opetussuunnitelman vaiheittainen valmistelu 7-9 -luokille jatkuu. 2. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelman valmistelu ja käyttöönotto 1.8.2017.
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Koulutilojen saneerauksiin ja tilantarpeisiin varautuminen	1. Oitin koulun hankesuunnitelman valmistelu etenee. 2. Ryttylän koulun seuraavan vaiheen toteutuksen suunnittelu alkaa.
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Kansalaisopiston palveluiden tarjoaminen kuntalaisille	Kansalaisopiston toiminta jatkuu yhteistyössä Lopen kunnan kanssa.

TEHTÄVÄN KUVAUS

Sivistyslautakunnan vastuulla ovat seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, varhaiskasvatus, peruskoulu, toisen asteen koulutus, kulttuuri- ja museotoimi, liikunta- ja nuorisotoimi, kirjastotoimi sekä kansalaisopisto.

Sivistyslautakunnan toiminta-ajatus: Sivistyslautakunta vastaa toimialaansa kuuluvien palvelujen ajanmukaisesta, kustannus- ja arvotietoisesta järjestämisestä hausjärveläisille käytössä olevien voimavarojen mukaan.

Sivistyslautakunta pyrkii koko toimialaansa ohjatessaan ottamaan huomioon Hausjärven kunnan hyvinvointikertomusluonnoksen valmistelussa esiin tulleita asioita seuraavasti:

- **Koulujen henkilöstön, oppilashuollon henkilöstön ja kouluterveydenhuollon henkilöstön yhteistyön tiivistäminen.**

Tämä on jatkoa lautakunnan 2013 aloittamalle toiminnalle. Tarkoituksena on selkeyttää eri toimijoiden tehtäviä ja palveluja siten, että lapsi ja nuori osataan ohjata tarvittavien palveluiden piiriin.

- **Eri toimijoiden nivelvaiheyhteistyö varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle.**

Esiopetuksesta - perusopetuksen alkuopetukseen.

Esiopetus järjestetään kouluissa, joissa toiminnasta vastaa rehtori. Tällä hetkellä esiopetuksen oppilaiden terveydenhoito järjestetään neuvoloissa. Lapsi tulee kouluterveydenhuollon piiriin ensiluokkalaisena. Lasta koskeva tiedonkulku huoltajien, neuvoloiden, kouluterveydenhuollon ja koulun välillä pyritään parantamaan.

Kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle.

Tämä nivelvaihe on ollut erityisen kehittämisen kohteena. Siirtyminen uuteen kouluun, luokanopettajajärjestelmästä aineenopettajajärjestelmään, uudet oppiaineet ovat iso askel, jossa tarvitaan tukea.

Perusopetuksen päättöluokan opintojen ohjaus ja toiselle asteelle sijoittumisen seuranta ja ns. jälkiohjaus. Päätötodistuksen saaneiden jatko-opiskelupaikan varmentaminen. Hyria Oy on määrätietoisesti kehittänyt yhteistyötä ja kontakteja kuntien perusopetuksen opintojen ohjaajiin. Yhteisvalinnan seuranta ja jälkiohjausta on parannettu. Paikallisia toimintoja on edelleen kehitettävä siten, että nuorten sijoittumista ja opintojen keskeyttämisiä seurataan. Yhteistyötä työpajatoiminnan kanssa tulee lisätä.

- **Riittävien voimavarojen osoittaminen lakisääteisiin varhaiskasvatuksen ja opetustoimen toimintoihin.**

Kunnanhallituksen kehittämiskohteisiin kuuluu myös lapsiperheisiin suunnatut tukitoimet, joilla pyritään ehkäisemään raskaita lastensuojelutoimia. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen riittävät voimavarat ovat yksi tärkeä tekijä, joiden avulla perheiden tilanteiden kriisiytymistä voidaan osaltaan hallita. Tätä tapahtuu jo nyt, mutta valitettavasti näkyviin tulevat vain ne tapaukset, jotka kriisiytyvät, eivät ne, joissa koulutoimen, oppilashuollon ja perhetyön voimin kriisiytyminen on pystytty estämään.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta

- **Päihdevalistus**

Hausjärven kunta on savuton kunta. Tämän tulee näkyä mm. siten, että tupakointiin kunnan tiloissa puututaan. Päihdevalistus tulee sisältyä kaikkien koulujen työsuunnitelmiin. Yhteistyötä alueellisiin toimijoihin, kuten Nuppi, Ankkuri ja Neuvola.fi tulee lisätä.

Sivistyslautakunnalla on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
61-4 (Sivistyslautakunta)						
Toimintatuotot	1 125 873	1 048 700	919 000	919 000	919 000	919 000
Myyntituotot	294 757	307 700	292 500	292 500	292 500	292 500
Maksutuotot	545 868	578 500	544 000	544 000	544 000	544 000
Tuet ja avustukset	167 862	85 900	2 000	2 000	2 000	2 000
Vuokratuotot	80 607	67 100	71 000	71 000	71 000	71 000
Muut toimintatuotot	36 779	9 500	9 500	9 500	9 500	9 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-14 605 893	-14 914 400	-15 335 600	-15 232 300	-15 308 462	-15 385 004
Henkilöstökulut	-7 676 043	-7 709 500	-7 881 600	-7 778 300	-7 817 192	-7 856 277
Palkat ja palkkiot	-6 034 443	-6 232 900	-6 430 600	-6 346 100	-6 377 831	-6 409 720
Eläkekulut	-1 311 747	-1 100 500	-1 107 500	-1 093 100	-1 098 566	-1 104 058
Muut henkilösivukulut	-329 853	-376 100	-343 500	-339 100	-340 796	-342 499
Palvelujen ostot	-3 217 968	-3 397 100	-3 506 500	-3 506 500	-3 524 033	-3 541 653
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-319 624	-383 000	-406 400	-406 400	-408 432	-410 474
Avustukset	-1 787 838	-1 825 000	-1 904 000	-1 904 000	-1 913 520	-1 923 088
Vuokrat	-1 572 129	-1 578 900	-1 608 900	-1 608 900	-1 616 945	-1 625 029
Muut toimintakulut	-32 291	-20 900	-28 200	-28 200	-28 341	-28 483
Toimintakate	-13 480 020	-13 865 700	-14 416 600	-14 313 300	-14 389 462	-14 466 004

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Hallintopalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallintopalveluihin kuuluvat luottamushenkilöhallinto ja lautakunnan hallintopalvelut. Vastuhenkilö on sivistystoimenjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Toimialan palvelujen suunnittelu ja kehittäminen
- Koulurakentamisen ja peruskorjausten suunnittelu ja valmistelu yhdessä muiden hallintokuntien kanssa
- Sivistyslautakunnan kokousten järjestely, asioiden valmistelu ja päätösten täytäntöönpano
- Henkilöstön koulutus
- Koulukuljetusten järjestely
- Koulujen opetussuunnitelmatyö

TAVOITTEET JA KEINOT

- Yhteistyö kuntalaisten, luottamushenkilöstön ja palkatun henkilöstön välillä palveluja tuottaessa
- Palautteen kerääminen toiminnasta ja muutostarpeiden ennakointi
- Henkilöstökokoukset, rehtorikokoukset
- Moniammatillinen yhteistyö koulutuksessa, oppilashuollossa ja tukipalveluissa
- Toimintaympäristön muutosten (esimerkiksi lainsäädäntö) vaikutusten ennakointi omassa toiminnassa. Koulutoimessa suunnittelijan tehtävä 8 tuntia / viikko koulun työaikana. Opetussuunnitelmatyön valmistelu. Opetusministeriön ja Opetushallituksen hankerahoituksen hyödyntäminen oman toiminnan tukena.

HENKILÖSTÖMUUTOKSET

Toimistosihteerin tehtävän lisäys 50 %. Toinen puoli tehtävästä osoitetaan kansalaisopiston toimistosihteeritehtäviin. Lisäresurssi mahdollistaa osastosihteerin ajankäytön lisäämisen koulukuljetusjärjestelyihin.

TOIMINNALLINEN MUUTOS

- Varautuminen koulukuljetusten kilpailutukseen keväällä 2017.
- Tilakysymysten valmistelu yhdessä tilapalvelun kanssa.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Hallintopalvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
610-3 (Hallintopalvelut)						
Toimintatuotot	163 002	83 900	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	162 862	83 900	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	140	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-483 283	-395 800	-340 500	-340 500	-342 203	-343 914
Henkilöstökulut	-429 735	-297 600	-260 100	-260 100	-261 401	-262 708
Palkat ja palkkiot	-326 886	-243 900	-213 200	-213 200	-214 266	-215 337
Eläkekulut	-76 115	-39 600	-35 900	-35 900	-36 080	-36 260
Muut henkilösivukulut	-26 734	-14 100	-11 000	-11 000	-11 055	-11 110
Palvelujen ostot	-36 551	-66 700	-48 300	-48 300	-48 542	-48 784
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 397	-17 600	-17 600	-17 600	-17 688	-17 776
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-12 299	-12 600	-13 000	-13 000	-13 065	-13 130
Muut toimintakulut	-2 301	-1 300	-1 500	-1 500	-1 508	-1 515
Toimintakate	-320 281	-311 900	-340 500	-340 500	-342 203	-343 914

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	4,4	4,4	4,9	4,9	4,9	4,9
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Sivlan kokoukset / asiat	10 / 99	11 / 200	11 / 230	11 / 230	11 / 230	11 / 230
Sivistystoimenjohtajan päätökset	331	300	300	300	300	300
Varhaiskasvatuspääll. päätökset	1 326	1 400	1 400	1 400	1 400	1 400
Osastosihteerin päätökset	19	35	35	35	35	35
Koulujen rehtoreiden päätökset	1 543	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
Rehtorikokoukset	8	10	10	10	10	10
Kustannukset / asukas	34	35	39	39	39	39

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Varhaiskasvatus

TEHTÄVÄN KUVAUS

Varhaiskasvatukseen kuuluvat tulosyksiköt:

- päiväkotihoidon: Hikiän, Oitin, Ryttylän ja Kirkonkylän päiväkodit sekä Monnin, Eskon ja Oitin koulun esiopetuksen päivähoito
- perhepäivähoito
- lasten hoidon tuet: palveluseteli, yksityisen hoidon tuki ja lasten kotihoidon tuki
- erityispäivähoito

Vastuhenkilö on varhaiskasvatuspäällikkö, joka toimii varhaiskasvatuksen alueen esimiehenä.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Varhaiskasvatuksen uuden opetussuunnitelman laatiminen.
- Erityislastentarhanopettajan konsultaation vakiinnuttaminen varhaiskasvatusyksiköihin.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Kuntaan laaditaan uusi varhaiskasvatussuunnitelma opetushallituksen uusien ohjeiden mukaan.
- Varhaiskasvatussuunnitelma on käytössä 1.8.2017 alkavalla toimikaudella.
- Erityislastentarhanopettajan työpanosta kohdennetaan kunnalliseen ja yksityiseen varhaiskasvatukseen tarveharkinnan mukaan.

Toiminnallinen muutos:

Erityislastentarhanopettajapalveluiden lisääminen tarvetta vastaavaksi. Oma erityislastentarhanopettaja on palkattuna. Varaudutaan joustaviin henkilöstölisäyksiin päiväko-
deissa lapsimäärän vaihteluiden mukaan.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Varhaiskasvatus

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
620-3 (Varhaiskasvatus)						
Toimintatuotot	446 453	454 100	421 000	421 000	421 000	421 000
Myyntituotot	4 026	0	0	0	0	0
Maksutuotot	442 427	454 100	421 000	421 000	421 000	421 000
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-4 142 214	-4 329 200	-4 441 300	-4 387 400	-4 409 337	-4 431 384
Henkilöstökulut	-1 566 287	-1 598 700	-1 699 500	-1 645 600	-1 653 828	-1 662 097
Palkat ja palkkiot	-1 210 621	-1 299 000	-1 388 800	-1 344 700	-1 351 424	-1 358 181
Eläkekulut	-291 000	-221 600	-236 900	-229 400	-230 547	-231 700
Muut henkilösivukulut	-64 666	-78 100	-73 800	-71 500	-71 858	-72 217
Palvelujen ostot	-422 470	-534 000	-446 700	-446 700	-448 934	-451 178
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 438	-22 700	-29 300	-29 300	-29 447	-29 594
Avustukset	-1 787 838	-1 825 000	-1 904 000	-1 904 000	-1 913 520	-1 923 088
Vuokrat	-348 999	-346 100	-358 500	-358 500	-360 293	-362 094
Muut toimintakulut	-4 182	-2 700	-3 300	-3 300	-3 317	-3 333
Toimintakate	-3 695 761	-3 875 100	-4 020 300	-3 966 400	-3 988 337	-4 010 384

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	53	56	57	57	57	57
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kunnallinen päivähoito/lapset	250	270	270	270	270	270
Yksityisen hoidon tuki /lapset	1	2	2	2	2	2
Palveluseteli /lapset	169	170	170	170	170	170
Kotihoidon tuki /lapset	175	185	170	170	170	170

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Peruskoulut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Peruskoulutukseen kuuluvat tulosityksikköinä esiopetus, peruskoulut, koululaisten iltapäivätoiminta sekä koulun tukitoiminnot.

Vastuuhenkilö on kunkin koulun toiminnasta vastaava rehtori. Muun toiminnan osalta vastuuhenkilö on sivistystoimenjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Nivelvaiheyhteistyön kehittäminen.
- Oppilashuollon toimijoiden ja palveluiden kehittäminen.
- Koulujen kerhotoiminnan kehittäminen ja resurssointi nykyisellä tasolla.
- Päihdevalistus

TAVOITTEET JA KEINOT

- Nivelvaiheisiin keskittyvien yhteistyökokoukset
- Henkilöstön jatkuva koulutus painopisteenä opetussuunnitelmatyö
- Hyvä yhteistyö kotien ja koulun välillä.
- Koulukohtainen yhteistyö eri toimijoiden välillä päihdevalituksen käytännön järjestelyissä Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opetuksen kaikilla tasoilla. Opetussuunnitelmien koulukohtaiset täsmennykset ja jatkokehittäminen
- Koulujen tilantarpeiden ja saneerausten valmistelu yhdessä tilapalvelun kanssa.

Henkilöstö:

Talousarvioon sisältyy yksi luokanopettajan tehtävää 1.8.2017 alkaen sijoituspaikkana Oitin koulu. Tehtävää on tähän asti hoidettu opetusryhmien pienentämiseen suunnatulla valtion avustuksella. Toinen opettajan tehtävä 1.8.2017 lukien kuntouttavaan luokkaan tarvitaan erityisluokanopettajan tehtävä. Perusturvatoimi vastaa kuntouttavan luokan psykiatrisen sairaanhoitajan tehtävän kustannuksista.

Toiminnalliset muutokset:

Uusien opetussuunnitelmien käyttöön oton vuoksi oppilaskohtaiset menot (oppikirjat ja koulutarvikkeet ym) pysyvät vuoden 2016 korotetulla tasolla. (esiopetus 152 €/oppilas, perusopetus 259 €/oppilas, yläaste 313 €/oppilas). Perusteina ovat 1.8.2016 voimaan tulleet uudet opetussuunnitelmat, jotka edellyttävät opimateriaalien uusimista. Opetussuunnitelma uudistuu vaiheittain 7-9 luokilla seuraavien kolmen vuoden aikana. Pyritään ulottamaan nopeat tietoliikenneyhteydet kaikkiin kouluihin siten, että sähköinen opetusmateriaali on tehokkaasti käytettävissä.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Peruskoulut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
630-3 (Peruskoulut)						
Toimintatuotot	333 165	350 100	338 000	338 000	338 000	338 000
Myyntituotot	245 207	261 700	249 600	249 600	249 600	249 600
Maksutuotot	52 184	79 800	78 900	78 900	78 900	78 900
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	11 268	8 600	9 500	9 500	9 500	9 500
Muut toimintatuotot	24 506	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-8 255 754	-8 528 000	-8 849 600	-8 800 200	-8 844 201	-8 888 422
Henkilöstökulut	-4 619 487	-4 857 100	-4 953 300	-4 903 900	-4 928 420	-4 953 062
Palkat ja palkkiot	-3 672 080	-3 915 900	-4 037 900	-3 997 500	-4 017 488	-4 037 575
Eläkekulut	-752 263	-704 300	-699 100	-692 200	-695 661	-699 139
Muut henkilösivukulut	-195 144	-236 900	-216 300	-214 200	-215 271	-216 347
Palvelujen ostot	-2 539 326	-2 534 300	-2 739 400	-2 739 400	-2 753 097	-2 766 862
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-202 753	-234 700	-248 000	-248 000	-249 240	-250 486
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-882 763	-899 800	-906 500	-906 500	-911 033	-915 588
Muut toimintakulut	-11 425	-2 100	-2 400	-2 400	-2 412	-2 424
Toimintakate	-7 922 589	-8 177 900	-8 511 600	-8 462 200	-8 506 201	-8 550 422

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Peruskoulut

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Opetushenkilöstö		75,7	77,7	77,7	77,7	77,7
Avustajat, oppilashuolto		24,0	24,0	24,0	24,0	24,0
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Esiopetusoppilaat	114	117	122	122	122	122
1-6 -luokkalaiset	666	690	670	670	670	670
7-9-luokkalaiset	252	248	247	247	247	247
Eskon erityisopetus	35	30	23	23	16	16
Yhteensä	1066	1085	1062	1062	1055	1055
Aamu ja iltapäivätoimintapisteet	5	5	5	5	5	5
Esiopetusoppilas €/vuosi	4694	4900	4600	4600	4600	4600
Perusopetusoppilas €/vuosi	6910	7000	7400	7400	7400	7400
Kuljetusoppilaat 0-6	267	268	239	239	239	239
Kuljetusoppilaat 7-9	163	159	156	156	156	156
Kuljetusmenot yhteensä	689700	640000	709000	709000	709000	709000

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Toisen asteen koulutus

TEHTÄVÄN KUVAUS

Toisen asteen koulutus sisältää toiminnot Hausjärven lukio ja musiikkikoulut.

Vastuuhenkilö on lukion osalta koulun rehtori, muun koulutuksen osalta sivistystoimenjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Hausjärven lukion toiminnan vahvistaminen
- Hausjärven, Lopen ja Riihimäen seutulukiotoiminnan käynnistäminen ja vakiinnuttaminen

TAVOITTEET JA KEINOT

- Oman lukion markkinoiminen perusopetuksen oppilaille
- Hyvä yhteistyö kotien ja koulun välillä
- Henkilöstön jatkuva koulutus painopisteenä opetussuunnitelmatyö
- Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen

TALOUSSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
670-3 (Toisen asteen koulutus)						
Toimintatuotot	388	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	388	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-720 032	-683 700	-703 200	-703 200	-706 716	-710 250
Henkilöstökulut	-494 643	-441 800	-447 400	-447 400	-449 637	-451 885
Palkat ja palkkiot	-395 359	-356 400	-365 000	-365 000	-366 825	-368 659
Eläkekulut	-78 445	-63 800	-63 000	-63 000	-63 315	-63 632
Muut henkilösivukulut	-20 839	-21 600	-19 400	-19 400	-19 497	-19 594
Palvelujen ostot	-128 582	-145 900	-157 400	-157 400	-158 187	-158 978
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 586	-5 500	-6 000	-6 000	-6 030	-6 060
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-92 221	-89 700	-89 400	-89 400	-89 847	-90 296
Muut toimintakulut	-1 000	-800	-3 000	-3 000	-3 015	-3 030
Toimintakate	-719 644	-683 700	-703 200	-703 200	-706 716	-710 250

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Toisen asteen koulutus

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Opiskelijat	61	69	67	67	67	67
Suoritetut yo-tutkinnot	11	21	20	20	23	24
Musiikinopiskelijat	37	38	38	38	38	38
Lukion oppilas €/vuosi	11289	9100	9800	9800	9800	9800
Musiikkiopistolainen €/vuosi	1160	1200	1200	1200	1200	1200

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Kulttuuri- ja museotoiminta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuhenkilö on sivistystoimenjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Avustukset kulttuuriyhdistyksille ja yksityisille on siirretty sivistystoimen hallintoon
- Yhteistyön lisääminen kansalaisjärjestöjen kanssa
- Toimiva kotiseutumuseo
- Systemaattisen luettelointityön jatkaminen

TAVOITTEET JA KEINOT

- Yhteistyö kunnan eri yhdistysten ja seurojen kanssa
- Kotiseutumuseotoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen yhdessä museon vuokraajan, Hausjärvi-Seuran kanssa.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
701-3 (Kulttuuri- ja museotoiminta)						
Toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-9 389	-7 400	-7 800	-7 800	-7 839	-7 878
Henkilöstökulut	-2 857	0	0	0	0	0
Palkat ja palkkiot	0	0	0	0	0	0
Eläkekulut	-2 857	0	0	0	0	0
Muut henkilösivukulut	0	0	0	0	0	0
Palvelujen ostot	-5 533	-6 000	-6 000	-6 000	-6 030	-6 060
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0	0
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-999	-1 400	-1 800	-1 800	-1 809	-1 818
Muut toimintakulut	0	0	0	0	0	0
Toimintakate	-9 389	-7 400	-7 800	-7 800	-7 839	-7 878

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Liikunta- ja nuorisotoimi

TEHTÄVÄN KUVAUS

LIIKUNTATOIMI

Tämä tulosalue sisältää seuraavat osa-alueet: liikuntatoimi
Vastuhenkilö: liikuntasihteer

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Laadukkaiden liikuntapalvelujen ympärivuotinen tarjoaminen
- Yhteistyö muiden liikuntaa järjestävien tahojen kanssa

TAVOITTEET JA KEINOT

- Aktiivisten harrastusmahdollisuuksien ylläpitäminen ja luominen
- Monipuolinen, ohjattu toiminta
- Eri ryhmien huomioiminen (lapset, nuoret, työikäiset, ikäihmiset, erityisryhmät)

NUORISOTOIMI

Tämä tulosalue sisältää seuraavat osa-alueet: nuorisotoimi
Vastuhenkilö: liikuntasihteer

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Nuorisotilatoimintojen ylläpitäminen ja kehittäminen
- Nuorten aktivoiminen osallistumaan ja kehittämään nuorten omia asioita

TAVOITTEET JA KEINOT

- Ohjattuja nuorisoiltoja kahtena - kolmena iltana viikossa (Hikiä, Oitti, Ryttylä)
- Yhteistyö koulujen kanssa
- Nuorten vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen ja nuorisovaltuuston kautta
- Seudullinen yhteistyö eri toimijoiden kanssa

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Talousarviokaudella 2017 ei ole odotettavissa toiminnallisia muutoksia.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Liikunta- ja nuorisotoimi

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
731-3 (Liikunta-ja nuorisotoimi)						
Toimintatuotot	83 464	70 000	73 000	73 000	73 000	73 000
Myyntituotot	0	0	0	0	0	0
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	2 500	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Vuokratuotot	68 951	58 500	61 500	61 500	61 500	61 500
Muut toimintatuotot	12 013	9 500	9 500	9 500	9 500	9 500
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-313 013	-348 500	-352 900	-352 900	-354 665	-356 438
Henkilöstökulut	-108 481	-118 000	-120 100	-120 100	-120 701	-121 304
Palkat ja palkkiot	-88 824	-95 800	-98 100	-98 100	-98 591	-99 083
Eläkekulut	-15 019	-16 400	-16 800	-16 800	-16 884	-16 968
Muut henkilösivukulut	-4 638	-5 800	-5 200	-5 200	-5 226	-5 252
Palvelujen ostot	-17 843	-34 000	-32 400	-32 400	-32 562	-32 725
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-23 784	-29 200	-31 600	-31 600	-31 758	-31 917
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-155 479	-156 300	-156 300	-156 300	-157 082	-157 867
Muut toimintakulut	-7 426	-11 000	-12 500	-12 500	-12 563	-12 625
Toimintakate	-229 549	-278 500	-279 900	-279 900	-281 665	-283 438

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
liikuntatapahtumat	169	210	200	200	200	200
liikuntakerhot	491	600	600	600	600	600
osallistujat	12564	15000	15000	15000	15000	15000
nuorisoiilat ja kerhot	277	380	350	350	400	400
kävijät	3782	5300	5000	5000	5500	5500

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Kirjastotoimi

TEHTÄVÄN KUVAUS

Pääkirjasto ja kirjastoauto.

Vastuhenkilö on kirjastonjohtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Sivistys- ja virkistysmahdollisuuksien tarjoaminen kuntalaisille
- Elinikäisen oppimisen tukeminen
- Kirjastopalvelujen riittävä saavutettavuus ja aukioloaikojen lisääminen kehittämissuunnitelman mukaisesti

TAVOITTEET JA KEINOT

- Ammattitaitoinen, motivoitunut ja määrällisesti riittävä henkilöstö
- Monipuolinen, uudistuva ja kysyntää vastaava aineistokokoelma
- Ajanmukainen ja vuorovaikutteinen kirjastojärjestelmä
- Kaikkien verkostojen ja yhteyksien hyödyntäminen tietopalvelussa
- Seudullinen ja valtakunnallinen yhteistyö

Toiminnalliset tavoitteet

- Kirjastopalvelujen tarjoaminen kuntalaisille
- Kirjaston ja koulujen yhteistyö

Taloussuunnitelmassa huomioon:

Pallas –kirjastojärjestelmän päivitys on useista eri syistä koko Ratamokimpan osalta lykkäytynyt monta vuotta. Nyt uuden järjestelmän hankinnan kilpailutusta viimeistellään parhaillaan ja hankinta tapahtuu ensi vuonna. Arvioitu määrärahan tarve Hausjärven osalta on n. 15 000 euroa. Uuteen järjestelmään siirtyminen ei aiheuttane suuria muutoksia tuki-, ylläpito- ja käyttöpalvelumaksuihin.

Kirjastotoimi esittää vuoden 2017 investointeihin 15 000 euron varaamista uuteen kirjasto-järjestelmään.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Kirjastotoimi

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
750-3 (Kirjastotoimi)						
Toimintatuotot	6 497	5 600	5 000	5 000	5 000	5 000
Myyntituotot	631	1 000	900	900	900	900
Maksutuotot	5 746	4 600	4 100	4 100	4 100	4 100
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	120	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-399 549	-375 400	-390 300	-390 300	-392 252	-394 213
Henkilöstökulut	-221 554	-193 100	-195 100	-195 100	-196 076	-197 056
Palkat ja palkkiot	-163 354	-156 900	-159 300	-159 300	-160 097	-160 897
Eläkekulut	-49 612	-26 700	-27 100	-27 100	-27 236	-27 372
Muut henkilösivukulut	-8 588	-9 500	-8 700	-8 700	-8 744	-8 787
Palvelujen ostot	-45 721	-53 900	-54 300	-54 300	-54 572	-54 844
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-73 287	-72 400	-73 000	-73 000	-73 365	-73 732
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-53 685	-53 000	-63 000	-63 000	-63 315	-63 632
Muut toimintakulut	-5 302	-3 000	-4 900	-4 900	-4 925	-4 949
Toimintakate	-393 052	-369 800	-385 300	-385 300	-387 252	-389 213

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Kirjastotoimi

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	7,8	5,0	5,2	5,2	5,2	5,2
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Suoritetavoitteet						
lainoja/asukas	11	13	13	13	13	13
käyntejä/asukas	4	8	5	5	5	5
Tehokkuus/taloudellisuus						
1 lainan hinta	4	3	3	3	3	3
1 käynnin hinta	11	6	6	6	6	6
Aineistomenot / asukas	7	8	8	8	8	8
Henkilöstömenot / asukas	25	22	22	22	22	22
Toimintakulut eur/asukas	47	44	44	44	44	44

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Kansalaisopisto

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vastuhenkilö on kansalaisopiston rehtori.

Kansalaisopisto; valtionosuuteen oikeuttava opetus, hankkeet

Strategia:

Hausjärven kansalaisopisto on monipalveluopisto, jonka tehtävänä on järjestää laadukasta ja laaja-alaista opetusta aikuisille elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti eri puolilla kuntaa ja erilaisille kohderyhmille. Opisto järjestää myös lasten opetusta kuvataiteessa ja musiikissa.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Alueellisen yhteistyön kehittäminen ilman hallinnollisia muutoksia
- Opetusmenetelmien kehittäminen erityisesti nettiopetuksessa

TAVOITTEET JA KEINOT

- Henkilöstössä on rehtori, jonka palvelut myydään Lopelle 50 % (laskutus 3000 €/kuukausi), musiikinopettaja 70 % (palveluja myydään Lopelle n. 6000 €/vuosi), opistos sihteeri 100 %
- Laatu järjestelmän kehittäminen edelleen
- Yhteistyöprojektit ja –hankkeet

TOIMINNALLISET MUUTOKSET

Toimistosihteerin tehtävän lisäys 50 %. Toinen puoli koulutoimen hallintoon.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Sivistyslautakunta
Kansalaisopisto

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
760-3 (Kansalaisopisto)						
Toimintatuotot	92 904	85 000	82 000	82 000	82 000	82 000
Myyntituotot	44 893	45 000	42 000	42 000	42 000	42 000
Maksutuotot	45 511	40 000	40 000	40 000	40 000	40 000
Tuet ja avustukset	2 500	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-282 659	-246 400	-250 000	-250 000	-251 250	-252 506
Henkilöstökulut	-232 999	-203 200	-206 100	-206 100	-207 131	-208 166
Palkat ja palkkiot	-177 319	-165 000	-168 300	-168 300	-169 142	-169 987
Eläkekulut	-46 436	-28 100	-28 700	-28 700	-28 844	-28 988
Muut henkilösivukulut	-9 244	-10 100	-9 100	-9 100	-9 146	-9 191
Palvelujen ostot	-21 942	-22 300	-22 000	-22 000	-22 110	-22 221
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 379	-900	-900	-900	-905	-909
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-25 684	-20 000	-20 400	-20 400	-20 502	-20 605
Muut toimintakulut	-655	0	-600	-600	-603	-606
Toimintakate	-189 755	-161 400	-168 000	-168 000	-169 250	-170 506

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	2,1	1,8	2,7	2,7	2,7	2,7
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
nettomenot/opetustunti	71	60	60	60	60	60
nettomenot/opiskelija	248	206	206	206	206	206
nettomenot/asukas	21	18	18	18	18,2	18
tuntimäärä	2 651	2 700	2 700	2 700	2700	2 700
opiskelijat	765	780	780	780	780	780
kurssit	54	55	55	55	55	55

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

81 Tekninen lautakunta

7.9 Tekninen lautakunta

SITOVAT TOIMINNALLISET TAVOITTEET

Tekniseen lautakuntaan nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet on esitetty alla. Muut sitovat tavoitteet on esitetty sitovuustasonsa mukaisesti joko kunnanvaltuustoa tai -hallitusta koskevassa talousarvion osassa. Tulosalueiden kohdalla esitetyt operatiivisia tunnuslukuja, tavoitteita ja painopistealueita, joilla ei ole erikseen sitovuutta lautakuntaan nähden.

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Talouden tasapainon säilyminen	Kiinteistö- ja tilaohjelma	Koulu- ja päiväkotitilat käsittävä ohjelma on valmisteltu vuoden aikana.
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Varma ja laadukas infrastruktuuri: vesi, viemäri ja tiestö	Toimintahäiriöt ja katkokset: Tyydyttävä taso: enintään 6/vuosi Hyvä taso: enintään 3/vuosi
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Järjestetyn vesihuollon piiriin kuuluminen.	Tyydyttävä taso: Vesi- ja viemärilaitoksen liittymisprosentti kasvaa yli 0,7 % Hyvä taso: Vesi- ja viemärilaitoksen liittymisprosentti kasvaa yli 1,4 % / vuosi
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Liikenneturvallisuuden parantaminen. Liikenneturvallisuustyöryhmässä esiinnousseiden parannustoimenpiteiden toteuttaminen.	Kolme parannustoimenpidettä toteutetaan vuoden aikana. Liikenneturvallisuustyön aktivoiminen Hausjärven kunnassa.
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Yksityisteiden toimintaedellytysten parantaminen	Tyydyttävä taso: Kunta järjestää yhteistoiminta ja neuvontatilaisuuksia yksityistiekunnille, 1 tilaisuutta vuodessa Hyvä taso: Kunta järjestää yhteistoiminta ja neuvontatilaisuuksia yksityistiekunnille, 2 tilaisuutta vuodessa. Lisäksi tiekuntien kesken saadaan järjestettyä tiekuntia palvelevaa yhteistoimintaa.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

81 Tekninen lautakunta

TEHTÄVÄN KUVAUS

Teknisellä lautakunnalla on vastuullaan seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, yhdyskuntatekniset palvelut, vesihuoltolaitos ja tilapalvelu.

Teknisen lautakunnan strategia:

- Tekniset palvelut joustavasti ja tehokkaasti.
- Toimia kuntalaisiin päin avoimesti ja antaa kuntalaisille mahdollisuus tuoda esille teknisen toiminnassa esiintyviä epäkohtia.
- Ennakoida tulevat tarpeet mahdollisuuksien mukaan.

Teknisellä lautakunnalla on käytettävissään seuraavat valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviovuoden luvut ovat sitovia ja suunnitelmavuosien luvut ohjeellisia.

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
81-4 (Tekninen lautakunta)						
Toimintatuotot	4 559 025	4 675 500	4 734 400	4 734 400	4 734 400	4 734 400
Myyntituotot	1 749 733	1 848 600	1 874 400	1 874 400	1 874 400	1 874 400
Maksutuotot	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500
Tuet ja avustukset	9 000	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	2 775 721	2 826 600	2 858 500	2 858 500	2 858 500	2 858 500
Muut toimintatuotot	24 571	300	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	32 853	0	22 000	22 000	22 000	22 000
Toimintakulut	-4 703 141	-5 184 300	-5 244 400	-5 244 400	-5 270 622	-5 296 975
Henkilöstökulut	-1 032 662	-943 700	-992 000	-992 000	-996 960	-1 001 945
Palkat ja palkkiot	-736 671	-769 900	-812 100	-812 100	-816 161	-820 241
Eläkekulut	-256 598	-129 400	-137 800	-137 800	-138 489	-139 181
Muut henkilösivukulut	-39 393	-44 400	-42 100	-42 100	-42 311	-42 522
Palvelujen ostot	-1 881 925	-2 058 300	-2 063 500	-2 063 500	-2 073 818	-2 084 187
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 340 801	-1 650 400	-1 647 100	-1 647 100	-1 655 336	-1 663 612
Avustukset	-82 970	-109 000	-98 500	-98 500	-98 993	-99 487
Vuokrat	-340 877	-406 600	-426 700	-426 700	-428 834	-430 978
Muut toimintakulut	-23 906	-16 300	-16 600	-16 600	-16 683	-16 766
Toimintakate	-111 263	-508 800	-488 000	-488 000	-514 222	-540 575

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Hallintopalvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Hallintopalvelut sisältävät hallintopalvelut, myytävät palvelut, suunnittelun, rakennuttamisen, vesiosuuskunnat, jätehuollon, varastotoiminnan sekä palo- ja pelastus-suojelutoimen.

Vastuhenkilö on tekninen johtaja.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Toimialalle kuuluva päätöksen teko
- Oman palvelutuotannon laadun, taloudellisuuden ja vaikuttavuuden tehostaminen
- Valmistellaan Ryttylän koulukeskuksen rakentamista 2018.
- Suunnitellaan Oitin ala-asteen rakennushanketta.
- Suunnitellaan Ryttylän vedenottamon toimintavarmuuden parantamistoimia kasvavaan vedenkäytötarpeeseen.
- Suunnitellaan Monnin alueen kehittymisestä aiheutuvia kunnallisteknisiä tarpeita.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Asioiden nopea ja joustava käsittely
- Prosessien kartoittaminen
- Toimintojen tuotteistaminen

Tulostavoitteet:

- Tärkeimpien toimintojen prosessoinnin ja tuotteistamisen käynnistäminen.
- Jalkautuminen kuntalaisten pariin itsenäisesti tai muiden hallintokuntien kanssa.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Hallintopalvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
810-3 (Hallintopalvelut)						
Toimintatuotot	88 886	87 900	87 500	87 500	87 500	87 500
Myyntituotot	79 886	87 900	86 000	86 000	86 000	86 000
Maksutuotot	0	0	1 500	1 500	1 500	1 500
Tuet ja avustukset	9 000	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	2 810	0	2 000	2 000	2 000	2 000
Toimintakulut	-934 205	-952 000	-919 600	-919 600	-924 198	-928 819
Henkilöstökulut	-274 053	-227 200	-229 100	-229 100	-230 246	-231 397
Palkat ja palkkiot	-181 356	-186 200	-188 000	-188 000	-188 940	-189 885
Eläkekulut	-82 175	-30 100	-31 600	-31 600	-31 758	-31 917
Muut henkilösivukulut	-10 522	-10 900	-9 500	-9 500	-9 548	-9 595
Palvelujen ostot	-611 142	-644 800	-622 100	-622 100	-625 211	-628 337
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 714	-8 400	-6 100	-6 100	-6 131	-6 161
Avustukset	0	-22 000	-11 000	-11 000	-11 055	-11 110
Vuokrat	-48 324	-49 000	-50 700	-50 700	-50 954	-51 208
Muut toimintakulut	3 028	-600	-600	-600	-603	-606
Toimintakate	-842 509	-864 100	-830 100	-830 100	-834 698	-839 319

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	3,8	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Yhdyskuntatekniset palvelut

TEHTÄVÄN KUVAUS

Yhdyskuntatekniset palvelut sisältävät liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet, liikunta-alueet, kone- ja kuljetuspalvelut, maa- ja metsätilat sekä mittaustoiminnan.

Vastuuhenkilö on rakennusmestari ja aluemestari.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLE

- Kaavateiden kunnossapito ja perusparannus.
- Liikenneturvallisuuden parantaminen yhdessä Ely-keskuksen kanssa.
- Kuntakuvan parantaminen.
- Laadukas ympäristö.
- Houkuttelevat asuinalueet.
- Metsäomaisuudesta huolehtiminen.

- Rakennetaan Pihonkaarten kaava-alueen kunnallistekniikka, kadut ja tiet.
- Peruskorjataan Ryttylän Korvenahon alueen katurakenteet.
- Vahvistetaan teknistä osaamista maanrakennusmestarin palkkaamisella.
- Rakennetaan kunnallistekniikkaa omana työnä pienille kaava-alue rakennuskohteille.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Asianmukainen ja tehokas kalusto.
- Nopea reagointi kuntalaispalautteisiin.
- Ajan tasalla oleva metsätaloussuunnitelma.
- Toimiva yhteistyöverkosto.

Sitovat tulostavoitteet:

- Kaavateiden perusparannus.
- Leikkikenttien ja uimaloiden turvallisuuden ylläpitäminen.
- Suunnitelmallisuuteen perustuva kunnan maa- ja metsäomaisuudesta huolehtiminen.
- Työkoneiden toimintakunnon säilyttäminen
- Toimivan yhteistyöverkoston ylläpitäminen

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Yhdyskuntatekniset palvelut

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
830-3 (Yhteiskuntatekniset palvelut)						
Toimintatuotot	499 769	471 700	473 200	473 200	473 200	473 200
Myyntituotot	361 658	338 700	346 200	346 200	346 200	346 200
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	138 111	133 000	127 000	127 000	127 000	127 000
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	30 043	0	20 000	20 000	20 000	20 000
Toimintakulut	-1 059 257	-1 124 300	-1 135 000	-1 135 000	-1 140 675	-1 146 378
Henkilöstökulut	-352 826	-354 100	-370 700	-370 700	-372 554	-374 416
Palkat ja palkkiot	-276 679	-287 800	-302 900	-302 900	-304 415	-305 937
Eläkekulut	-61 768	-49 100	-51 600	-51 600	-51 858	-52 117
Muut henkilösivukulut	-14 379	-17 200	-16 200	-16 200	-16 281	-16 362
Palvelujen ostot	-362 951	-368 600	-372 900	-372 900	-374 765	-376 638
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-195 979	-259 600	-245 800	-245 800	-247 029	-248 264
Avustukset	-82 970	-87 000	-87 500	-87 500	-87 938	-88 377
Vuokrat	-47 081	-47 800	-50 700	-50 700	-50 954	-51 208
Muut toimintakulut	-17 450	-7 200	-7 400	-7 400	-7 437	-7 474
Toimintakate	-529 445	-652 600	-641 800	-641 800	-647 475	-653 178

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	8,5	9,2	9,4	9,4	9,4	9,4
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Kunnossapito €/km	5 293	5 965	5 587	5 600	5 700	5 800
Valaistus €/valopiste	48	52	53	53	51	51
Liuk.onnettomuudet/v	1	0	0	0	0	0
Taimikoiden hoito ja ensiharvennukset ha	20	6	5	5	5	5
Yksityistieavustukset €/km	327	360	340	345	350	355

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Vesihuoltolaitos

TEHTÄVÄN KUVAUS

Vesihuoltolaitokseen kuuluvat vesilaitos ja viemärlaitos.

Vastuhenkilö on maanrakennus-vesirakennusmestari.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Talousveden edullinen hankinta ja tehokas jakelu.
- Laitosten ja verkostojen toimintakyvyn ylläpitäminen tarvittavin peruskorjauksin.
- Oman palvelutuotannon kehittäminen
- Yhteistyön kehittäminen Lopen, Riihimäen ja Hyvinkään kanssa

- Tehdään Ryttylän Korvenahon alueen kunnallistekniikan saneeraus.
- Varmistetaan Ryttylän vedenottamon valmiutta tarjota laadukasta talousvettä kasvalle asiakaskunnalle.
- Vahvistaa laitoksen ammattiosaamista uudella maanrakennus-vesirakennusmestarilla.
- Osallistutaan Hyvinkään Hikiän tekopohjavesilaitoksen saneeraukseen aiempien sopimusten mukaisesti.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Toimintavarmuuden kehittäminen automatiikan avulla.
- Verkostojen kartoitus ja kuntotietojen tarkastelu
- Verkoston peruskorjaussuunnitelma
- Vesilaitoksen toiminnan tiedottamisen kehittäminen

Sitovat tulostavoitteet

- Laatuvaatimukset täyttävän talousveden toimittaminen asiakkaille.
- Verkostojen perusparannus
- Uusien alueiden kunnallistekniikan rakentaminen
- Hulevesien pääsyn estäminen verkostoon

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Vesihuoltolaitos

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
855-3 (Vesihuoltolaitos)						
Toimintatuotot	1 208 985	1 304 700	1 341 300	1 341 300	1 341 300	1 341 300
Myyntituotot	1 208 985	1 304 700	1 341 300	1 341 300	1 341 300	1 341 300
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	0	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot	0	0	0	0	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-795 944	-896 700	-946 000	-946 000	-950 730	-955 484
Henkilöstökulut	-165 319	-154 400	-158 000	-158 000	-158 790	-159 584
Palkat ja palkkiot	-123 739	-125 400	-129 000	-129 000	-129 645	-130 293
Eläkekulut	-35 153	-21 400	-21 900	-21 900	-22 010	-22 120
Muut henkilösivukulut	-6 427	-7 600	-7 100	-7 100	-7 136	-7 171
Palvelujen ostot	-486 421	-578 000	-614 800	-614 800	-617 874	-620 963
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-121 898	-141 700	-152 300	-152 300	-153 062	-153 827
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-19 778	-19 700	-17 900	-17 900	-17 990	-18 079
Muut toimintakulut	-2 528	-2 900	-3 000	-3 000	-3 015	-3 030
Toimintakate	413 041	408 000	395 300	395 300	390 570	385 816

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	3,3	3,2	3,4	3,4	3,4	3,4
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Käyttökulut/laskutettu vesim ³ (ei sis. pääomakuluja)	0,98	1,08	1,16	1,16	1,20	1,20
Käyttökulut/laskutettu vesim ³ (ei sis. pääomakuluja)	2,11	2,40	2,46	2,46	2,48	2,48
Vesijohtoverkosto km (sis. siirtolinjat)	115	115	121,69	122	122	123
Jätevesiverkosto km (sis. siirtolinjat)	93,7	94,4	100,11	100,22	101	101,3
Hulevesiverkosto	14,6	16,2	19,30	19,3	19,6	20

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Tilapalvelu

TEHTÄVÄN KUVAUS

Tilapalvelu käsittää kiinteistöjen ylläpidon sekä vuokra-asunnot.

Vastuuhenkilö on talonrakennusmestari.

KESKEISET PAINOPISTEALUEET SUUNNITTELUKAUDELLA

- Kiinteistöjen arvon säilyttäminen ja teknisen kunnan ylläpitäminen kokonaistaloudellisesti.
- Valmistaudutaan Ryttylän koulukeskuksen III-vaiheen rakentamiseen.
- Suunnitellaan Oitin ala-asteen peruskorjauksen aloittamista, valmistaudutaan siirtymään rakennus-aikaisiin siirtotiloihin. Varaudutaan käyttämään siirtotiloja pidemmän aikaa.
- Jatketaan hyväksi koettua sisäilmatyöryhmätoimintaa.
- Liitetään Ryttylän koulukeskus ja Dementiakoti Ryttylän rakennettavaan kaukolämpöverkkoon.
- Siirrytään Kirkonkylän päiväkodilla käyttämään maalämpöä kiinteistön lämmitykseen.

TAVOITTEET JA KEINOT

- Kiinteistöjen kuntokartoitus ja peruskunnostustarpeiden kartoittaminen
- Kunnan kiinteistöjen käytön kartoittaminen
- Tarpeettomien kiinteistöjen ja tilojen jatkojalostus
- Kiinteistökatselmusten tehostaminen.
- Henkilöstön ammattitaidon lisääminen.
- Energian kulutuksien seurantajärjestelmien kehittäminen ja käyttöönotto

Sitovat tulostavoitteet

- Nykyisellään tarpeettomien rakennusten käyttötarkoituksen muutos tai myyminen.
- Tarpeettomien vuokralla olevien kiinteistöjen ja asuntojen myyminen.
- Tilojen energiatehokkuuden kehittäminen automatiikan ja halvemman lämmitysenergian avulla.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

Tekninen lautakunta
Tilapalvelu

TALOUSLUVUT

	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
870-3 (Tilapalvelu)						
Toimintatuotot	2 761 385	2 811 200	2 832 400	2 832 400	2 832 400	2 832 400
Myyntituotot	99 204	117 300	100 900	100 900	100 900	100 900
Maksutuotot	0	0	0	0	0	0
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokratuotot	2 637 610	2 693 600	2 731 500	2 731 500	2 731 500	2 731 500
Muut toimintatuotot	24 571	300	0	0	0	0
						0
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	0	0
Toimintakulut	-1 913 735	-2 211 300	-2 243 800	-2 243 800	-2 255 019	-2 266 294
Henkilöstökulut	-240 464	-208 000	-234 200	-234 200	-235 371	-236 548
Palkat ja palkkiot	-154 897	-170 500	-192 200	-192 200	-193 161	-194 127
Eläkekulut	-77 502	-28 800	-32 700	-32 700	-32 864	-33 028
Muut henkilösivukulut	-8 065	-8 700	-9 300	-9 300	-9 347	-9 393
Palvelujen ostot	-421 411	-466 900	-453 700	-453 700	-455 969	-458 248
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 019 210	-1 240 700	-1 242 900	-1 242 900	-1 249 115	-1 255 360
Avustukset	0	0	0	0	0	0
Vuokrat	-225 694	-290 100	-307 400	-307 400	-308 937	-310 482
Muut toimintakulut	-6 956	-5 600	-5 600	-5 600	-5 628	-5 656
Toimintakate	847 650	599 900	588 600	588 600	577 381	566 106

TUNNUSLUVUT

HENKILÖSTÖ	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
	5,3	5,2	5,7	5,7	5,7	5,7
KESKEISET SUORITTEET/TUNNUSLUVUT	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	TS 2018	TS 2019
Ylläpito €/m ³	11,29	13,05	13,78	13,78	14,30	14,70
Sähkö €/v	272.571	332.800	361.300	361.300	361.000	365.000
Vesi ja jätevesi €/v	60.857	61.700	63.500	63.500	65.000	65 000
Lämpö €/m ³ /v	3,14	4,22	4,27	4,27	4,35	4,45

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

8. INVESTOINTIOSA

INVESTOINTISUUNNITELMA 2017-2019 JA OHJEELLINEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2020-2021

INVESTOINTIOHJELMA (Luvut 1.000 eur)	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
1. KIINTEÄ OMAISUUS						
Kiinteistöjen hankinta ja myynti						
Myyntit	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Maa-alueiden hankinta ja myynti						
Myyntit	270,0	270,0	270,0	270,0	270,0	270,0
Menot	-100,0	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0
Netto	170,0	190,0	190,0	190,0	190,0	190,0
					-50,0	-50,0
KIINTEÄ OMAISUUS YHTEENSÄ						
Myyntit	420,0	270,0	270,0	270,0	270,0	270,0
Rahoitusosuudet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	-100,0	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0
Netto	320,0	190,0	190,0	190,0	190,0	190,0
2. IRTAIN OMAISUUS						
Myyntit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot						
Atk-laitteet ja ohjelmat	-25,0	-25,0	-25,0	-25,0	-25,0	-25,0
Aluepalveluopaste (mainostorni)	0,0	-10,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ruoka- ja siivouspalvelun irtain	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0	-35,0
Perusturvan irtaimisto	-45,0	-35,0	-15,0	-15,0	-15,0	-15,0
Kotipalvelun mobiililaitteet ja optimointijä	0,0	-27,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Potilaskutsujärjestelmä	-20,0	-50,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Koulujen irtain	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0
Koulujen atk ja tvt-laitteet	-50,0	-60,0	-50,0	-50,0	-50,0	-35,0
Kirjastojärjestelmän uusiminen	0,0	-15,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lainausautomaatti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Auto kotipalveluun	0,0	-15,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pakettiauto tekn	-25,0	0,0	0,0	-30,0	0,0	0,0
Kuorma-auto	0,0	0,0	0,0	0,0	-200,0	0,0
Pienoistraktori tekn	-40,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-100,0
Traktori, tekninen	0,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ajettava ruohonleikkuri tekn	0,0	-20,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot yhteensä	-230,0	-382,0	-115,0	-145,0	-315,0	-220,0
IRTAIN KÄYTTÖOMAISSUUS YHTEENSÄ						
Myyntit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusosuudet						
Menot	-230,0	-382,0	-115,0	-145,0	-315,0	-220,0
Netto	-230,0	-382,0	-115,0	-145,0	-315,0	-220,0
3. AINEETON KÄYTTÖOMAISSUUS						
Osakkeet ja osuudet						
Myyntit	250,0	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	250,0	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
AINEETON KÄYTTÖOMAISSUUS YHTEENSÄ						
Osakkeet ja osuudet						
Myyntit	250,0	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusosuudet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	250,0	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

INVESTOINTIOHJELMA (Luvut 1.000 eur)	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
4. TALONRAKENNUS						
Ryhtylän koulun saneeraus ja laajennus						
Rahoitusosuudet	0,0	0,0	0,0	600,0	0,0	0,0
Menot	0,0	0,0	-3 300,0	-3 800,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	-3 300,0	-3 200,0	0,0	0,0
Ryhtylän koulun ja liikuntahallin varustus						
Menot	0,0	0,0	0,0	-400,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	-400,0	0,0	0,0
Ryhtylän urheilukenttä ja piha-alueet						
Rahoitusosuudet	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0
Menot	0,0	0,0	0,0	-250,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	-230,0	0,0	0,0
Oitin koulun saneeraus ja laajenn.						
Menot	-200,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-200,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sote-kiinteistöt (Lehtimajat jne)						
Menot	0,0	-100,0	-100,0	0,0	-900,0	0,0
Netto	0,0	-100,0	-100,0	0,0	-900,0	0,0
Urheilukentän puku- ja huoltotilat, Hikiä						
Menot	-50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ryhtylän aluelämpökeskus						
Myynnit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusosuudet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	0,0	-200,0	-600,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	-200,0	-600,0	0,0	0,0	0,0
Kiinteistöjen peruskorjaukset*						
Menot	-340,0	-360,0	-350,0	-350,0	-350,0	-350,0
Netto	-340,0	-360,0	-350,0	-350,0	-350,0	-350,0
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ						
Myynnit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusosuudet	0,0	0,0	0,0	620,0	0,0	0,0
Menot	-590,0	-760,0	-4 350,0	-4 800,0	-1 250,0	-350,0
Netto	-590,0	-760,0	-4 350,0	-4 180,0	-1 250,0	-350,0

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

INVESTOINTIOHJELMA (Luvut 1.000 eur)	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
5. KUNNALLISTEKNIIKAN RAKENTAMINEN						
Oitti ja M-pellon 2						
Menot	0,0	-50,0	0,0	0,0	-200,0	0,0
Netto	0,0	-50,0	0,0	0,0	-200,0	0,0
Hikiä, Vehkalukko Jaakkolanharju						
Menot	0,0	-100,0	0,0	0,0	-600,0	0,0
Netto	0,0	-100,0	0,0	0,0	-600,0	0,0
Hikiä, Andersinin pelto						
Menot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	50,0
Ryttylän Puujoen ranta						
Menot	0,0	0,0	0,0	-500,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	-500,0	0,0	0,0
Oitin/Ryttylän yritysalue*						
Menot	-100,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	-100,0	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>* toteutetaan vain, jos tontti myydään</i>						
Monnin kadut (Pihonpelto)						
Rahoitusosuudet	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	-200,0	-400,0	0,0	0,0	-200,0	0,0
Netto	-200,0	-300,0	0,0	0,0	-200,0	0,0
Kaavatiet ja kevyenliikenteen väylät						
Menot	-50,0	-50,0	-160,0	0,0	-160,0	0,0
Netto	-50,0	-50,0	-160,0	0,0	-160,0	0,0
Monnin kokooja kadut						
Menot	0,0	0,0	-500,0	-500,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	-500,0	-500,0	0,0	0,0
Valaistus						
Menot	-80,0	-50,0	-120,0	0,0	-100,0	0,0
Netto	-80,0	-50,0	-120,0	0,0	-100,0	0,0
Päällystäminen						
Menot	-120,0	0,0	-130,0	0,0	-140,0	0,0
Netto	-120,0	0,0	-130,0	0,0	-140,0	0,0
Puistot, leikkiapaikat ja liikunta-alueet						
Menot	0,0	-55,0	0,0	-60,0	0,0	-65,0
Netto	0,0	-55,0	0,0	-60,0	0,0	-65,0
Ryttylän sillat						
Menot	0,0	-300,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	-300,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ryttylän Korpiahon alue						
Menot	0,0	-750,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	-750,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuuloja						
Menot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KUNNALLISTEKNIIKAN RAKENTAMINEN YHTEENSÄ						
Myynnit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusosuudet	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Menot	-550,0	-1 855,0	-910,0	-1 060,0	-1 400,0	-15,0
Netto	-550,0	-1 755,0	-910,0	-1 060,0	-1 400,0	-15,0

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

INVESTOINTIOHJELMA (Luvut 1.000 eur)	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
6. VESI- JA VIEMÄRILAITOS						
<u>Myynnit</u>						
Kuuloja	300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<u>Menot</u>						
Vesilaitosverkosto -investoinnit	-33,0	-35,0	-232,0	-244,0	-220,0	-220,0
<u>Johtolinjat</u>	-33,0	-35,0	-120,0	-125,0	-115,0	-115,0
Verkostojen saneeraus	0,0	0,0	-85,0	-90,0	-80,0	-80,0
Viemärikaivojen saneeraus	0,0	0,0	-27,0	-29,0	-25,0	-25,0
Riihimäen jätevedenpuhdistamon saneeraus	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oitti, Manassenpelto	0,0	-50,0	0,0	0,0	250,0	0,0
Ryttlän Puujoen ranta	0,0	0,0	0,0	-250,0	0,0	0,0
Oitin/Ryttlän yritysalue*	-50,0	-50,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Monnin Pihonpelto ja Aurinkolaakso	0,0	-400,0	0,0	0,0	-50,0	0,0
Monnin viemäriverkosto (kokoojaverkosto)	0,0	0,0	-300,0	-350,0	-350,0	0,0
Hikiä, Vehkalukko	-100,0	0,0	0,0	0,0	-300,0	0,0
Hikiä, Andersinin pelto	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-50,0
Hikiän tekopohjavesilaitoksen saneeraus	0,0	-300,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kuuloja	-700,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ryttlän Korpiahon alue	-375,0	-650,0				
Menot yhteensä	-1 258,0	-1 485,0	-532,0	-844,0	-670,0	-270,0
VESI- JA VIEMÄRILAITOS YHTEENSÄ						
Myynnit	300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Rahoitusosuudet						
Menot	-1 258,0	-1 485,0	-532,0	-844,0	-670,0	-270,0
Netto	-958,0	-1 485,0	-532,0	-844,0	-670,0	-270,0

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

INVESTOINTIOHJELMA (Luvut 1.000 eur)	TA 2016*	TA 2017	TS 2018	TS 2019	TS 2020	TS 2021
Kiinteistöjen hankinta ja myynti						
<i>Tulot yhteensä</i>	420,0	270,0	270,0	270,0	270,0	270,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	-100,0	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0	-80,0
Netto	320,0	190,0	190,0	190,0	190,0	190,0
Irtain käyttöomaisuus yhteensä						
<i>Tulot yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	-230,0	-382,0	-115,0	-145,0	-315,0	-220,0
Netto	-230,0	-382,0	-115,0	-145,0	-315,0	-220,0
Aineeton käyttöomaisuus yhteensä						
<i>Tulot yhteensä</i>	250,0	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto	250,0	150,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Talonrakennus yhteensä						
<i>Tulot yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	620,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	-590,0	-760,0	-4 350,0	-4 800,0	-1 250,0	-350,0
Netto	-590,0	-760,0	-4 350,0	-4 180,0	-1 250,0	-350,0
Kunnallistekniikan rakentaminen yhteensä						
<i>Tulot yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	-550,0	-1 855,0	-910,0	-1 060,0	-1 400,0	-15,0
Netto	-550,0	-1 755,0	-910,0	-1 060,0	-1 400,0	-15,0
Vesi- ja viemärilaitos yhteensä						
<i>Tulot yhteensä</i>	300,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	-1 258,0	-1 485,0	-532,0	-844,0	-670,0	-270,0
Netto	-958,0	-1 485,0	-532,0	-844,0	-670,0	-270,0
INVESTOINNIT YHTEENSÄ						
<i>Tulot yhteensä</i>	970,0	420,0	270,0	270,0	270,0	270,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	0,0	100,0	0,0	620,0	0,0	0,0
<i>Menot yhteensä</i>	-2 728,0	-4 562,0	-5 987,0	-6 929,0	-3 715,0	-935,0
Netto yhteensä	-1 758,0	-4 042,0	-5 717,0	-6 039,0	-3 445,0	-665,0

* vuosittaiset määrärahat talousarvio- ja -suunnitelmakaudelta

INVESTOINNIT YHTEENSÄ (TA + 2 vuotta)

	TA 2016*	TA 2017
<i>Tulot yhteensä</i>	1 660,0	960,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	100,0	720,0
<i>Menot yhteensä</i>	-13 277,0	-17 478,0
Netto yhteensä	-11 517,0	-15 798,0

keskim./v TP 2015	keskim./v TA 2016*	keskim./v TA 2017
633,8	553,3	320,0
33,3	33,3	240,0
-2 672,3	-4 425,7	-5 826,0
-2 005,2	-3 839,0	-5 266,0

INVESTOINNIT YHTEENSÄ (TA + 4 vuotta)

	TA 2016*	TA 2017
<i>Tulot yhteensä</i>	2 200,0	1 500,0
<i>Rahoitusosuudet yhteensä</i>	720,0	720,0
<i>Menot yhteensä</i>	-23 921,0	-22 128,0
Netto yhteensä	-21 001,0	-19 908,0

keskim./v TP 2015	keskim./v TA 2016*	keskim./v TA 2017
488,3	440,0	300,0
144,0	144,0	144,0
-4 186,6	-4 784,2	-4 425,6
-3 554,3	-4 200,2	-3 981,6

9. TÄYTÄNTÖÖNPANO JA SEURANTA

Talousarvion täytäntöönpano tapahtuu pääasiassa käyttösunnitelmien hyväksymisen yhteydessä. Kunnanhallitus antaa tästä tarkemmat ohjeet talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa seuraavassa esitettyjen periaatteiden pohjalta:

Sen jälkeen, kun valtuusto hyväksyy talousarvion, jossa se on asettanut tehtäville tavoitteet ja antanut toimitelmille tulosalueittain, hankeryhmittäin tai hankkeittain määrärahat ja tuloarviot, hyväksyvät kunnanhallitus ja asianomaiset lautakunnat käyttösunnitelmansa valtuuston päätöksiä vastaaviksi.

Näillä toimitelimen käyttösunnitelmilla toimitelimet asettavat valtuuston määrittelemien tavoitteiden kanssa yhdenmukaiset, tarkennetut tavoitteet sekä jakavat määrärahat ja tuloarviot käyttötalousoosan tulosalueille ja toiminnoille sekä investointiosan kohteille osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi.

Edelleen johtavat viranhaltijat päättävät viranhaltijoiden käyttösunnitelmilla tämän jälkeen tavoitteiden asettamisesta sekä osamäärärahojen ja osatuloarvioiden jakamisesta osatoiminnoittain käyttötaloudessa. Investointiosassa näistä päätetään aina toimitelintasolla.

Kuntalain 68 §:n mukaan kunnan tilinpäätökseen on sisällytettävä talousarvion toteutumisvertailu. Tähän tullaan sisällyttämään myös sitovien tavoitteiden seuranta. Toimintakertomuksessa tullaan tarkastelemaan myös muita, ei-sitovia tavoitteita.

Valtuusto hyväksyy tilikauden tuloksen käsittelyeriä kuten vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutoksia samoin kuin käyttöomaisuuden poistoja koskevat suunnitelmat talousarvion tuloslaskelman yhteydessä. Nämä eivät ole määrärahoja eikä tuloarvioita, koska ne eivät ole rahoitusvaikutteisia eriä. Kunnanhallitus tekee tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä esityksen valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelystä kuntalain 70 §:n mukaisesti.

Valtuuston hyväksymän talousarvion sekä toimitelinten ja viranhaltijoiden käyttösunnitelmiin sisältyvien tavoitteiden, osamäärärahojen ja osatuloarvioiden seuranta suoritetaan sisäisen valvonnan ohjetta noudattaen kunkin toimivaltaisen viranhaltijan ratkaisun mukaisesti. Kunnan taloudesta ja oleellisista tapahtumista raportoidaan säännöllisesti kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle. Lisäksi vuoden aikana laaditaan yksi osavuosikatsaus ensimmäiseltä puolivuotiskaudelta.

Taloussuunnitelmaosan täytäntöönpano ja seuranta tapahtuu pääasiassa seuraavan, vuosia 2017-2019, koskevan talousarvion ja taloussuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

10. KONSERNIYHTEISÖILLE JA MUILLE TOIMINNALLISESTI TÄRKEILLE YHTEISÖILLE ASETETUT TAVOITTEET

KANTA-HÄMEEN SAIRAAHOITOPIIRIN KY

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Ensikäynnille pääsyn odotusaika	Odotusaika ensikäynnille enintään 3 kk.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Leikkausjonon pituus	Leikkausta odottavien potilaiden määrän pitäminen valvontaviranomaisen hyväksymissä rajoissa.
Talouden tasapainon säilyminen	Talousarvion toteutuminen	Sairaanhoitopiirin tulos on talousarvion mukainen ilman lisälaskutusta kunnilta. Alijäämän kattaminen etenee vähintään suunnitellun mukaisesti.

RIIHIMÄEN SEUDUN TERVEYSKESKUKSEN KY

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Kansansairauksien ennaltaehkäisy. Hammassairauksien ehkäisy.	Pitkäaikaissairaiden hoito ja sairauksien ennaltaehkäisy perustuu moniammatillisesti laadittuihin tavoitteellisiin ja yksilöllisiin hoitosuunnitelmiin. Potilaiden aktiivisuus oman hoitonsa suunnittelussa ja toteutuksessa lisääntyvät.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: Mielen-terveys- ja päihdepalvelujen kokonaisuuden toimivuus.	Mielenterveys- ja päihdeyksikkö (MPY) kehittää uusia toimintatapoja, palveluiden oikea-aikainen saatavuus.
Talouden tasapainon säilyminen	Talousarvion toteutuminen	Kuntayhtymän tulos on talousarvion mukainen ja alijäämän kattaminen etenee vähintään suunnitellun mukaisesti.
Kuntalaisten tarvitseman perusterveydenhuollon järjestäminen	Riittävien ja laadukkaiden palvelujen turvaaminen.	Potilas saa tarvitessaan arkisin välittömän yhteyden terveyskeskukseen. Hoitajavastaanotolle pääsee ei-kiireellisissä asioissa 3 vrk:n kuluessa ja lääkäri-vastaanotolle 2vk:n kuluessa yhteydenotosta.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Hyvinvointikertomus: vanhuspalvelujen kehittäminen. Osastohoidon painottuminen lyhytaikaishoitoon.	Kotisairaaloiminnan laajentaminen, hausjärveläisten käyttäjien osuus. Osastohoidon lyhytaikaishoitopäivien määrä kasvaa.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

HYRIA KOULUTUS OY / HYRIA AIKUISKOULUTUS OY

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Toimivat kunnalliset peruspalvelut on saatavissa omasta kunnasta tai talousalueelta	Hausjärveläiset opiskelijat Hyriassa	Nuorten ja aikuisten toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa olevien määrä pysyy vuoden 2016 tasolla tai lisääntyy.
Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen kunnan ja muiden toimijoiden yhteistyönä	Negatiivisen keskeyttämisen määrä (%)	Negatiivinen keskeyttäminen pysyy vuoden 2016 tasolla tai alenee

HYVINKÄÄN-RIIHIMÄEN SEUDUN AMMATTIKOULUTUSSÄÄTIÖ SR (HRAKS)

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen kunnan ja muiden toimijoiden yhteistyönä	Työpajatoiminta: asiakkaiden siirtyminen työhön tai koulutukseen	1. Peruskoulun päättäneet sekä lukion tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäneet nuoret saadaan ohjattua työhön tai koulutukseen. Työpajan kapasiteetti on täydessä käytössä. Yhteistyö kunnan koulu-, nuoriso- ja perusturvatoimen kanssa toimii saumattomasti. 2. Työpajatoiminnan vaikuttavuuden arviointia kehitetään.
Hausjärvellä kuntalaiset voivat hyvin	Työpajatoiminta: asiakkaiden siirtyminen työhön tai koulutukseen	1. Aikuisten työpajalta vähintään 50 % asiakkaita siirtyy työelämään tai koulutukseen. Työpajan kapasiteetti on täydessä käytössä. Yhteistyö kunnan perusturvatoimen kanssa toimii saumattomasti. 2. Työpajatoiminnan vaikuttavuuden arviointia kehitetään.

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

RHL-DATA OY

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Kunnalliset palvelut järjestetään ja tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti	ICT-kokonaisarkkitehtuurin kuvaamisen edellyttämät perustiedot tietovarannoista ja tietojärjestelmistä kootaan ja esitetään kokonaisarkkitehtuurin edellyttämällä tavalla ja käsitellään kunnan kanssa.	Kokonaisarkkitehtuurin edellyttämällä tavalla seudullisesti kootut perustiedot esitetään kokonaisarkkitehtuurin edellyttämällä tavalla (ta-pauskohtaisesti) tietojärjestelmien ja ICT-infrastruktuurin kehittämisen suunnittelun ja päätöksenteon pohjaksi.
Kunnalliset palvelut järjestetään ja tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti	ICT-ratkaisujen käytettävyys, toimintavarmuus ja seudullisuus	ICT-ratkaisujen valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota käytettävyteen ja toimintavarmuuteen sekä ylläpitoon ja siihen, että ratkaisu tukee joustavasti palvelurakenteen ja mahdollisen kuntarakenteen muuttumista.
Kunnalliset palvelut järjestetään ja tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti	Yhtiön ja kunnan väliset seurantalaverit	Jokaisella palvelualueella (henkilöstöhallinto-, taloushallinto- sekä tietohallinto- ja ICT-palvelut) pidetään useita seurantalavereja vuoden aikana. Palavereissa käsitellään palveluiden laatua, virheiden ennaltaehkäisyä, prosessien kehittämistä ja yhtiön ja kunnan välisen työnjaon kehittämistä.
Kunnalliset palvelut järjestetään ja tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti	Palvelujen tuotteistaminen ja kustannuslaskenta	Yhtiö tuotteistaa omat palvelunsa hinnoittelun yksinkertaistamiseksi, vertailuhintojen saamiseksi ja joustavuuden lisäämiseksi.
Kunnalliset palvelut järjestetään ja tuotetaan kustannustehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti	Huomioidaan maakunta- ja sote-uudistuksen tuomat muutokset palvelurakenteessa.	Suunnitelma palvelurakenteen mahdollisista sopeuttamistarpeista.

YRITYSVOIMALA OY

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Yritysten tarvitsemien perusneuvontapalvelujen tuottaminen	Neuvontapalveluja saaneiden asiakkaiden lukumäärä	Asiakkaiden lukumäärä vähintään 550 / vuosi, joista hausjärveläisiä noin 10 %.
Yritysten tarvitsemien perusneuvontapalvelujen tuottaminen	Asiakastyytyväisyys	Asiakastyytyväisyyskyselyn mukainen tulos on yli 8,0.

HAUSJÄRVEN TALO OY

Strateginen vuositavoite	Mittari	Tavoitetaso
Kunnan elinkeino-ohjelmaa tukeva toiminta	Omistajan määräämän toiminnan toteutus päätösten mukaisesti	Yritysten toimitilatarpeisiin vastaaminen oman toiminnan tai ohjaavan toiminnan kautta

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

LIITTEET

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

TULOSLASKELMA (€)	TP 2015	TA 2016	JORY/KJ 2017	TA 2017	MUUTOS (€) TA17-TA16	MUUTOS (%) TA17-TA16
Toimintatuotot	10 830 707	11 056 300	10 896 100	11 122 300	66 000	0,6 %
Myyntituotot	4 039 868	4 244 900	4 123 000	4 226 700	-18 200	-0,4 %
Maksutuotot	2 505 094	2 506 200	2 580 900	2 580 900	74 700	3,0 %
Tuet ja avustukset	696 946	618 800	389 600	389 600	-229 200	-37,0 %
Vuokratuotot	3 179 327	3 323 000	3 460 900	3 460 900	137 900	4,1 %
Muut toimintatuotot	409 472	363 400	341 700	464 200	100 800	27,7 %
Valmistus omaan käyttöön	32 853	0	22 000	22 000	22 000	
Toimintakulut	-52 042 410	-54 469 300	-55 126 200	-55 107 400	-638 100	1,2 %
Henkilöstökulut	-16 275 073	-17 214 800	-17 875 300	-17 740 800	-526 000	3,1 %
Palkat ja palkkiot	-12 473 277	-13 180 100	-13 956 200	-13 846 200	-666 100	5,1 %
Eläkekulut	-3 118 789	-3 246 600	-3 177 200	-3 158 500	88 100	-2,7 %
Muut henkilösivukulut	-683 007	-788 100	-741 900	-736 100	52 000	-6,6 %
Palvelujen ostot	-27 358 667	-28 450 600	-28 514 700	-28 630 400	-179 800	0,6 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 392 846	-2 748 400	-2 753 700	-2 753 700	-5 300	0,2 %
Avustukset	-3 258 803	-3 282 500	-3 023 200	-3 023 200	259 300	-7,9 %
Vuokrat	-2 588 584	-2 674 800	-2 860 000	-2 860 000	-185 200	6,9 %
Muut toimintakulut	-168 437	-98 200	-99 300	-99 300	-1 100	1,1 %
Toimintakate	-41 178 850	-43 413 000	-44 208 100	-43 963 100	-550 100	1,3 %
Verotulot	32 179 059	32 733 000	32 357 000	32 357 000	-376 000	-1,1 %
Valtionosuudet	12 541 805	13 367 800	13 408 500	13 408 500	40 700	0,3 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-498 677	-468 900	-413 600	-413 600	55 300	-11,8 %
Korkotuotot	33 898	34 700	4 200	4 200	-30 500	-87,9 %
Muut rahoitustuotot	23 736	3 400	4 400	4 400	1 000	29,4 %
Korkokulut	-543 991	-506 700	-420 000	-420 000	86 700	-17,1 %
Muut rahoituskulut	-12 320	-300	-2 200	-2 200	-1 900	633,3 %
Vuosikate	3 043 337	2 218 900	1 143 800	1 388 800	-830 100	-37,4 %
Poistot ja arvonalentumiset	-2 386 527	-2 323 500	-2 010 400	-2 010 400	313 100	-13,5 %
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 097 119	-2 323 500	-2 010 400	-2 010 400	313 100	-13,5 %
Arvonalentumiset	-289 408	0	0	0	0	0,0 %
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0	0,0 %
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0	0	0,0 %
Satunnaiset kulut	0	0	0	0	0	0,0 %
Tilikauden tulos	656 810	-104 600	-866 600	-621 600	-517 000	494,3 %
Poistoeron muutos	0	0	0	0	0	0,0 %
Varausten muutos	0	172 400	0	0	-172 400	-100,0 %
Rahastojen muutos	0	0	0	0	0	0,0 %
Tilikauden yli- alijäämä	656 810	67 800	-866 600	-621 600	-689 400	-1016,8 %

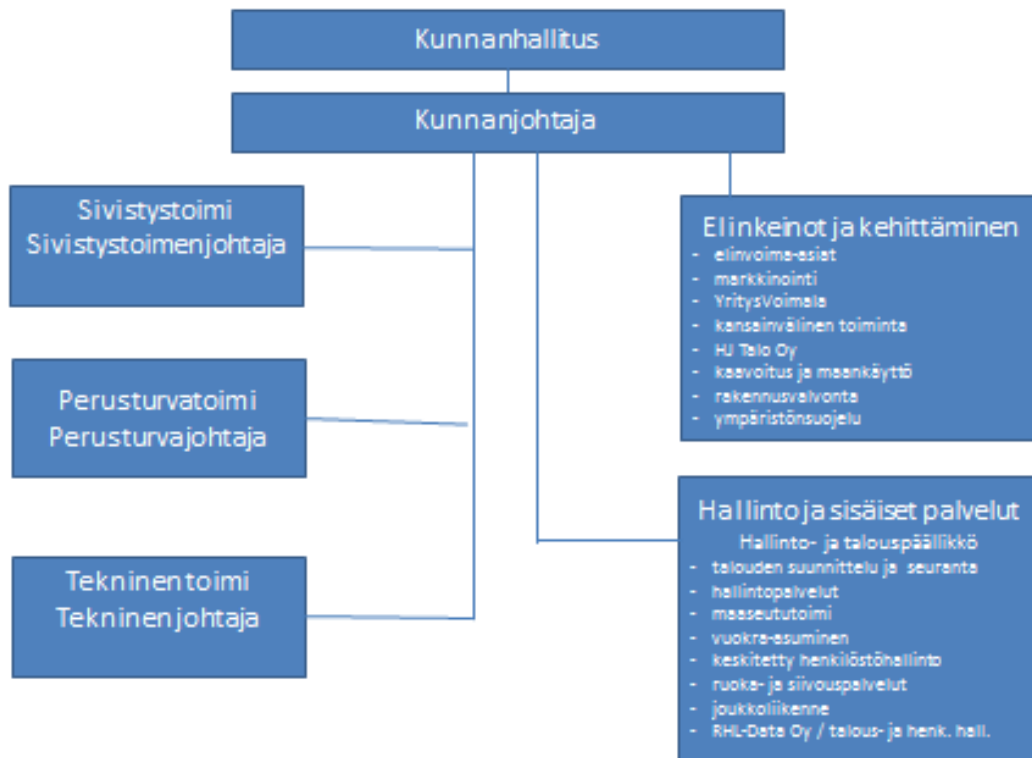
Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

TULOSLASKELMA	TP 2015	TA 2016	Enn. 2016	Raami 2017	TA 2017	Ero	TA 2017	Ero	TS 2018	Mu%	TS 2019	Mu%
1000 €					JORY/KJ	raamiin	ESITYS	TA -vaiheet				
Toimintatulot	10 830,7	11 056,3	10 938,8	11 140,3	10 896,1	-244,2	11 122,3	226,2	11 122,3	0,0%	11 122,3	0,0%
Valm. omaan käyttöön	32,9	0,0	111,6	0,0	22,0	22,0	22,0	0,0	22,0		22,0	
Toimintamenot	52 042,5	54 469,3	54 000,0	56 471,3	55 126,2	-1 345,1	55 107,4	-18,8	55 382,9	0,5%	55 659,9	0,5%
Toimintakate	-41 178,9	-43 413,0	-42 949,6	-45 331,0	-44 208,1	1 122,9	-43 963,1	245,0	-44 238,6	0,6%	-44 515,6	0,6%
Verotulot	32 179,1	32 733,0	32 367,0	33 185,0	32 357,0	-828,0	32 357,0	0,0	32 579,0	0,7%	33 345,0	2,4%
Valtionosuudet	12 541,8	13 367,8	13 367,8	13 294,3	13 408,5	114,2	13 408,5	0,0	13 408,5	0,0%	13 408,5	0,0%
Käyttökate	3 542,0	2 687,8	2 785,2	1 148,3	1 557,4	409,1	1 802,4	245,0	1 748,9	-3,0%	2 237,9	28,0%
Korkotulot	33,9	34,7	30,8	41,2	4,2	-37,0	4,2	0,0	41,2	881,0%	41,2	0,0%
Muut rahoitustulot	23,7	3,4	12,5	0,0	4,4	4,4	4,4	0,0	0,0		0,0	
Korkomenot	544,0	506,7	459,6	510,0	420,0	-90,0	420,0	0,0	480,0	14,3%	510,0	6,3%
Muut rahoitusmenot	12,3	0,3	25,3	10,3	2,2	-8,1	2,2	0,0	10,3	368,2%	10,3	0,0%
Vuosikate	3 043,3	2 218,9	2 343,6	669,2	1 143,8	474,6	1 388,8	245,0	1 299,8	-6,4%	1 758,8	35,3%
Sumu-poistot	2 097,1	2 323,5	2 000,0	2 150,0	2 010,4	-139,6	2 010,4	0,0	2 150,0	6,9%	2 150,0	0,0%
Satunnaiset tulot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	
Satunnaiset menot	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	
Arvon alentumiset	289,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	
Tilikauden tulos	656,8	-104,6	343,6	-1 480,8	-866,6	614,2	-621,6	245,0	-850,2	36,8%	-391,2	-54,0%
Poistoeron muutos (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	
Varausten muutos (+/-)	0,0	172,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	
Rahastojen muutos (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	
Tilik. yli/-alijäämä	656,8	67,8	343,6	-1 480,8	-866,6	614,2	-621,6	245,0	-850,2	36,8%	-391,2	-54,0%
Muutokset edell.tilik.	-1 652,7											
Taseen yli/alijäämä	3 138,5	3 206,3	3 482,1	1 725,5	2 615,5	890,0	2 860,5	245,0	1 765,3	-38,3%	1 374,1	-22,2%

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019

HAUSJÄRVEN KUNNAN SUUNNITELTU HALLINTO-ORGANISAATIO VUONNA 2017

Hausjärven kunnan hallinto-organisaatio 1.1.2017-

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019**TUNNUSLUKUJEN MÄÄRITELMIÄ****Tuloslaskelman tunnusluvut**

<p>¹ Toimintatuotot/toimintakulut, %</p> <p>= kuinka paljon toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla (laskettu vain ulkoisten erien perusteella)</p>
<p>² Vuosikate, %</p> <p>= $100 \times (\text{vuosikate} / (\text{toimintatuotot} + \text{verotulot} + \text{valtionosuudet}))$</p>
<p>³ Vuosikate/poistot, %</p> <p>= $100 \times (\text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalentumiset})$ -> Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoa valtionosuudet ja muut rahoitusosuudet.</p> <p>Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Jos vuosikate on alijäämäinen, on kunnan tulorahoitus heikko.</p>
<p>⁴ Vuosikate, 1000 € ja €/asukas</p> <p>= kuinka paljon talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen</p>

Talousarvio 2017
Taloussuunnitelma 2018-2019**Rahoituslaskelman tunnusluvut****¹ Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta**

Rahoituslaskelman välitulokset Toiminnan ja investointien rahavirta itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen (ylijäämäinen) määrä ilmaisee sen, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen ja negatiivinen (alijäämäinen) määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja invest. rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

² Investointien tulorahoitus, % = 100 x vuosikate / investointien omahankintameno.

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

³ Pääomamenojen tulorahoitus, % = 100 x vuosikate / (investointien omahankintameno+antolainojen nettolisäys+lainanlyhennykset)

Pääomamenojen tulorahoitus -tunnusluku osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenojen, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennysten yhteismäärästä.

⁴ Lainanhoitokate = (vuosikate+korkokulut) / (korkokulut+lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

⁵ Kassan riittävyys = 365 x rahavarat 31.12. / kassasta maksut tilikaudella

Tunnusluku kuvaa kunnan maksuvalmiutta ja se ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

HALU ELÄÄ HAUSJÄRVELLÄ

